

Onsdagen den 10 maj

Kl. 09.00–15.20
16.00–16.33

---

§ 1 Meddelande om aktuell debatt om klimatförändringar

Talmannen meddelade att på begäran av Miljöpartiets riksdagsgrupp skulle en aktuell debatt om klimatförändringar anordnas *fredagen den 12 maj kl. 9.00*.

Från regeringen skulle statsrådet Isabella Lövin (MP) delta.

Den inkomna skrivelsen hade följande lydelse:

Begäran om aktuell debatt om accelererande klimatförändringar

Riksdagen bör i enlighet med 6 kapitlet § 23 i riksdagsordningen kalla till en särskild debatt med anledning av de accelererande klimatförändringarna i Arktis och dess följdverkningar.

Den 25 april släpptes ett antal nya vetenskapliga rapporter av Arktiska rådet om läget i Arktis med avseende på miljö- och klimatförändringar. Det kan nu förväntas bli isfritt sommartid runt nordpolen redan om 20 år, mer än ett årtionde tidigare än vad FN:s klimatpanel prognostiserat. Det som tidigare varit prognoser infrias men i ett mycket snabbare tempo än väntat.

Isarna smälter allt fortare vilket mycket snabbt kan påverka havsnivåer i hela världen, havsströmmar och även vårt skandinaviska klimat. Om utsläppen fortsätter som idag kan det bli upp till 12 grader varmare till nästa sekelskifte.

Det rapporterna från Arktiska rådet också trycker på är att vi fortfarande kan begränsa denna allvarliga utveckling. Då klimatförändringarna är här och går fortare än någon hittills föreställt sig behöver den allmänna medvetenheten och den politiska diskussion om hur vi ska möta dessa öka. Kunskap behöver spridas och kunskap behöver leda till handling.

Miljöpartiet begär därför en aktuell debatt med anledning av Arktiska rådets nyligen publicerade rapporter om den Arktiska miljön och klimat.
Stockholm den 26 april 2017

Jonas Eriksson
Gruppledare (MP)

§ 2 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:
Propositioner
2016/17:183 till miljö- och jordbruksutskottet
2016/17:186 till justitieutskottet

§ 3 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:
Socialutskottets betänkande
2016/17:SoU16 Ett mer ändamålsenligt klagomålssystem i hälso- och sjukvården

Civilutskottets betänkanden
2016/17:CU16 Kompletterande bestämmelser till 2015 års insolvensförordning
2016/17:CU19 Nya regler för europeiska småmål

Utrikesutskottets betänkanden
2016/17:UU13 Europarådet
2016/17:UU14 Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE)

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande
2016/17:MJU20 Bemyndigande om avfallsförebyggande åtgärder och sanktioner avseende otillåten insamling av elavfall

Regional tillväxtpolitik

§ 4 Regional tillväxtpolitik

Näringsutskottets betänkande 2016/17:NU16
Regional tillväxtpolitik
föredrogs.

Anf. 1 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till allianspartiernas motion och den moderata kommittémotionen, det vill säga reservation 1 och 14.

Denna vecka började med att näringsutskottet gjorde ett gemensamt besök i en av våra regioner, nämligen Västerbotten. Där har inkubatorer, grundforskning, innovation, design, utbildning i världsklass, energifrågor, träindustri, livsmedelsfrågor, mineralfrågor, infrastruktur med mera stått på agendan.

På en av de bilder som utskottet fick presenterade för sig hos ett företag stod det: ”På en dålig dag är vi dubbelt så bra.” Det är ett motto som kan överföras på den mångrikedom och verksamhet som finns av företag, industri och entreprenörskap i vårt land och som också gör att Sverige kan

fortsätta att konkurrera med andra länder och vara en global spelare på en världsmarknad.

Det unika med Västerbottens olika företag och entreprenörer kan överföras till andra delar av landet, som med sina regioner och platser har en potential och möjlighet att växla upp. Styrkan ligger i att få det bästa av de olikheter som finns i städer, landsbygd, småorter, förorter, glesbygd och natur och kultur.

Svårigheter och utmaningar finns med att rekrytera rätt arbetskraft. Detta gäller inte minst ingenjörer och specialkunskaper som företag som ligger på orter och platser utanför storstäderna behöver och kräver för att kunna fungera. Likaså har städerna sina bristyrken. Det är viktigt att Sverige kan anställa personal som vill och kan flytta till vårt land, och därför är det också viktigt med arbetskraftsinvandring för ett öppet näringsliv.

Landsbygdens och stadens utveckling får inte bli varandras motpoler som de många gånger är, utan det behövs ett synsätt som stärker och utmanar alla. Våra städer måste kunna fortsätta att växa med noder som lockar till sig kunskaper och företag från världens alla hörn. Detta gäller även för företag ute i landet så att vi kan fortsätta att vara en global spelare och ett land dit människor vill söka sig för att vi ligger i framkant.

Urban tillväxt tillsammans med utveckling i riket är viktigt för att vi ska kunna attrahera just den arbetskraft som det råder brist på och för att företag ska vilja stanna och utvecklas och tillsammans med nya företag utveckla forskning och framtid.

Gamla företag med förnyat mindset skapar nya möjligheter för kunder och företag att bli attraktiva företag som erbjuder nya lösningar. Här finns en stor potential. När man lyssnar på hur exempelvis EQT har arbetat med digitalisering på ett nytt sätt ser man potentialen i dagens och morgondagens nya möjligheter för vårt land, tillsammans med allt som sker en vanlig vardag.

Herr talman! Inom besöksnäringen växer önskemål om tyst turism fram. Tystnad är något som Sverige har gott om. Här handlar det om naturupplevelser då man får bo enkelt och leva med naturen, vilket är något som blir mer och mer attraktivt. Många vill betala en hel del för att få uppleva detta. Det här ska vi i vårt land ta vara på.

Inom näringen finns potential med destinationer som anknyter till varandra där man kan bo, besöka och uppleva inte minst mat och dryck från det lokala. Här är dessutom trösklarna låga om man vill ta sig in på arbetsmarknaden. Branschen är redo, men regeringen har inte fått Arbetsförmedlingen att leverera sin del, vilket stoppar och bromsar möjligheter.

Landsbygden har fått ett nytt uppsving med gårdsförsäljning av livsmedel och drycker. Det gäller inte minst äppelmust från mina hemtrakter i Skåne. Där vill vi tillsammans med andra se en besöksnäring som kan tillvarata bryggerier och lokala vingårdar. Dessa bidrar till en helhet för besöksnäringen, och de har möjlighet att verka fullt ut inom ramen för både EU-lagstiftningen och Systembolaget.

På flera orter växer saluhallar fram, och lokala produkter efterfrågas. Här finns en stor potential för små företag att leverera jordbruksprodukter och andra produkter och tjänster till det offentliga, om inte regeringens iver att stapla regleringar på varandra försvårar för dessa företag att sälja inom den offentliga upphandlingen. Lagen hann knappt gå igenom innan

det började komma in överklaganden om att myndigheter har talat om kollektivavtal trots att det på lokalt plan redan har funnits ett annat avtal. Om inget sker kommer detta att bli bekymmersamt framgent.

Vi har i vårt land styrkan av stad och land, jordbruk, skogsbruk, skärgård, hav, sjöar, industri, företagande, näringar baserade på olika sektorer och branscher, forskning och utveckling. Då kan vi inte sätta krokben för våra verksamheter genom att minska deras konkurrensmöjligheter. Det krävs insatser på nationell nivå för jobb, utbildning och företagande, vilka samverkar med regionala tillväxtinsatser.

Här spelar Jordbruksverket, Vinnova och Tillväxtverket roll, och de är ambitiösa medlemmar när det gäller att pengarna från EU ska användas på rätt sätt. Sverige har här något att ta tag i. Vi måste införa rätt saker på hemmaplan, och det gäller att styra upp i Bryssel. Pengarna ska vi ha för att mäta och transparent följa upp projektmedel på ett bra sätt.

Vid de destinationer som jag har rest till har jag förstått att Leader-pengar som präglas av initiativ från den lokala och regionala nivån hämmas eller till och med strandar för att det tar för lång tid för kvarnarna inom Jordbruksverket att mala, och man får inte pengar till det man behöver. Så ska vi inte ha det.

Viktigt är att vi har myndigheter som samverkar med regioner och på lokal nivå för att på bästa sätt få ut mesta möjliga nytta liksom att vi har mogna verksamheter som kan stå på egna ben med hållbar långsiktighet. Företag och industri ska inte behöva dra i handbromsen för att det tar tid att få svar eller för att det tar tid på grund av utredning eller rättsliga processer.

Ett modernt samhälle som ska fortsätta att utvecklas måste ha ett utbyte där tänket är att gemensamt skapa framtiden, inte att stoppa, förhindra och förbjuda. Därför är det problematiskt att regeringens politik innehåller såväl skatter som ökat regelkrångel.

Regeringen har föreslagit en vägslitageskatt, som i folkmun kallas kilometerskatt. Denna skadliga skatt ska nu reformeras – till vad? Om vi vrider vårt land så att norr hamnar nere i Europa hamnar vi i Italien. För de transporter som är så avgörande för att nå ut med våra varor och produkter för export tar det många mil innan de ens når Europa. Lastbilar som får ta mer last har tillåtits på ett par ställen, men de kan inte ta sig från punkt A till punkt B. Det blir som små öar där de kan köra, och det hänger inte ihop.

Dessutom behövs flyget. Vi tror på att utveckla teknik, inte på att straffbeskatta ett transportmedel så att grannländerna tar över transporterna och vi själva står utan och förlorar möjligheter. Här behöver man göra nytta, och denna nytta ska ske för miljöns skull, vilket inte är fallet nu. Det verkar mer handla om att fylla tomma hål i regeringens kassa. Detta är fel väg att gå, och regeringen borde tänka om.

Regional tillväxt börjar lokalt med näringsliv för att man ska kunna bo och leva på olika platser. Service är en del av att hela landet ska kunna leva. Samtidigt som denna fråga är så viktig måste jag nämna Reepalutredningen om privata aktörer som driver vårdcentraler och skolor på platser där de har hållbart tänkande och har personal som trivs och stannar och där de som bor på platsen får kontinuitet.

Som exempel kan jag nämna vårdcentralen på en ort i Jämtland eller Västerbotten där landstinget ställer krav på ”krockkuddar” hos verksamheten. Det innebär att de ska ha ett överskott på kanske en halv miljon för att få existera och verka. Detta skydd vill landstingen ha. Samtidigt säger utredningen att den inte vill ha någon vinst. Hur ska detta gå ihop med den service som regeringen säger sig vilja ha i hela landet?

Herr talman! Regional tillväxt bygger som framgår på beslut som innefattar flera olika politikområden, såsom infrastruktur, kommunikationer, jobb, utbildning, forskning, gröna näringar och näringspolitik generellt sett. Allt detta påverkar de olika regionerna på platser där människor bor, lever, verkar och arbetspendlar. Därför vill jag yrka bifall till teknik, digitalisering, utveckling, jobb, entreprenörskap och stimuleringar i stället för skatter och pålagor som hindrar och hämmar.
(Applåder)

Anf. 2 JOHAN NISSINEN (SD):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 2.

Regional tillväxt är en förutsättning för att kunna bo i alla Sveriges regioner. För att skapa regional tillväxt behövs det ett gott företagsklimat som gynnar företagande, men det behövs också en bra offentlig service som är riktad till både företag och medborgare. Företagen är även beroende av att de med rätt kompetens har både förutsättningarna och viljan att bo på de orter där företagen är verksamma.

Det är framför allt inom små och medelstora företag som den största tillväxtpotentialen finns. Där skapas fyra av fem jobb. Sverigedemokraterna är därför angelägna om att sänka kostnader och minska administrationen för landets företag. Vi har därmed en lång rad förslag som skulle underlätta för små och nya företag att växa.

Sverigedemokraterna vill helt avskaffa den allmänna löneavgiften för företag med upp till nio anställda. Det skulle motsvara en skattelättnad på uppemot 265 500 kronor per år för ett företag med nio anställda eller fler. Det innebär att totalt 300 000 småföretag helt skulle slippa den allmänna löneavgiften.

Dagens utformning av företagens sjuklöneansvar medför i synnerhet för de minsta företagen en risk vid rekrytering. Detta verkar således som en tröskel för tillväxt. Sverigedemokraterna vill därför minska bördan av sjuklöneansvaret genom ett sjuklöneavdrag. Med vårt förslag får ett företag göra avdrag för sina sjuklönekostnader upp till 30 000 kronor per år, vilket gör att mikro- och småföretagens börda lindras.

Sverigedemokraterna vill utöka antalet tillåtna undantag i turordningsreglerna i LAS från två till fem. Vi vill ge arbetsgivarna större möjligheter att behålla nyckelpersoner med rätt kompetens. Med detta förslag minskar också inlåsningseffekterna för arbetstagare med lång arbetslivserfarenhet.

Vi vill även satsa på en ny form av lärlingsanställning som ska vara ett slags hybrid mellan det offentliga och det privata. Lärlingsanställningen kan jämföras med en provanställning med lagstadgad minimilön, men arbetsgivaren slipper arbetsgivaravgifterna helt och hållet. Den ska gälla i högst tre år för att sedan leda till en reguljär tillsvidareanställning. Lärlingssystemet inriktar sig först och främst mot ungdomar som börjar på gymnasiet, men ska även inrikta sig mot vuxna som står utanför arbetsmarknaden.

Svenska företag har jämfört med många andra länder en arbetsam och kostsam administration kring lagar, regler och föreskrifter. Såväl den nuvarande som tidigare regeringar har misslyckats med att minska regelbördan. Det finns ett tydligt exempel som gäller småföretagen. Man har gjort en jämförelse mellan regeringarna. När den nuvarande regeringen tillträdde minskade regelbördan. Sedan ökade den igen. Därför vill Sverigedemokraterna införa ett system där näringsliv och regering samverkar för att systematiskt ta bort befintliga regler som står i vägen för tillväxt. Vi vill skära rejält i onödiga detaljregleringar.

Herr talman! Turismen är också en viktig och bidragande näring för att skapa regional tillväxt i hela Sverige. Turismens andel av Sveriges bnp är större än jordbrukets, skogsbrukets, yrkesfiskets och livsmedelsindustrins tillsammans.

Att turismen är betydande för regional tillväxt kan vi se tydligt genom följande statistik: Under 2015 omsatte svensk turism 2,7 procent av Sveriges totala ekonomi. Antalet utländska övernattningar ökade med 10,4 procent, vilket är den största tillväxten på 20 år. Den totala sysselsättningen inom turistnäringen 2015 uppgick till 165 400 personer, vilket är en ökning med 9 000 sysselsatta eller 5,8 procent sedan 2014. Den utomeuropeiska turismen ökade under samma period med 20 procent. Kina och Indien stod för nästan hälften av besöken. Den totala turistkonsumtionen ökade 2015 med 18,5 miljarder kronor eller 7 procent jämfört med föregående år. Totalt har den svenska turistnäringen i genomsnitt ökat med 4,4 procent per år sedan 2000. Detta visar hur viktig denna näring är för Sverige.

Sommarmånaderna juni, juli och augusti stod för nästan hälften av turistnäringens volymer. Dock framkommer en tydlig trend, nämligen att turismen ökar stadigt under höst- och vintermånaderna. Den så kallade klimatturismen till kallare länder såsom Sverige beräknas öka i och med det varmare klimatet. Det skapar goda möjligheter för den svenska turistnäringen med hänsyn till Sveriges svala klimat, vackra natur och sköna landskap. Det är något som vi bör ta vara på.

Herr talman! Genom ett bra företagsklimat, god offentlig service och ökad turism anser Sverigedemokraterna att det finns goda förutsättningar för regional tillväxt i hela Sverige. Det är något vi kommer att prioritera.

Anf. 3 PETER HELANDER (C):

Herr talman! Jag står självklart bakom alla Centerpartiets reservationer i detta betänkande, men för att spara lite tid yrkar jag bifall enbart till reservation 1 och reservation 9.

Den regionala tillväxtpolitiken är ett viktigt instrument om man vill att människor ska kunna leva och förverkliga sina drömmar oavsett var i landet de bor. Är detta möjligt i dag? Hur ser den regionala jämlikheten ut?

Om man gör en historisk betraktelse över den regionala befolkningsjusterade bnp:n i Sverige från 1860 fram till i dag kan man se att det inte finns några självklara samband mellan jämlikhet i bnp per capita och befolkningskoncentration. Den första industrialiseringsvågen mellan 1860 och 1910 innebar minskade klyftor i både inkomst- och befolkningstermer. Det var också en liberal period då man till exempel avskaffade passvånget för inrikes resor.

Industrialiseringsprocessens minskade klyftor får ses som ett utslag av goda förutsättningar, eftersom Sverige lyckades uppnå regional konvergens, det vill säga minskad regional ojämlikhet, trots att motsatsen ägde rum i många andra europeiska länder. Dessutom uppstod den här konvergensten utan inblandning av några regionalpolitiska åtgärder.

Under efterkrigstiden bidrog en aktiv regionalpolitik till att skapa historiskt låga skillnader i bnp per capita, men till priset av en ökad avfolkning av vissa landsdelar. Flyttpolitiken mötte även skarp kritik från folket. Det är säkert många som med mig kommer ihåg uttryck som "vi flytt int". Ams fick uttydningen "alla måste söderut". Jag kommer ihåg dessa uttryck från 70-talet.

En solidarisk lönepolitik och en aktiv industripolitik skyndade på den här strukturomvandlingen. Därför var de regionala skillnaderna i bnp per capita rekordlåga i början av 80-talet. Samtidigt existerade en regional problematik som snarare var kopplad till skillnader i befolkningstäthet än till bnp per capita.

Herr talman! Sedan 1980-talet har utvecklingen inneburit ökade klyftor i både befolkningstäthet och bnp per capita, en kombination av trender som är historiskt unik. Vi ser ett nytt slags regionalt utanförskap som riskerar att hota sammanhållningen i samhället.

Avfolkningen i svenska kommuner är nämligen ett reellt problem. Under de senaste 40 åren har befolkningen sjunkit i nästan hälften av landets kommuner. Låga befolkningstal försvårar upprätthållandet av samhällsfunktioner som skola, sjukvård och polis. Dessutom kan mindre kommuner få svårt att rekrytera och behålla nödvändig specialistkompetens. Detta gäller både inom det privata näringslivet och inom offentlig sektor.

Eftersom storstädernas roll som tillväxtmotorer ökar kan det te sig naturligt att infrastruktursatsningar riktas mot dessa områden. Särskilt framträdande blir det i de fall där kommuner uppmanas att själva medfinansiera en del av den statliga satsningen. Idén om storstaden som nationell tillväxtmotor kan då komma att stå i motsättning till principen om att gagna de mindre gynnade områdena. Men om statliga resurser läggs på att förbättra storstädernas roll som tillväxtmotorer kan det tyckas rimligt att en del av tillväxten går tillbaka till hela riket.

Dagens historiska utmaningar med ökande skillnader i både bnp per capita och befolkningstäthet kräver ett politiskt agerande om vi menar allvar med att hela landet ska leva. Den tudelning vi ser i Sverige finns även i andra länder. Globaliseringen har fört med sig mycket gott, men det finns också människor som inte kan eller får ta del av globaliseringens framfart. Att kunna ge människor framtidstro kanske är det viktigaste regionalpolitiska beslut vi kan fatta i denna kammare. Alternativet till detta har vi redan sett genom presidentvalet i USA, brexit, valen i Frankrike, Holland och Tyskland samt utvecklingen i Polen, Ungern och Ryssland. Vi har även sett det hos oss här i Sverige.

Herr talman! Om man vill minska den regionala klyftan på ett långsiktigt och hållbart sätt kan detta inte ske genom bidrag eller genom att skapa jobb som inte är efterfrågestyrda. Grunden till att få en positiv utveckling i hela landet är att det är goda villkor för små och medelstora företag som skapar jobb. Höjda skatter på jobb och företagande gynnar inte tillväxt och företagande, och det gäller för hela landet.

Den regionala tillväxtpolitiken är inte bara en fråga som måste diskuteras i näringsutskottet. Det är en fråga som måste ligga för ögonen när både riksdagen och regeringen behandlar frågor som infrastruktur, kommunikationer, jobb, utbildning och näringspolitik i stort. En välfungerande infrastruktur och fler bostäder behövs i såväl mindre som större städer, orter och byar. Utan möjlighet till arbetspendling och godstransporter stannar jobbmotorn i Sverige. Att lägga nationella avståndsskatter på flyg och lastbilstransporter i EU:s näst mest glesbefolkade land är ingen bra regionalpolitik.

Oavsett var människor bor ska de ha likvärdiga möjligheter att bosätta sig, arbeta och driva företag. Likvärdiga möjligheter innebär en bra skola, tillgång till mobiltelefoni, bredband, drivmedel, livsmedel, offentlig service, kommunikationer, kultur och natur. Likvärdiga möjligheter i hela landet innebär inte per automatik likformighet. Samma utmaning kan lösas på olika sätt i olika delar av landet. Om man för en närodlad politik, där beslut fattas nära människor, möjliggör man en sådan utveckling.

Herr talman! Regeringen och riksdagen har tydligt sagt att man vill att myndigheternas verksamhet ska decentraliseras, men det går trögt. Många tror att det är näringslivet som gått före med att centralisera verksamhet. I själva verket är det staten som har gått i bräschen för att centralisera. Denna utveckling måste vridas tillbaka. Jag och Centerpartiet anser att myndigheternas uppgifter måste decentraliseras i mycket större utsträckning.

Tillgången till kommersiell service är en nödvändig förutsättning för livskraftiga samhällen. Det handlar om att ge den lokala lanthandlaren eller bensinmacken i byn förutsättningar att finnas kvar och ge bra service. Just den lokala servicen är ofta en förutsättning för att en mindre ort på landsbygden ska kunna fungera. Jag och Centerpartiet ser oroväckande tecken på att tillgången till kontanthantering minskar på många orter. Därför är det viktigt att vi ser över vilka effekter minskad kontanthantering har på mindre samhällen och företagslivet på landsbygden.

Herr talman! Skattebaser är ett effektivt verktyg för att öka människors inflytande över sin vardag. Därför vill jag och Centerpartiet att skattepolitiken ska användas som ett redskap för att vara tillväxtskapande i hela landet. Detta kan möjliggöras genom att regionalisera flera delar av den statliga fastighetsskatten i syfte att stärka den regionala beslutsnivån och regionernas möjligheter att föra en tillväxtfrämjande politik utifrån sina egna förutsättningar.

Välfungerande, självständiga och starka regioner är avgörande för att stärka den regionala konkurrenskraften och skapa bättre förutsättningar för företagande, innovationer och investeringar. För mig och Centerpartiet är det självklart att människor i större utsträckning ska få behålla frukterna av sitt eget arbete. Lika självklart är det att regioner som bidrar med värdefull produktion får behålla delar av sitt värde. Det måste löna sig för kommuner och regioner att förbättra sitt företagsklimat, göra produktiva investeringar och upplåta mark åt infrastruktur och produktion.

Centerpartiet anser därför att riksdagen ska uppmana regeringen att utreda hur intäkterna från fastighetsskatten för industrifastigheter och elproducerande fastigheter kan regionaliseras. I ett första steg är det rimligt att

utreda hur fastighetsskatten på elproducerande fastigheter kan regionaliseras för att återbörda en del av värdet från den klimatsmarta energiproduktionen till berörda regioner.

Herr talman! Slutligen finns det i betänkandet en reservation från Centerpartiet och Vänsterpartiet om lokalt ledd utveckling och Leadermetoden. Vi delar den uppfattning som förs fram i motionen om att Leadermetoden bör användas för landsbygdsutveckling i hela landet. Det är ett lokalt beslutsfattande om projektmedel för lokal utveckling utifrån lokala förutsättningar. Jordbruksverket har av oklar anledning valt bort 5 av 53 områden i Sverige som nu inte kan driva lokalt ledd utveckling. Detta gör att vi inte har en sammanhållen landsbygdspolitik i hela Sverige, vilket är olyckligt.

(Applåder)

I detta anförande instämde Helena Lindahl (C).

Anf. 4 HÅKAN SVENNELING (V):

Herr talman! I dag debatterar vi de frågor som ligger mig varmast om hjärtat här i riksdagen, nämligen regional tillväxt och framför allt landsbygdspolitik. Även om vi i dag inte kommer att fatta några omvälvande beslut för landsbygden tycker jag att debatten om landsbygdspolitik har förändrats radikalt sedan förra årets debatt. Från att ha varit en fråga som har varit ganska långt ned på den politiska dagordningen är det i dag en fråga som klättrar allt högre upp. Vi hör ofta hur landsbygdsfrågorna lyfts fram av partiledare från både höger och vänster.

Vad är då skälet till det? Ja, jag skulle säga att Parlamentariska landsbygdskommitténs slutbetänkande som presenterades den 4 januari i år har haft stor påverkan. Det kombinerat med en utveckling i vår omvärld med till exempel valet av Donald Trump har lyft upp frågan om tudelningen mellan stad och land på den politiska dagordningen. Det har gjort att vi ser Jonas Sjöstedt och Annie Lööf åka på debattturné i Sverige tillsammans, att vi ser statminister Stefan Löfven besöka orter som Lessebo, Grängesberg och Sveg, och att storstadstidningen DN satsar på ett frilansnätverk med 20 anställda frilansjournalister runt om i Sverige.

Jag tror att det var väldigt viktigt att politiken genom Landsbygdskommittén visar en vilja genom att i stor enighet lägga fram hela 75 förslag. Det skickar en tydlig signal om att landsbygden är viktig och att politiker i Sveriges riksdag tänker bry sig.

Samtidigt är det viktigt att landsbygdspolitiken inte faller bort från den politiska dagordningen och att konflikten mellan partier består. Det är snarare ett hälsotecken än något farligt om olika partier har olika idéer och visioner för vilken utveckling man vill se på Sveriges landsbygd. Landsbygden behöver mer politisk konflikt, inte mindre.

Det stora intresset från nästan 500 remissinstanser visar på den tyngd som Landsbygdskommitténs förslag har fått. Men nu är det allvar. Det gäller att leverera. Det ansvaret faller tungt på landsbygdsminister Sven-Erik Bucht. Denna gång går det inte att sega och bli försenad. Sven-Erik, du har faktiskt lovat att det ska läggas en proposition på riksdagens bord våren 2018 om landsbygden. Det löftet måste du hålla.

Samtidigt vill jag ta upp hur fel jag tycker att en del av remissinstanserna har hamnat. Det finns till exempel studentorganisationer och några universitet som har riktat kritik mot Landsbygdskommitténs förslag om att stärka högre utbildning i hela landet. Man uttrycker en oro för att den akademiska kvaliteten ska bli lidande. Jag tror att man inte har förstått någonting.

Landsbygdskommittén har på ett tydligt sätt visat på de stora skillnader som finns i utbildningsnivå mellan landsbygd och städer. Ju längre avstånd vi kommer från ett universitet eller en högskola, desto lägre är utbildningsnivån. För att sluta den klyftan, så att Sverige inte delas, behöver vi från politiken tydligt peka ut akademins ansvar för breddad rekrytering genom möjligheterna till distansutbildning och utbildning vid kommunala utbildningscentrum. Även kommitténs förslag om att avräkna studiemedel i 23 kommuner kommer att bidra till att öka attraktiviteten att studera vidare om man bor på landsbygden eller vill flytta till landsbygden.

Flera regionförbund tycker att de kan sköta de statliga angelägenheterna och anser inte att det ska inrättas landsbygdsdelegationer i varje län. Jag tror att regionerna helt har missat målet. Det regionala självstyret i Sverige ska bestå, men staten behöver bry sig mer om Sveriges landsbygder och inte mindre. Då är det självklart att staten själv, i dialog med regioner och andra aktörer, ska samla sin regionala struktur så att den kan fullgöra det statliga ansvaret på ett så bra sätt som möjligt.

Ett par statliga myndigheter och även fackförbundet ST har riktat kritik mot Landsbygdskommitténs förslag att omlokalisera 10 000 statliga jobb från Stockholmsområdet till andra delar av Sverige inom en period på fem till sju år. Det man kan konstatera är att under den senaste tioårsperioden har knappt 10 000 jobb flyttat till Stockholm eller nya statliga jobb bara tillskapats här. I ett flertal län har antalet statliga jobb minskat samtidigt som det totala antalet statliga jobb har ökat.

Det har gjort att Stockholm i dag har 18 000 för många statliga jobb i proportion till sin befolkning. Vi vet också att sex av tio statliga myndigheters huvudkontor ligger i Stockholm och att två av tre statliga jobb finns i Stockholm, Västra Götaland, Uppsala, Skåne och Östergötland. De övriga 16 länen får dela på den sista tredjedelen.

Fackförbundet ST har också framfört kritik mot kommittén för att den inte föreslår några pengar för om- och återlokalisering av statliga jobb. Att kommittén kom fram till det ställningstagandet beror främst på det uppenbara att det inte finns någon kostnad för att flytta jobben till Stockholm. Då borde man också ha råd att flytta jobben därifrån. Gör regeringen en annan bedömning i specifika fall är det givetvis ingenting jag tycker att man ska motsätta sig. Att det finns en kostnad att flytta saker från Stockholm när det inte finns någon för att flytta in är bara ologik.

Regeringen har än så länge bara tagit myrsteget i riktning mot Landsbygdskommitténs förslag. Man har beslutat om 100 jobb vid E-hälsomyndigheten i Kalmar, 19 jobb vid Fastighetsmäklarinspektionen i Karlstad och nu senast 30 jobb vid SCB, som ska flyttas till Örebro. Det räcker inte på långa vägar, och det är fortfarande ett för stort fokus på stora städer – även om jag som värmlänning såklart uppskattar flytten till Karlstad.

Det behövs fler beslut, och lämpligt är att fatta dem när man byter generaldirektör. Som i fallet med Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB, kan regeringen nu fatta ett beslut om att generaldirektören ska sitta i Karlstad, där myndigheten har sitt största kontor, och inte i Stockholm. Om regeringen fattar denna typ av beslut kommer det, som Landsbygdskommittén föreslår, att leda till en bättre regional balans i Sverige och minska den ”urbana norm” som vi i dag ser har etablerat sig inom staten.

Herr talman! Ett annat område där vi kan se att Landsbygdskommitténs arbete har gett ett tydligt resultat är att Sverige i december fick ett nytt bredbandsmål om att 100 procent av Sveriges befolkning ska ha tillgång till bredband på 100 megabit per sekund. Det är något som Landsbygdskommittén krävde i sitt delbetänkande men som Vänsterpartiet faktiskt var först med och föreslog redan året före det.

Förra veckan kom det också ett förslag kring den så kallade grundläggandenivån för datatrafik, där PTS nu föreslår att man höjer den från 1 megabit till 5 megabit per sekund. Jag tror att det är väldigt bra att man höjer den, men jag tror att vi som politiker måste våga gå längre. Alla partier bör nog ta en funderare på om det inte är 10 megabit per sekund man faktiskt ska ha som mål, så att vi kan nå fram till Landsbygdskommitténs förslag om 30 megabit år 2025.

Jag går över till Vänsterpartiets förslag i dag. Vänsterpartiet har fem reservationer.

Det som kallas Leadermetoden, vilken senare har bytt namn till lokalt ledd utveckling, har varit en framgångssaga på svensk landsbygd sedan den infördes 1996. Det har inneburit ett lokalt beslutsfattande om projektmedel för lokal utveckling utifrån lokala förutsättningar. Arbetet har genomförts enligt den så kallade Leadermetoden, som innebär ett trepartnerskap mellan lokalt näringsliv, ideell sektor och offentliga aktörer – främst kommuner.

Den ekonomiska finansieringen har följt EU:s programperioder med sjuåriga budgetar, och därför var det aktuellt att starta om Leaderområdena under 2015. Jordbruksverket beslutade dock att utesluta 5 områden av 63, med motiveringen att de inte ansågs ha tillräckligt bra strategier för att bli prioriterade i budgeten. Att på det sättet undanta fem områden – som omfattar 437 000 landsbygdsinvånare i 31 kommuner från 8 län från norr till söder – från att få bilda Leaderområden är mycket illa.

Dessa fem områden är alla sådana som funnits med i tidigare programperioder och där man har byggt upp lokal kompetens och erfarenhet under lång tid. Att inte inkludera dessa leder till en mindre sammanhållen landsbygdspolitik, då alla områden inte får samma förutsättningar. Det är inget annat än högst olyckligt. Regeringen borde därför se till att Leadermetoden används för landsbygdsutveckling i hela landet. Varför inte göra en särskild experimentell insats i specifikt dessa fem områden?

Det borde egentligen inte råda någon politisk åsiktsskillnad om detta, och jag är glad över att Centerpartiet stöder Vänsterpartiets yrkande i denna fråga. Ska vi ha en regional tillväxtpolitik som fungerar kan vi nämligen inte välja bort vissa områden, utan Sverige måste hållas ihop.

Precis som övriga samhället är inte landsbygden jämställd. Män och kvinnor har olika normer och möjligheter att förhålla sig till. Då landsbygden många gånger präglas av traditioner riskerar det att cementera ojämställda strukturer. Statistik visar att fler kvinnor än män flyttar från landsbygden, samtidigt som undersökningar visar att fler kvinnor skulle vilja bo på landsbygden. Samhällsklimatet i bygden kan då vara avgörande.

Länsstyrelsernas statistik *På tal om kvinnor och män 2016* visar att mäns uttag av föräldrapenning i landsbygdkommuner varierar men att det på en del håll är väldigt lågt. Tidigare studier i landsbygdsprogrammet har visat att det, trots intentioner att bidra till ökad jämställdhet, i vissa delar tvärtom befäster rådande könsnormer. Det kan bero på att utformningen av stödsystemet gynnar män, som på ett generellt plan ofta vill göra större investeringar medan kvinnor ofta väljer stegvisa investeringar.

När nu regeringen efter förhandlingar med Vänsterpartiet beslutat sig för att inrätta en jämställdhetsmyndighet utgör det ett gyllene läge att formulera jämställdhet på områden där man tidigare haft svårt att nå framgång och resultat. Därför bör regeringen uppdra åt berörda myndigheter att ta fram förslag för en jämställd landsbygdsolitik.

Vattenkraften genererar enorma summor. Trots det kommer en mycket liten del av detta kommunerna till del. Regeringen har i och med den energipolitiska överenskommelsen i stället valt att sänka fastighetsskatten på vattenkraft, och man har ingen annan lösning för att återföra pengar till kommunerna än genom bygdepengen.

Jag och Vänsterpartiet vill att en större del av kraftbolagens vinster ska återföras till de kommuner där vattenkraften finns. Vi vill också att det vid en vindkraftsetablering, på samma sätt som för vattenkraften, finns byggedemedel så att det ska kunna återföras i form av byggedemedel eller inträngsersättning. Det ska kunna regleras i lag.

I år har vi i Vänsterpartiet också valt att lyfta fram transportbidraget i vår industrimotion. Vi vill vara tydliga att vi inte har några planer på att minska transportbidraget. En översyn av transportbidraget bör genomföras för att undersöka kännedomen om stödet, om det går att styra det mot mer miljövänliga transportslag, hur väl procentsatserna för olika kommuner fungerar och om det ger industrierna i norra Sverige likvärdiga möjligheter att konkurrera.

Med det sagt vill jag yrka bifall till reservation 18.
(Applåder)

Anf. 5 MARIA WEIMER (L):

Herr talman! Globaliseringen leder till förändringar som får olika genomslag i olika delar av Sverige. Samhällen förändras.

Urbaniseringen bygger i grunden på människors fria val, något som jag och Liberalerna värnar. Samtidigt finns det utmaningar i form av skillnader mellan städer med en stark, växande privat tjänstesektor och områden med en hög sårbarhet och lokala utmaningar i form av ett fåtal industriella arbetsgivare. I kommuner där varsel och avfolkning är vardag blir konsekvensen en åldrande befolkning och ett minskat skatteunderlag.

Utgångspunkten för mig som liberal är värnandet av människors makt över sin egen situation och möjlighet att skapa sin egen framtid. En liberal landsbygdsolitik strävar efter att skapa förutsättningar för dem som vill bo och arbeta på landsbygden eller i mindre tätorter.

Herr talman! Jag är själv uppvuxen i metropolen Sveg. Sveg är en huvudort i Härjedalen, där det bor mindre än en person per kvadratkilometer. Det finns vacker natur och gott om plats för både djurlivet och härjedalingarna, kan jag lova. Men för att människor ska vilja bo och företag verka i hela Sverige, och även i Härjedalen, är det viktigt att det finns tillgång till fungerande grundläggande service på rimligt avstånd. Det gäller såväl myndigheter som kommunal och kommersiell service.

Herr talman! Jag representerar inte Sveg utan Uppsala län här i riksdagen. Att Uppsala kommun är den kommun i Sverige med flest boende på landsbygd tror jag inte att så många visste. Cirka en fjärdedel av kommunens befolkning, alltså nästan 50 000 personer, bor utanför Uppsala stad. Landsbygderna och tätorterna är alltså viktiga för hela kommunens utveckling, och här har vi hittat bra synergier och transportmöjligheter mellan landsbygd och stad. Givetvis är det en mindre utmaning att klara detta i Uppsala, som är en integrerad del av Mälardalsregionen, än i exempelvis Härjedalen, men det går att förbättra villkoren för landsbygden även i övriga landet.

Näringslivsutveckling, arbetskraftsförsörjning, utbildning, tillgång till offentlig och kommersiell service samt investeringar i it och infrastruktur är de viktiga delarna i en regional tillväxtpolitik. Det är också en förutsättning för att det ska fungera att bo även utanför tätorter. Upprätthållandet av en grundläggande servicenivå över hela landet är även viktigt för att man ska känna sig trygg överallt, och det krävs också för att hela Sverige ska kunna bidra till flyktingmottagandet på ett positivt sätt.

Samhällets olika funktioner behöver finnas tillgängliga i såväl landsbygds- och glesbygdskommuner som storstadskommuner, herr talman. I glesbygd tror jag att framför allt servicelösningar som bygger på lokala förutsättningar och samverkan mellan företagare och civilsamhälle har möjlighet att bli långsiktiga. Ett bra sätt tror jag är att till exempel upprätta servicecentrum i anslutning till den lokala lanthandeln eller andra etablerade samlingspunkter i landsortssamhällen. Alliansregeringen genomförde en del sådana satsningar.

Vi konstaterar att regeringen har meddelat att den inte tänker lägga fram ett förslag om kilometerskatt eller avståndsbaserad vägslitageskatt för tunga lastbilar men att man avser att återkomma med ett nytt förslag under mandatperioden. Med anledning av det vill jag understryka att den regionala utvecklingen i Sverige är beroende av långväga transporter. Företag på landsbygden och olika branscher kämpar redan i dag med små marginaler på en internationell och konkurrensutsatt marknad. Ytterligare pålagor skulle slå hårt mot jobben utanför storstäderna.

Liberalerna föreslog i sin budget i höstas en omläggning av reseavdraget. Förslaget innebär att reseavdraget ska begränsas i regioner med väl fungerande kollektivtrafik och att avdraget ska vara mer generöst där kollektivtrafiken är mindre utbyggd. Med andra ord behöver man bilen mer när man bor på landet. I staden är det lättare att ta bussen.

Jag vill avslutningsvis yrka bifall till reservation 1 under punkt 1.

(Applåder)

Anf. 6 PENILLA GUNTHER (KD):

Herr talman! Jag har en god vän som är professor och futurist eller kanske visionär. Han brukar fråga mig: Varför har Sverige en landsbygdsminister? Varför inte? brukar jag svara. Vi har haft den här dialogen ett antal gången. Då säger han: Det mesta av Sverige är ju egentligen landsbygd. Måste man ha en speciell minister för det? Det vore bättre att ha en minister för tätorterna och storstadsområdena, för det är ju där utanförskapet i första hand finns.

Jag tycker att han har en intressant poäng. Det kan mycket väl vara så att utanförskapet som vi brukar tala om är en företeelse som finns i miljonprogramsområdena i lite större städer lika väl som ute på landsbygden. Man upplever inte att man är en del av det resterande samhället. Man upplever inte att man har samma service som alla andra. Man upplever inte att man har den trygghet med polis närvarande eller den närhet till vård och omsorg som alla andra har. Kanske har han inte så fel egentligen, min gode vän professorn.

I Sverige har vi en jämlikhets-ande inom oss. Vi avskyr att inte känna oss jämlikt behandlade. Då är det fel, och någonting slår till inom oss i hela vårt rättssamvete. Man vill bli jämlikt behandlad. Där har just den regionala tillväxtpolitiken sitt hjärta, vågar jag påstå: att faktiskt se möjligheterna för alla svenska medborgare att kunna känna sig jämlikt behandlade inom inte minst sjukvården som jag gärna jobbar extra mycket för i det här fallet.

När det gäller regional tillväxt är det nog ett lika stort steg för många att våga bosätta sig i utanförskapsområdet Kronogården i min hemstad Trollhättan som utanför stan i den lilla orten Sjuntorp med 1 500 invånare. Det är bara det att man inte riktigt ser det alla gånger.

När det gäller behovet av jämlik service från staten var det någon som sa att utbudet på Hemnet, sajten där man kan jaga bostäder av olika slag, och utbudet på Arbetsförmedlingens hemsida per ort sammanfaller. Det var någon som hade studerat detta. Jag vet inte om det stämmer, men om det gör det är det ganska intressant. Om det i exempelvis Degerfors, där jag växte upp, ibland bara är typ tre fastigheter till salu på Hemnet och tre fyra lediga jobb kanske det finns en sanning i det. Det är klart att det kanske inte är så attraktivt att flytta till en ort om det inte finns någonstans att bo och det inte finns några jobb. Det säger sig självt. Och då är Degerfors ändå en tätort som inte ligger långt från större städer.

Regional tillväxtpolitik anser jag som kristdemokrat hade kunnat få ett bättre och större genomslag under de närmaste åren om inte en död hand hade lagts på den här regionutredningen. Utredningen är fullständigt död, och det är utvecklingspotentialen också.

Regioner i andra länder har betydligt fler invånare. Det är inte hållbart att tänka att vi har en region i Blekinge eller Halland eller något annat litet landskap och län. Vi måste tänka lite större. Det märkliga är att jämlikhetsanden som jag talade om inte slog till i någons rättssamvete när man diskuterade just den regionala indelningen.

Jag hoppas verkligen att vi som partier ska våga ta tag i den här frågan, för det är först då som jag tror att vi kan utjämna de stora skillnaderna.

Herr talman! Diskussionen om inte minst sjukvården vill jag faktiskt lyfta fram i den här debatten även om det kanske inte räknas som en tillväxtfråga i sig. Men tryggheten och näringspolitiken hör ihop. Ska människor våga bo ute i bygden måste de också veta att det finns sjukvård när de behöver den. Det är inte rättvist att man ska kunna få en bättre behandling i den ena delen av landet än vad man får i den andra. Det ska inte ha med ekonomi att göra. Hälso- och sjukvårdslagen är supertydlig med det. Det ska inte spela någon roll vem du är eller var du bor. Det ska vara jämlikt. Och jämlikt betyder inte att det är exakt likadant, men man ska åtminstone kunna värdera vad som är jämlikt och inte.

En annan fråga som inte alls har den digniteten, kan tyckas, men som ändå är otroligt viktigt är detta med besöksnäringen som flera av mina kollegor har talat om tidigare. Besöksnäringen brukar jag säga är en av få näringar där människor av alla de slag skulle kunna få arbete. Det behövs både forskare och utbildare på området som belyser besöksnäringens betydelse för Sverige. Inte minst behöver man blir bättre på att utveckla det här i sina respektive områden.

Jag tyckte att det var intressant när vi var på vår resa från söndag till tisdag uppe i Västerbotten och besökte orten Bygdsiljum, där min kollega Helena har bott. Orten är inte stor, men där tillverkas en av Sveriges mest välkända ostar, nämligen västerbottensosten. Vem har inte ätit en paj gjord på sådan ost? Den är väldigt god.

Det finns en potential på små orter att utveckla sina specialiteter. Det finns en potential att utveckla just det som är viktigt för den orten, och jag vågar påstå att Bygdsiljum och Kronogården i Trollhättan faktiskt skulle kunna ha någonting gemensamt. Tillverkas det ost på Kronogården? Nej, det gör det inte. Men det finns många andra specialiteter där. Inte minst har besöksnäringen en potential att utvecklas på alla de här orterna.

Herr talman! Jag skulle önska att vi också såg möjligheten med den mångkultur som har kommit till Sverige de senaste åren och att vi inte ser det som ett hot utan som en möjlighet att kunna utveckla människors intressen och förmåga utifrån de länder och kulturer man kommer från. Då får vi en rejäl och vettig regional tillväxt.

(Applåder)

Anf. 7 MATTIAS JONSSON (S):

Herr talman! Jag skulle vilja börja där Ann-Charlotte började och där Penilla avslutade, alltså med att vi gjorde en fantastiskt intressant resa i Västerbotten. Det var många bra besök under resan. Jag kan konstatera att det här betänkandet om den regionala tillväxtpolitiken återspeglar många av de frågor som vi stötte på i Västerbotten och de möjligheter och förutsättningar som finns där.

Detta betänkande behandlar många av de motioner som kom in under hösten. Det är ett intressant område, för den regionala tillväxtpolitiken spänner över många områden. Den behandlas inte bara i näringsutskottet utan även i utbildningsutskottet, miljö- och jordbruksutskottet och finansutskottet.

Betänkandet behandlar övergripande frågor om regional tillväxt, en nationell strategi för tillväxt och grundläggande service, lokalisering och organisering av statliga myndigheter, som flera har varit inne på, kommersiell service på landsbygden, lokalt ledd utveckling och Leadermetoden,

som Håkan var inne på i ett tidigare anförande, en jämställd landsbygds- politik och utvecklingen i vissa län och regioner.

Herr talman! Jag tycker att regeringen driver en modern och aktiv regional tillväxtpolitik för hela landet. Regionerna ska ges möjligheter att växa och utvecklas efter sina särskilda förutsättningar och prioriteringar, såväl i städer som på landsbygden.

För att skapa regional tillväxt genomför regeringen en rad insatser. Jag tänkte ta några exempel:

- En nyindustrialisering är på plats i Sverige med satsningar på till exempel järnväg, vägar och bredband.
- För att stärka det svenska innovationssystemet har det inrättats ett innovationsråd som leds av statsministern.
- Regeringen vill säkra kunskapsförsörjningen till företag även utanför storstadsregionerna genom till exempel regionala kompetensplattformar och fler platser på komvux, yrkeshögskola, universitet och högskolor.
- Regeringens fokus inriktas på mer samarbete och investeringar för framtiden så att svenska små, medelstora och stora företag kan växa och anställa i hela landet.
- Regeringen inrättar regionala exportcenter i sex län enligt principen ”En dörr in” för företag som vill ta klivet ut på exportmarknaden.

Herr talman! Globaliseringen, digitaliseringen och den demografiska utvecklingen innebär stora regionala framtidsutmaningar med en fortsatt stark storstadskoncentration och en svagare utveckling i vissa andra delar av vårt land. Detta medför stora påfrestningar på många kommuners ekonomi och verksamhet samt svårigheter att klara arbetskraftsförsörjningen i både offentlig och privat sektor. Störst blir utmaningarna för glesbefolkade kommuner med stora avstånd till större städer.

När det gäller arbetskraftsförsörjningen har stora delar av landet brist på högutbildade generellt sett, men framför allt blir bristen stor inom skolan, vården, omsorgen och när det gäller personer med teknisk utbildning inom den privata sektorn. Det är därför av yttersta vikt att ta till vara den potential som utgörs av de nyinflyttade till Sverige. De regioner och kommuner som kan erbjuda bostäder, kommunal service och en god integration på arbetsmarknaden kan här göra goda investeringar för framtiden.

Herr talman! Regionalfonden är en del av EU:s sammanhållningspolitik som ska stärka EU-ländernas konkurrenskraft. Totalt omfattar regionalfondsprogrammen 16 miljarder för satsningar på jobb och tillväxt. Programmen ska svara på de stora samhällsutmaningarna: demografisk utveckling, globalisering, klimat, miljö och energi samt behovet av en inkluderande tillväxt.

Genom att kraftsamla och fokusera insatser där de gör störst nytta kan medlen användas effektivare. 80 procent – 13 miljarder översatt i pengar – läggs på stärkt innovationsförmåga, omställning till en grön ekonomi och förbättrad konkurrenskraft i små och medelstora företag.

Förbättrad tillgång till bredband gör att näringslivet utvecklas i alla delar av vårt land. Från Regionalfonden läggs drygt 1,4 miljarder för ökad och mer effektiv utbyggnad av bredband till och med 2020. Till detta kan läggas 4,25 miljarder från landsbygdsprogrammet under samma period.

I dag saknas en bra sammanhållen politik för landsbygden som hantarerar de utmaningar som landsbygden faktiskt står inför. Regeringen tillsatte därför 2015 en parlamentarisk kommitté, som lämnade sitt slutbetänkande den 4 januari i år. Slutbetänkandet har nu varit ute på remiss, och efter remissrundan har det kommit in nästan 500 svar. Arbetet med att sammanställa svaren pågår nu som bäst, och remissutfallet kommer naturligtvis att vara oerhört värdefullt i regeringens fortsatta propositionsarbete.

Vi vet att regeringen planerar att presentera en proposition med en sammanhållen politik för Sveriges landsbygder under våren 2018. Ambitionen är att lägga fram en landsbygds politik som är ramstark och håller över en längre tidsperiod. Detta kräver ett långsiktigt och kontinuerligt arbete med en tydlig struktur och vision för Sveriges landsbygder. De synpunkter som har kommit fram i remissvaren är viktiga inspel i det arbetet.

Även om propositionen planeras till våren 2018 kan vissa av förslagen från Parlamentariska landsbygdskommittén komma att presenteras redan under innevarande år. Vissa förslag har dessutom redan tagits om hand. Ett exempel, som kom på plats innan Landsbygdskommittén startade och som vi ser effekt av i dag, är stöd till kommersiell service. Vi kan se att nedläggningen av service och små butiker har avstannat; vi har vänt den trenden, men det behövs självklart mer.

Ett annat exempel är bredbandsstrategin, som regeringen antog i december. Den nya bredbandsstrategin har ambitiösa mål som inkluderar rejält höjda hastigheter men som också, för första gången, inkluderar hela landets befolkning och företag.

Ett annat exempel är att regeringen den 12 januari beslutade om ett uppdrag till en särskild utredare, som ska lämna förslag på sätt att förbättra finansieringsförutsättningarna för ny- och ombyggnation av bostäder. Frågan om så kallade landsbygdslån kommer, precis som Landsbygdskommittén föreslår, att analyseras vidare inom ramen för just detta uppdrag.

Ett sista exempel är Parlamentariska landsbygdskommitténs förslag om omlokalisering av statliga jobb. Regeringen menar att den statliga närvaron i landet behöver öka och att staten behöver ta sitt ansvar för att Sverige håller ihop.

Flera initiativ har tagits för att stärka den statliga närvaron i hela landet. Bland annat har civilminister Ardalan Shekarabi i uppdrag att säkra att varje medborgare har tillgång till grundläggande service, oavsett var i landet man bor. Ett annat beslut är att E-hälsomyndigheten omlokaliseras till Kalmar.

Jag ser med stort intresse och tillförsikt på vad som komma skall av de 75 förslag som Landsbygdskommittén med bred enighet kommit fram till och rekommenderat regeringen att lägga fram för kammaren.

Jag yrkar avslag på de motioner som finns i betänkandet och bifall till utskottets förslag.

(Applåder)

Anf. 8 JOHAN NISSINEN (SD) replik:

Herr talman! I mitt anförande nämnde jag begreppet klimatturism. Det är ett nytt fenomen som innebär att människor reser från varma till kalla länder just för att de vill ha det kalla klimatet. I och med att Sverige har ett kallt klimat större delen av året ser jag stor potential i den turismen. Jag undrar vad Socialdemokraterna tänker om det begreppet och vad ni skulle vilja göra för att öka klimatturismen till Sverige.

Anf. 9 MATTIAS JONSSON (S) replik:

Herr talman! Sverige har stora utmaningar, och jag vill först ta upp klimatet. Det handlar inte bara om turism, utan man tvingas också att flytta från platser på jorden på grund av klimatförändringarna och uppvärmningen av jorden och bosätta sig på andra ställen. Där har vi andra förutsättningar. Klimatet här i Sverige är inte så varmt.

Det finns en attraktion i att resa till andra platser precis som vi vill turista i varmare klimat. De som bor i länder med helt andra förutsättningar kanske vill komma till Sverige. Här finns fina skidanläggningar och en väl utbyggd turism som behöver ta ytterligare kliv för att utvecklas – detta för att möta de behov som uppstår runt om i världen om man vill ha den typen av turism.

Vi ser naturligtvis positivt på turismen. Även om den ligger i framkant behöver man ta ytterligare kliv för att den ska utvecklas.

Anf. 10 JOHAN NISSINEN (SD) replik:

Herr talman! Det är skönt att höra att Socialdemokraterna tycker att man behöver fortsätta att utveckla klimatturismen. Det finns en väldigt stor potential på detta område, och det är någonting som vi borde satsa på.

Jag tackar för svaret.

Anf. 11 MATTIAS JONSSON (S) replik:

Herr talman! Vad vi behöver diskutera mer och vara än tydliga med är klimatpolitiken. Den utveckling vi har runt om i världen, forskningen och signalerna om den ökande temperaturen kräver kraftigare tag från politiken för att man ska se till att mota den utvecklingen. Alla partier behöver jobba ytterligare med den frågan.

Anf. 12 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att säga att det finns en hel del inom regionalpolitiken som förenar oss. Men nu tänkte jag ta upp saker och ting som skiljer oss åt.

Näringslivets Regelnämnd säger att regelkrånglet har kostat 5,6 miljarder kronor under 2016. Då har man inte räknat med vare sig skatter eller avgifter. Detta skapar en del problem för dem som leva med regelverk där det blir mer och mer att ta hänsyn till och som försvarar för dem.

Själv lever jag i en liten bruksort i Skåne som heter Bjuv. Findus har precis slutat att leverera. Fabriken stängdes ned den 30 april, och 450 anställda fick gå.

Plakatpolitik från Socialdemokraterna och Vänsterpartiet säger att ingen ärta ska få lämna orten eller Sverige. Det är väldigt lätt att ta till hårda ord för att nå framgång, men när det kommer till verkligheten gäller

det att göra rätt saker. Regelkrångel är problem när man ser framtiden an för ett land som Sverige, som ligger i norr och där företag säger sig vilja flytta för att de vill komma närmare Europa.

På vår resa till Västerbotten diskuterade vi detta med transportkostnader. Företagen där sa att det skulle ha kostat dem 26 miljoner om Socialdemokraternas och regeringens förslag hade införts. Jag undrar om Mattias Jonsson tror på dessa företag när de berättar vad det kommer att kosta dem. Det användes till och med svordomar för att beskriva att det här hade blivit för – hmhm – hårt slag.

Då undrar jag: Tar man det här på allvar?

Anf. 13 MATTIAS JONSSON (S) replik:

Herr talman! Jag är både berörd av och bekymrad över att verksamheter som fungerar läggs ned och försvinner eller flyttar. Där måste man ha en aktiv politik för att man ska attrahera små, medelstora och stora företag så att de flyttar till Sverige för att verka här. De ska ha goda förutsättningar. På så sätt kan man också skapa fler arbetstillfällen.

Du nämnde regelkrångel, Ann-Charlotte Hammar Johnsson. Ni hade åtta år på er att förändra regelkrånglet, som debatterades flitigt i valrörelsen. Det har väl inte blivit så mycket av det. Däremot är skatter och lönekostnader alltid flitigt debatterade. Vissa vill ha lagstiftning för lägsta löner. Det ska inte krävas kollektivavtal i samband med upphandlingar.

Jag noterade det som Ann-Charlotte Hammar Johnsson sa i sitt anförande, att det behövs konkurrens på lika villkor. Det är en viktig fråga. Men vi från Socialdemokraterna har en annorlunda syn på den jämfört med Moderaterna. Jag förstår inte varför det är svårt för Moderaterna att kräva kollektivavtal så att det blir konkurrens på lika villkor, så att inte oseriösa företag konkurrerar ut seriösa företag. På så sätt blir det en osund konkurrens.

Jag undrar om Ann-Charlotte kan förklara för mig hur den politiken går ihop. Den skapar bara en snedvriden konkurrens med det som Moderaterna föreslår.

Anf. 14 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M) replik:

Herr talman! Vi får väl återkomma så att jag får svar också på transportfrågan.

Först ska jag svara på frågan om offentlig upphandling. Det är inte konstigare än att det finns olika former av företag som fungerar på olika sätt. Det betyder inte att de bryter mot lagar. Det finns lagar i Sverige som kan tillämpas när det blir fel betalningar, folk missbrukar systemet och så vidare. Reglerna finns alltid, så man behöver inte införa några pålagor för företag som ska verka.

Som exempel kan nämnas att vi alla vill ha jordgubbar till midsommar. Om ett familjeföretag ska sälja jordgubbar har man inte kollektivavtal, men det betyder inte man är ond eller fuskar som jordbrukare, utan det betyder att man är ett familjeföretag. Då ska man också kunna medverka till bra produkter på det lokala planet. Min idé är att lokala företag stärker varandra, och då kan de växa på regionnivå. Därmed ökar effekterna för landet. Det är inte konstigare än så. Använd det regelverk som finns i lagen, och se till att alla former av företag kan verka!

Sedan vill jag återkomma till Reepaluutredningen. Det finns alltså orter där det bor människor av kött och blod som har utbildning inom offentlig sektor, inte minst kvinnor, och som driver till exempel en vårdcentral. De har gjort någonting gott för sin ort, men de behöver pengar för att kunna verka. Det är också service, men om de läggs ned där andra inte vill vara, vad ska man göra då?

Är det inte bättre att vi tittar på kvalitet och innehåll och slutar att prata om detta med vinster? Vinster behövs ändå som en buffert. Det är en krockkudde att ta till om någonting händer.

Det skulle jag gärna vilja ha svar på från Mattias Jonsson. Jag vill också ha svar på frågan hur han tänker att de lokala företagen ska leverera i det system med pålagor som man nu ålägger offentlig sektor och med transportkostnader på 26 miljoner.

Anf. 15 MATTIAS JONSSON (S) replik:

Herr talman! Tack för frågorna, Ann-Charlotte Hammar Johnsson!

På transportsidan finns det inget konkret förslag. Den frågan har diskuterats och debatterats, men det finns inget förslag från regeringen i dag, så den frågan får vi återkomma till.

När det gäller regelkrånglet finns det vissa delar – jag är helt övertygad om det – där man kan göra framsteg för att underlätta framför allt för små och medelstora företag. Det finns nog en möjlighet där. Men det får inte ske på bekostnad av förutsättningarna för både företag och anställda. Det ska vara ordning och reda, finnas skattesystem och annat. Vi måste ha intäkter till staten och trygghet på arbetsplatserna. Det får inte vara en arbetsmiljö som riskerar att skada personer mer än vad den gör i dag.

Jag noterar att vi har haft åtta år av skattesänkningar med 130 miljarder. Det har inte på något sätt skapat bättre förutsättningar. Det har minskat produktiviteten. Arbetslösheten och klyftorna i landet har ökat.

I dag kom det en rapport från Arbetsförmedlingen. Under det senaste året har arbetslösheten i Västra Götalandsregionen minskat med 1,5 procent. Ungdomsarbetslösheten är rekordlåg, och den totala arbetslösheten är den lägsta på nio år.

Jag tror att det har betydelse vilken typ av politik som förs. Alltid i de här debatterna hamnar vi i regelkrångel, kollektivavtal och i den fråga som förenar Alliansen, nämligen skatter. Jag har aldrig sett någonstans där det finns ett stopp. Jag förstår inte hur de förslag om skattesänkningar till 2020 på ca 80 miljarder som Moderaterna har lagt fram stärker landsbygden och skapar bättre förutsättningar.

(Applåder)

Anf. 16 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Jag håller med i mycket av det som Mattias Jonsson säger i sitt anförande, och jag tänkte använda den här repliken till att trycka på regeringspartierna om vikten av att lägga fram en proposition för landsbygden.

Många jag träffar säger att de tycker att Landsbygdskommitténs förslag är bra. Man är väldigt positiv till att vi har kommit överens mellan många politiska partier om förslagen, men man är orolig för att det inte ska bli något av det hela i verkligheten. Man har ju blivit besviken så många gånger förut.

Vi har sett tidigare utredningar som kommit med positiva förslag för landsbygden men som aldrig har realiserats. Man blir orolig för att vi politiker inte ska våga under ett valår och så vidare.

Därför, Mattias, vill jag trycka på. Du framhåller ju själv att det är viktigt att man lägger fram propositionen. Jag skulle vilja skicka denna uppmaning till dig och regeringspartierna och säga att detta är viktigt.

Det är viktigt att det inte blir några förseningar. Sven-Erik Bucht har under sin tid som minister haft ett antal propositioner som blivit mycket försenade. Ska man klara en tidsplan till våren 2018 är det lite tajt innan riksdagen stänger inför valet. Då är det viktigt att man hinner fram.

Jag tror också att det är viktigt med politisk dialog och kompromiss mellan alla partier i den här kammaren. Vi ser ju att vi har hittat många goda politiska kompromisser inom ramen för Landsbygdskommittén.

Detta är alltså inte mycket till fråga utan snarare en uppmaning.

Anf. 17 MATTIAS JONSSON (S) replik:

Herr talman! Tack, Håkan Svenneling, för uppmaningen! Jag delar i stort denna bild. Vi behöver ta vissa steg under innevarande år, men jag bedömer att det finns förutsättningar att lägga fram en proposition som är mer omfattande under våren 2018. Jag tror att det är jätteviktigt, precis som du säger i ditt anförande.

Vi har också en bred enighet i Landsbygdskommittén när det gäller det som presenterades den 4 januari. Det finns bara en reservation, från Liberalerna. Det ligger en grund för att vi i dialog ska kunna komma fram till bredare förslag och en proposition under våren 2018.

Jag tycker att det är bra att det finns ett tryck och att denna fråga kommer upp tydligare på dagordningen, också på partiledarnivå. Frågan om den regionala tillväxten, om landsbygden och om Landsbygdskommitténs 75 förslag är naturligtvis viktig. Detta får inte bli en skrivbordsprodukt, utan vi måste visa handlingskraft och lägga fram konkreta förslag.

Anf. 18 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Jag tycker att det låter mycket bra, Mattias! Jag hoppas också att vi ser tydliga resultat, inte bara på Näringsdepartementet, där Landsbygdskommitténs förslag blir verklighet. De utredningar man har gått vidare med har ju framför allt varit kopplade till de ministrar som finns i Näringsdepartementet. Jag tror att det är viktigt att man från S och MP här i riksdagen trycker på sin regering om att detta även gäller andra områden, där man också behöver tänka landsbygdspolitik.

Ett tydligt sådant område har varit utbildning, där man hela tiden ställer landsbygdens kompetensförsörjning mot forskningsexcellens och ser det som ett motsatsförhållande. Jag tror inte att det finns. Jag tror inte heller att du tror att det finns. Men bara att det finns politiker som tror att det finns en konflikt mellan landsbygd och andra ambitioner – som ett plåster på ett skadat ben som man håller på med – är allvarligt. Där har vi båda ett stort ansvar för att trycka på och använda rätt typ av terminologi och retorik och att man faktiskt visar på den nytta som landsbygden bidrar med när det gäller till exempel Sveriges export och ekonomiska utveckling.

Prot. 2016/17:108
10 maj

Regional tillväxtpolitik

Anf. 19 MATTIAS JONSSON (S) replik:

Herr talman! Håkan, jag delar den uppfattningen! Vi behöver en sammanhållen politik för Sveriges landsbygder, och då behöver vi också våga lägga fram förslag på konkreta åtgärder för att vi ska få en sammanhållen politik, en levande landsbygd och en regional tillväxt som fungerar.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 13.)

Mineralpolitik

§ 5 Mineralpolitik

Näringsutskottets betänkande 2016/17:NU17

Mineralpolitik

föredrogs.

Anf. 20 HANIF BALI (M):

Herr talman! Låt mig börja med att yrka bifall till reservationerna 1, 2 och 6.

I dag ska vi debattera det mineralpolitiska betänkandet, som innehåller motioner från allmänna motionstiden. För att ge lite bakgrund om hur viktig mineralnäringen är för Sverige kan jag nämna att den sysselsätter i runda slängar 7 500 personer. Jämfört med andra sektorer är de kanske inte så många, men de står för ungefär 25 miljarder av vår export. Sverige ensamt står för ungefär 90 procent av EU:s totala järnmalmsproduktion. Vi har också en av de renaste och miljövänligaste mineralbrytningarna i hela världen.

Den är också basen för det stora välstånd som Sverige har. I Bankhallen här i riksdagen kan vi se två stora målningar av de näringar som har försörjt oss. Den ena föreställer jordbruket. Den andra föreställer malmbrytningen, som var grunden för Sveriges välstånd. Den står fortfarande för en ansenlig del av vår export.

De förslag som Moderaterna och till viss del Alliansen lägger fram handlar om att fortsätta utveckla den mineralstrategi som alliansregeringen satte på plats 2013. Den går ut nu, 2017, och vi ser ingen indikation på att det arbetet kommer att fortsättas av den socialdemokratiska regeringen. I stället säger man att det kanske på något sätt ska införlivas i det som kallas nyindustrialiseringsstrategin. Tyvärr riskerar många av de slutsatser som har dragits i mineralstrategin att gå om intet.

Därutöver kommer man tillbaka till det problem vi har på den svenska arbetsmarknaden generellt. Jag vet inte om ni har spanat in den svenska Beveridgekurvan. Den ser nästan omöjlig ut just nu: Arbetslösheten är otroligt hög samtidigt som det råder enorm brist på arbetskraft, och detta sker under en högkonjunktur. En viktig orsak till detta är naturligtvis bristen på kompetensförsörjning.

Det är ganska spännande att ett land – för att inte tala om denna institution, herr talman, med politikens kraft och allt det där – som klarar av att utbilda tiotusentals genuscertifierade dj:ar, inte klarar av att utbilda 20 metallurger, vilket är vad som krävs för att vi ska ha ett fungerande mineralsystem.

Detta om något är ett politiskt misslyckande.

Därutöver kan man se de långa handläggningstiderna i Sverige. Det tar ungefär sex år mellan första ansökan och beslut. Vi vet redan vad som sker på en marknad när det blir på detta sätt. Så är det redan på bostadsmarknaden. Det bildas oligopol. Det blir konkurrensunderskott, och det minskar också lönsamheten. Det drar ned viljan hos utländska investerare att investera i Sverige.

I verksamheter som kräver stora kapitalinvesteringar är det naturligtvis bättre om dessa investeringar inte kräver att man binder upp sina pengar för en hel konjunkturcykel. Vem vet vad räntan är om sex år? Hur vet man att man kan finansiera sin verksamhet om sex år? Särskilt tittar man på mineralsidan, där mineralpriserna varierar kraftigt. Då är självklart korta handläggningstider viktiga för att vi ska få en bra, fungerande marknad.

Vi behöver även långsiktiga spelregler. Det är viktigt att Sveriges lagar och regler inte ändras hipp som happ när det gäller krav på miljö och annat som gäller dessa verksamheter. Om man har en politisk instabilitet i dessa frågor bidrar det i sin tur till att utländska investerare inte är redo att gå in. Det blir också svårare för svenska utförare att konkurrera med andra europeiska eller internationella aktörer.

Moderaterna föreslår tillsammans med de andra i Alliansen att man ska fortsätta med den mineralstrategi som antogs 2013 och att man ska fortsätta att utarbeta en ny sådan.

Därutöver anser vi att äganderätten bör stärkas för markägare. När det gäller ungefär 99 procent av mineralbrytningen i Sverige är i och för sig ägaren av marken och mineralen densamma som den som bryter den. Men 1 procent är så kallad koncessionsbrytning, där ägaren av marken är någon annan än den som bryter den. Där finns det skäl att se hur man kan förstärka äganderätten för dem som äger marken.

Det gäller också fordringar vid konkurser, till exempel. Vid en konkurs är fordringarna från markägarna och de som äger mineralerna lågt prioriterade. Vi anser att man bör göra en översyn och se vad man kan göra för att stärka markägarnas äganderätt i relation till gruvbolagen.

(Applåder)

Anf. 21 JOSEF FRANSSON (SD):

Herr talman! I dag debatterar vi näringsutskottets betänkande nr 17 *Mineralpolitik*. I betänkandet behandlas bland annat frågor som rör mineralersättningen och miljöfrågor kopplade till näringen. Det är tyvärr inte så mycket om gruvnäringens förutsättningar kopplade till exempelvis energi och transport, då dessa frågor hamnar i andra betänkanden. Med tanke på gruvnäringens viktiga ställning som jobbskapare och den stora exportandelen tycker jag dock att dessa frågor är svåra att lämna utanför en sådan här debatt.

Vid sidan av gruvindustrin har vi en stålindustri i Sverige som även den utgör en vital del av den svenska basindustrin. Den berörs dock inte alls i detta betänkande, men när det gäller gruv- och stålindustrin har branscherna ett antal gemensamma nämnare som gör att de båda kan gynnas eller missgynnas av en viss politisk inriktning.

Herr talman! I Sverige är vi vana vid ett positivt handelsnetto för varor. Under en längre tid har det dock varit en trend med ett allt sämre netto, vilket under denna mandatperiod faktiskt slagit om till negativa siffror.

Trenden är rak utan tillstymmelse till trendbrott, vilket är en högst oro-
väckande utveckling för vår industri och för vår ekonomi. Från Sverigede-
mokraternas sida är vi, vilket borde vara bekant vid det här laget, natur-
ligtvis mycket angelägna om att stärka den svenska industrin för att kunna
garantera välfärd åt våra medborgare.

Herr talman! Gruvindustrin är en nyckfull bransch. Fluktuationerna i
malmpriserna har på senare tid varit enorma. När järnmalmspriset låg på
topp, omkring 2011, var världsmarknadspriset över 180 dollar per ton. Det
har i dag sjunkit till under 70 dollar. Det är en nedgång på ca 60 procent.

Statligt ägda LKAB:s vinster sköt följaktligen i höjden under 2011 –
det var nära 15 miljarder kronor före skatt – medan man förra året i stället
visade ett negativt resultat. Nu fanns det förvisso fler skäl än bara malm-
priset till det senaste årets dåliga resultat, men det är helt klart att gruvnä-
ringen kräver mer långsiktighet än kanske någon annan bransch. Förutom
de fluktuerande råvarupriserna är det långa ledtider och väldiga investeringar
som föregår varje gruvprojekt.

Gruvnäringen och stålindustrin utgör dock tillsammans en central del
av vår basindustri och export. Även om Sverige är ganska litet i en inter-
nationell kontext är vi faktiskt den i särklass största järnmalmsproducenten
inom EU. Där står vi för omkring 90 procent. Även när det gäller produktion
av andra metaller hör vi till de främsta.

Något som absolut inte är att förringa i detta sammanhang är att gruv-
näringen som helhet står för tusentals arbetstillfällen, dessutom ofta på
platser i Sverige där det är gruvorna som håller liv i orterna.

Herr talman! Exporten av såväl malm som förädlade metaller är som
sagt betydande för den svenska ekonomin. Den totala exporten av malm,
stål och andra metaller uppgick till 113 miljarder förra året. Det är nästan
10 procent av den samlade varuexporten. Den viktigaste varugruppen
bland dessa är alltså stålprodukter, där svensk industri nischat sig genom
att specialisera sig på så kallat högpresterande stål. När det gäller stål im-
porterar faktiskt vi i Sverige ungefär lika mycket som vi exporterar, mätt i
vikt. Men då vi producerar och exporterar det så kallade högpresterande
stålet och importerar mer av standardprodukter är exportvärdet ungefär
35 procent högre. Genom satsningar på mer högteknologiska produkter
står sig Sverige relativt väl i konkurrensen, och man kan därmed fortsätta
att ge såväl skatteintäkter som arbetstillfällen.

Med detta sagt bör det stå klart för var och en hur viktiga de mineral-
relaterade näringarna är för Sverige och dess välstånd. Därför blir det
ibland svårsmält att höra hur vissa, om än indirekt, vill grusa förutsättning-
arna för en stark svensk gruv- och stålindustri. När man pratar med repre-
sentanter för industrin är det en handfull konkreta orosmoln som kommer
upp. Det handlar till exempel om energipolitiken. Man ser med oro på hur
svensk politik riktas in på att byta ut allt det som har fungerat och tjänat
oss väl under decennier mot kostnadsdrivande och opålitlig väderberoende
elproduktion. Det handlar också om det eftersatta underhållet i viktig
transportinfrastruktur, som försvårar och fördyrar för våra basindustrifö-
retag att få ut sina varor på marknaden. Man kan också konstatera att det
bedrivs alltför svaga utbildningsinsatser för industrin inom ämnen som till
exempel metallurgi och när det gäller ingenjörer inom gruvteknik.

Ett av de största orosmolnen är dock den ofta ogenomtänkta och pa-
nikartade klimatpolitiken, där man gång efter annan förser svensk industri

med nya konkurrensackdelar. EU har som bekant sitt system med utsläppshandel, som missgynnar europeisk industri och bidrar till att driva ut den ur EU och flytta utsläppen till andra delar av världen. Oavsett färg på regering har Sverige tyvärr varit pådrivande i denna självspäkning.

På hemmaplan diskuteras vidare en så kallad vägslitageavgift eller kilometerskatt, som den ofta benämns. Denna skulle vid ett införande slå mycket hårt mot såväl basindustrin som landsbygden som helhet. Regeringen backade nyligen från en utredning av kilometerskatt, vilket givetvis var ett rimligt beslut. Likväl säger man sig vilja införa en variant redan under den innevarande mandatperioden, vilket naturligtvis är en stor risk för dessa företag.

Herr talman! Ett skäl till att såväl stålindustrin som mineralindustrin har haft det tufft på senare år är att Kina har dumpat världsmarknadspri-serna på framför allt stål. Då Kina svårligen kan betraktas som en marknadsekonomi uppstår därmed en högst osund konkurrenssituation. Denna fråga ligger just nu på bordet inom EU, där man diskuterar en ny antidumpningsmetod mot prisdumpad och subventionerad import från tredjeland.

Men i detta läge väljer regeringen att ta ställning mot förändringar i regelverket som gör det möjligt att införa högre skyddstullar gentemot till exempel subventionerat stål från Kina. Sverigedemokraterna är ett handelsvänligt parti som ser värdet av tullfrihet, men det måste vara sjysta spelregler och lika villkor. Därför skulle det vara intressant att höra representanter från regeringspartierna utveckla resonemanget när det gäller varför man inte tycks ha ambitionen att skydda svensk industri mot prisdumpningar från en stor och stark ekonomi som inte följer samma regler som alla andra tvingas göra.

Herr talman! I detta betänkande har Sverigedemokraterna två reservationer. För tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation nr 7, som handlar om att justera den svenska mineralersättningen. Detta menar vi är rimligt i och med att en större del av värdet då kommer samhället och medborgarna till del, till exempel när utländska gruvbolag exploaterar svenska mineraler. Vi anser vidare att det finns ett ömsesidigt intresse mellan staten och gruvnäringen, och en höjd mineralersättning skulle göra det enklare för staten att bedriva en aktiv gruv- och mineralpolitik, inte minst när det gäller infrastruktur.

Anf. 22 HELENA LINDAHL (C):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservationerna 1 och 9.

Visste du att du under din livstid kommer att behöva 800 ton mineraler och metaller? Även om inte alla vill erkänna det är nya gruvor och en ökad tillgång till metaller och mineraler är en förutsättning för det moderna samhället.

Många vet också att Sverige är ett betydande gruvland i Europa och att mycket av vårt välstånd baseras på de malmer och mineraler som utvinns här. Sverige är ju som många vet Europas största producent av järnmalm och står för över 90 procent av EU:s totala järnmalmproduktion. Vi är också en av de främsta producenterna av många andra basmetaller, till exempel koppar, guld, silver och zink.

En del frågar sig varför vi måste öppna fler gruvor. Räcker det inte med att återvinna den metall som vi redan har? Då ska vi komma ihåg att många

människor runt om i världen i dag reser sig ur fattigdom. Det gör att vi ser att fler hem byggs, allt fler har råd med en mobiltelefon och infrastrukturen byggs ut.

I och med att det här händer ökar även efterfrågan på malm och mineraler. Personligen tycker jag att det är förmätet att vi ska neka andra människor en tillvaro som vi själva tar för given. Hur många i den här salen använder inte mobiltelefoner, kör bil, åker tåg på räls som tillverkats av stål och åker över broar som förbinder öar, landskap och landsändar med varandra?

Herr talman! En annan orsak till att det behövs mer metaller är den nya, avancerade tekniken, många gånger för miljöändamål. Den kräver nya typer av metaller som inte har använts tidigare och som behöver tas fram i större omfattning, till exempel sällsynta jordartsmetaller som det finns ganska gott om i Sverige.

Vi är väldigt duktiga på återvinning av metaller i vårt land. År 2013 invigdes exempelvis världens största återvinningsanläggning för elektronikskrot i Skellefteå, och några av oss i näringsutskottet hade också förmånen att med vår delegation besöka Boliden och Rönnskärsverken och se på det här med egna ögon.

Självklart kan vi bli bättre på återvinning, men man måste också komma ihåg att återvinning bara kan ersätta en del av det ökande behovet av metaller som behövs i världen.

Dessutom, herr talman, finns det också en annan aspekt som är värd att lyfta fram i sammanhanget. Eftersom vi lever i en alltmer orolig värld är det bra att Sverige och EU har en egen tillgång till malm och mineraler och inte är alltför beroende av andra länder. En egen och ökad försörjningsgrad är viktig inte bara för att bibehålla vår levnadsstandard utan även för en konkurrenskraftig basindustri.

Herr talman! Den svenska gruv- och stålnäringen ligger långt framme internationellt sett med sin klimatsmarta produktion. Att försvåra för dessa branscher skulle ge större marknadsandelar för industrier i andra länder som inte har kommit lika långt i sitt klimatarbete.

Men klimatsmart produktion och hög effektivitet är också en konkurrensfördel för Sverige. Ett aktuellt exempel på en klok, miljövänlig och begynnande innovation är samarbetsprojektet Stål utan kol, som är ett samarbete mellan tre stora aktörer – LKAB, SSAB och Vattenfall – som jobbar för att ta fram en process där järn kan tillverkas med hjälp av vätgas i stället för med hjälp av den smutsiga kolen. För att det ska bli verklighet behöver dock samhället hjälpa till med till exempel testbäddar, eftersom den här verksamheten är så pass dyr som den är.

I sammanhanget och som stolt norrlänning kan jag inte låta bli att också nämna LKAB, som har tagit fram en hel del spännande innovationer. Det handlar om de järnmalmskulor som man också kallar för LKAB:s gröna järnmalmspelletar.

De här kulorna innehåller olika material utöver järnmalmen och minskar det totala utsläppet av koldioxid från gruvan till stålverkens masugnar med runt 70 procent jämfört med LKAB:s konkurrenter. Ni hörde rätt – det är väl fantastiskt och verkligen i världsklass, eller hur?

Herr talman! Mina kollegor har tidigare också nämnt tillståndsprocesserna för gruvbrytning, som tar alldeles för lång tid i Sverige. Det kan vi nog vara överens om. Det är väldigt många myndigheter inblandade som

ska ge besked, och det händer ofta att någon eller några av dessa myndigheter begär anstånd, eftersom de behöver mer tid för att svara på frågor. Detta i sin tur gör att hela processen drar ut ännu mer på tiden, vilket kan innebära att det har gått så lång tid att ursprungsansökan anses föråldrad och måste kompletteras, och då, begriper ni ju, startar processen om igen.

Det här handlar naturligtvis om både tid och pengar. Om Sverige ska vara attraktivt för nya investeringar måste handläggningen bli snabbare, och prövningsmyndigheterna måste få fler resurser. Ska vi klara en rätts-säker prövning av alla miljöfrågor för den växande gruvbranschen måste vi direkt i lagstiftningen sätta tidsramar för hur lång tid olika typer av processer faktiskt får ta.

Avslutningsvis, herr talman, vill jag bara säga några ord om transporter på järnväg. Jag hörde tidigare Josef Fransson från Sverigedemokraterna nämna just det här behovet. Då vill jag också påpeka att det här behovet finns i hela landet, inte minst i norra Sverige, där mycket av resurserna i gruv- och stålningen finns. Dessvärre har vi inte sett så många förbättringar som vi är i behov av på den betydelsefulla järnvägen än så länge.

Vi är ett exportberoende land och även ett stort land geografiskt. Därför behöver vi transportmöjligheter för gods, inte minst i gruv- och stålbranschen, som jag nämnde tidigare.

Som ni vet görs oftast prioriteringar efter persontrafikens behov, och min känsla är att godset många gånger kommer i andra hand. Investeringar för godsets räkning måste göras, från norr till söder, och behoven är minst sagt stora. Personligen tycker jag att det är en aning provocerande att majoriteten av alla infrastruktursatsningar görs i och omkring de stora städerna. Det sker på industrins bekostnad – en industri som många gånger ligger i glesare områden. Detta, mina vänner, gör inte Sverige mer konkurrenskraftigt, snarare tvärtom.

(Applåder)

Anf. 23 BIRGER LAHTI (V):

Herr talman! Det ämne som nu debatteras är verkligen något som är viktigt för Sverige, även om merparten av svenskarna aldrig ser eller kommer att tänka på de här tillgångarna eller den basindustri som det faktiskt är.

Jag talar givetvis om mineraler och gruvverksamhet, som i sin tur ger andra industrier plattformar att luta sig mot. Det finns städer i mitt län som aldrig hade kommit till om vi inte haft en gruvindustri, liksom det finns orter och byar som aldrig hade kommit till om vi inte hade haft skogsbruket.

I Sverige finns en mängd mineraliseringar med värdefulla ämnen, och den svenska gruvindustrin är mycket betydelsefull för EU och Sverige. Under 2015 bröts det 72,7 miljoner ton malm i Sverige. Under samma år bidrog Sverige med 90 procent av EU:s järnmalmproduktion. Sverige tillhör också EU:s ledande producenter av bly, koppar och zink. Huvuddelen av Sveriges malmexport går i dag till Europa, medan en mindre andel – bara omkring 2 procent – går till Kina. Med dessa insikter borde väl EU vara intresserat av att hjälpa till med infrastruktur för malmtransporter i Sverige?

Fastän gruvindustrin är så viktig och relativt stor är den oerhört känslig för prisvariationer. Det fick inte minst min hemkommun Pajala smärtsamt

erfara och känna av i vardagen när det nyöppnade gruvbolaget Northland gick i konkurs. Detta berör alla i min kommun på något sätt, fortfarande och starkt.

Här har det dock kommit fram idéer som känns oerhört intressanta om en forskningsanläggning i anslutning till gruvan och anläggningarna som finns på platsen. Nu tänds även hoppet för öppnande av gruvbrytning igen med nya ägare till anläggningen, och dessa arbetar exemplariskt för att starta gruvan igen. Arbetet sker nu med insikten om behovet av att få fram mer miljövänlig, effektiv och klimatsmart gruvindustri. Forskning känns helt rätt i tiden.

För att arbetet ska lyckas krävs att alla parter som på något sätt kan påverka till en nystart verkligen gör sitt yttersta för att gruvan öppnas och brytningen kommer igång igen. Jag tänker på ägarna, det privata näringslivet och även myndigheter som kan ha ett finger med i spelet. Jag är övertygad om att det är bättre att hjälpa till så att den redan gjorda investeringen och det redan påbörjade dagbrottet blir en järnmalmgruva. Den kan tillföra samhället resurser, arbetstillfällen och framtidshopp, i stället för att allt som samhället har uppoffrat blir ett återställningsobjekt för staten med flera hundra miljoner i kostnad. Det vore ett misslyckande.

I slutet av denna månad kommer en förstudie i ämnet om forskningsgruvan. Jag hoppas att den kommer att ge svar på några frågor så att vår eminenta regering kan ge framtida gruvforskning en bra start för en hållbar utveckling för våra framtida gruvor.

Det är inte konstigt i sig att dagens gruvprodukter är känsliga för påverkan från världspriserna. Vi säljer våra produkter på den öppna världsmarknaden, och där finns ju säljare av olika karaktär. Vad som känns olyckligt är givetvis att det inte finns någon svanmärkning eller certifiering som i ett globalt perspektiv tittar på hur till exempel ett företag inom stålindustrin hanterar sina anställda, koldioxidutsläpp i hela brytningsprocessen och även smältprocessen, det vill säga hela kedjan till färdig produkt. Med en sådan märkning skulle våra gruvor, med vidareförädling, som vi ägnar oss åt i Sverige, framstå som helt klart bäst i klassen. Sverige skulle ha det så kallade gröna stålet.

Här passar det utmärkt, herr talman, att jag uppmärksammar riksdagen på Vänsterpartiets särskilda yttrande under punkt 3, *Avgifter och ersättningar*. I yttrandet visas vilken riktning Sverige borde ta gällande styrmedel, så att det skapas en gruvindustri som accepteras av lokalsamhället och att det går att få ut så mycket mineraler som möjligt ur det som grävs upp.

Det är klart att en mineralavgift som bygger på ett system som ger de företag eller kluster som vidareförädlar materialet till hållbara produkter, med en för världens konsumenter tilltalande miljömärkning, skulle gynna det framtida systemet. Jag har haft lite svårt att sälja in mina tankar om en mineralavgift som bygger på idén att ju mer du förädlar, desto mindre avgift. Att bara gräva upp mineraler och sälja ut från landet skulle innebära högre avgift.

Jag tar inte ställning till storleken på en eventuell framtida ökning av avgiften, men att inte alls försöka ta fram ett system som ger arbetstillfällen och ett mervärde till samhället är att missa något väsentligt. Det kan till och med vara så att pengar som har betalats in av bolag som ägnar sig minst åt förädling ska gå till de bolag som förädlar mest. Några skulle

kanske kalla detta för protektionism, men jag tycker inte att det är ett hinder för vilket bolag som helst att utveckla formerna för förädling. En beskattning av våra naturresurser är väl helt klart en nationell fråga. Om vi sedan får in miljö, klimat och sociala aspekter som värdemätare i produktionen har vi kommit i hamn.

Herr talman! Vänsterpartiet har tre reservationer i betänkandet, och vi står givetvis bakom samtliga. För tids vinnande yrkar jag bifall till bara reservation 11, som bygger på en motion som tar upp frågan om kompetensförsörjning till gruvnäringen så att kvinnor och män i det lokala samhället kan attraheras till näringen.

Jag vill än en gång uppmärksamma ledamöterna på vårt särskilda yttrande.

(Applåder)

Anf. 24 MARIA WEIMER (L):

Herr talman! Gruvnäringen är, som redan har sagts här, en av vårt lands viktigaste basnäringar. Gruvnäringen genererar viktiga råvaror, skatteintäkter och arbetstillfällen. Tack vare ny teknik har dagens moderna gruvbrytning mindre påverkan på miljön än vad äldre brytning hade. Det är positivt när gamla gruvor återöppnas för att tack vare den moderna tekniken utvinna fyndigheter eller när befintliga gruvor utökar sin utvinning på ett mer hållbart sätt.

Men vi vet också att gruvnäringen ger upphov till konflikter och missstro mellan olika grupper och intressen. Tillväxt och jobb ställs ofta mot miljö och exempelvis rennärning. Det är centralt att vi kan hantera och ta hänsyn till de olika intressen som finns.

Herr talman! Den svenska minerallagen är bland de allra hårdaste i världen. Den 1 augusti 2014 skärptes minerallagen ytterligare så att den enskildes ställning vid prospektering har förbättrats. Det har införts hårdare krav på vad en arbetsplan ska innehålla och på processen runt denna.

Alliansregeringen tog fram en mineralstrategi som lade en god grund för hur Sverige ska kunna ta till vara de möjligheter som finns för jobb och tillväxt, samtidigt som vi försvarar vår ställning som EU:s ledande gruvnation.

Gruvnäringen står ofta för omfattande ingrepp i naturen och påverkar miljön negativt. Det är därför angeläget att ansvariga myndigheter lägger större vikt vid att kontrollera de potentiella mineralföretagens ekonomiska styrka för att bland annat säkerställa företagens möjligheter att ta det fulla ansvaret för den miljöpåverkan som kan komma att ske.

Herr talman! Samerna är ett urfolk och en erkänd svensk minoritet, och Sverige har därför ett särskilt ansvar såväl historiskt som utifrån internationella konventioner att värna den samiska kulturen och samernas rätt att utöva renskötsel. Men inom den samiska kulturen känner man sig i dag hotad av exploateringsintressen.

Alliansregeringen genomförde viktiga lagändringar för att stärka de samiska intressenas roll i processen runt mineralutvinning. Men Liberalerna tror att vi måste visa stor respekt för de olika intressen som finns i samband med gruvdrift och mineralutvinning. Mycket tid och kraft måste läggas på att finna fungerande samrådsformer. Förtroende måste byggas. Det görs bland annat genom god kommunikation mellan aktörer, det vill säga företag, markägare, kommuner och andra berörda – såsom samerna.

Herr talman! Som vi har hört tidigare i talarstolen tog alliansregeringen ett ambitiöst och samlat strategiskt grepp om den svenska gruv- och mineralnäringen i syfte att ta till vara de möjligheter som ges för att Sverige ska fortsätta att utvecklas som en ledande gruvnation. Strategiska områden för en långsiktig hållbar mineralanvändning identifierades, och ett betydande antal konkreta åtgärder presenterades. Medel avsattes för att finansiera de olika insatserna. Strategin var en viktig vägledning för en fortsatt aktiv och konkurrenskraftig gruvnäring i Sverige.

Dessvärre upplever vi inte att den nuvarande regeringen har samma intresse för gruv- och mineralnäringens frågor. Visserligen pågår ett arbete med att genomföra återstående åtgärder, men engagemanget i genomförandet lämnar en del övrigt att önska. Det finns enligt vår uppfattning dessutom anledning att befara att de hittillsvarande erfarenheterna inte tas till vara på ett effektivt sätt.

Alliansregeringen insåg betydelsen av att agera samlat och målinriktat, inte bara för att säkra den svenska gruvnäringens framtid utan även för att säkerställa att gruvindustrin kan samexistera med övriga delar av samhället.

Genomförandet av den mineralstrategi som beslutades av den dåvarande regeringen 2013 har under de senaste åren bidragit med mycket värdefull kunskap som nu måste tas till vara på ett effektivt sätt. Liberalerna instämmer därför i vad som anförs i motionerna 2016/17:3123 och 3128 om att riksdagen genom ett tillkännagivande bör uppmana regeringen att fortsätta det viktiga arbetet med den nationella mineralstrategin.

Jag yrkar därför bifall till reservation 1 under punkt 1.
(Applåder)

Anf. 25 PENILLA GUNTHER (KD):

Herr talman! Jag tänkte anknyta till den debatt vi hade tidigare om regional tillväxtpolitik. Om det är något som ligger i den politiken är det just utvecklingen av den viktiga gruv- och mineralnäringen. Det är ju väl känt att dessa företag är beroende av den plats de verkar på.

Som min kollega sa har vi varit på en resa till Västerbotten. Vi besökte bland annat Boliden, som jobbar med återvinning av mineraler på olika sätt. Den branschen kommer att behöva växa mer och mer under de närmaste åren om vi ska komma in i en cirkulär ekonomi för hela samhället.

Men också den lokala betydelsen av hela den här industrin är stor. 900 personer är anställda på Boliden i Skellefteå. Det är en ansevärd summa personer som jobbar och verkar där, dessutom med hela världen runt omkring sig och i företaget. Det som är intressant med hela denna anrika näring, som har funnits och verkat i Sverige i så många år, är just det här. När vi talar om bruksorter i Sverige är det inte alltid med en positiv klang.

Jag nämnde tidigare min uppväxtort Degerfors. Där finns en världsledande stålindustri, Outokumpu, som också är kommunens största privata arbetsgivare. Frågan är om man inte är största arbetsgivare över huvud taget. Vikten av dessa verksamheter ska vi inte glömma bort.

Ett annat exempel är Hagfors i Värmland. Uddeholm, en välkänd industri där, har också flera hundra anställda. Naturligtvis påverkar det hela bygden.

Med anledning av att man har hela världen som arbetsfält vet vi också betydelsen av att vi har en gruv-, stål- och mineralindustri som har och

kommer att få goda villkor att fortsätta växa och utvecklas. Orterna där de här fabrikerna och andra verksamheterna ligger kommer att avfolkas än mer om de inte får den kompetens och utveckling som de behöver.

På våra besök de senaste dagarna har vi fått med oss ett antal åsikter. När vi talar om det här med att återvinna till exempel elektronikavfall som innehåller mineraler är det klart att det finns en viktig tanke i det om det cirkulära samhället men också en tanke om vad det är vi producerar i Sverige, vad det är vi tar in och hur vi ser på producentansvar över huvud taget.

Vi har en mineralstrategi. Vi i Alliansen har en önskan, skulle jag vilja påstå, att mineralstrategin inte bara följs upp utan också utvecklas. Som kristdemokrat önskar jag verkligen att det hade funnits mer av en regional tillväxtpolitisk tanke också i mineralstrategin – av anledningen att vi behöver en fortsatt industri på de här fälten för att vår landsbygd ska överleva och klara sig.

Jag yrkar bifall till Alliansens reservation nr 1 och tackar för mig.
(Applåder)

Anf. 26 HANNA WESTERÉN (S):

Herr talman! I dag behandlar vi motionsbetänkandet på mineralområdet. Än en gång ska vi debattera mineralpolitik, och motionsfloran skiljer sig inte nämnvärt åt från förra året. Viljan är ungefär densamma; skillnaden är att mer har hunnit åstadkommas sedan senast. Den svenska gruvnäringen har fortsatt att leverera och se till att behålla Sveriges placering som EU:s ledande gruvnation.

Jag vill redan inledningsvis yrka avslag på motioner och reservationer och bifall till förslaget i betänkandet så som det föreligger.

I de motioner som i dag är föremål för debatt vill jag dock understryka att det i flera fall finns lovvärda initiativ. Det finns en vilja att ta gemensamt ansvar och att ta till vara avkastningen på fyndigheterna bättre liksom en ambition att Sverige ska vara en föregångare i omställningen till ett mer hållbart samhälle. I flera fall är det dock motioner som rör sådant som redan är sjösatt eller där utfästelser redan har gjorts med sikte på just det motionen föreslår.

Redan förra året när vi debatterade de här frågorna kunde vi konstatera att vi ser en positiv utveckling i svensk industri. Jag kommenterade också då att svensk industri är allt annat än ”basically gone”. Som bland andra Hanif Bali nämnde tidigare är ca 7 500 personer anställda direkt i gruvnäringen. Över 90 procent av EU:s järnmalmproduktion kommer från Sverige.

Primärt beviljas undersökningstillstånd i Norr- och Västerbotten samt Dalarna. Men även jag som gotlänning stammar från ett gruvlän, där vi även fortsättningsvis hoppas få plocka upp en hel del kalksten. Dock har antalet ansökningar hos SGU gått lite upp och ned – kraftigt ned de senaste åren som en naturlig följd av sjunkande mineralpriser på världsmarknaden.

Det ser dock lite olika ut med prisutvecklingen på olika råvaror. Järnmalmen har ökat avsevärt i och med att Trump vann valet i USA och utlovade infrastruktursatsningar som kraftigt skulle öka behovet av järnmalm. Efterfrågan på svenska produkter och tjänster är fortsatt stor, och i detta nu nyindustrialiserar vi Sverige.

Likväl finns det utmaningar. En del av dem har nämnts här tidigare. Det är dels i termer av priset för svenskt stål på en global, hårt konkurrensutsatt marknad, dels krav på hållbar industriproduktion. En industrination som Sverige måste bevisa att vi förmår hålla flera värden på kartan samtidigt: fortsatt hög produktion men självklart på ansvarsfulla och hållbara villkor.

Redan nu vill jag därför poängtera att målet med den svenska miljöbalansen är och förblir att främja en hållbar utveckling och att tillförsäkra nu levande samt kommande generationer en hälsosam och god livsmiljö. Försiktighetsprincipen ska gälla. Skärpta och utökade krav på miljökonsekvensbeskrivningar har införts.

Herr talman! En annan utmaning väl värd att lyfta fram i det här sammanhanget är kompetensförsörjning i gruvindustrin. Det har också nämnts här tidigare.

Näringsutskottet besökte i går Skellefteå i Västerbotten. Det är ett besök som har lyfts fram här flera gånger; jag tror att vi alla är väldigt nöjda. Vi besökte Rönnskärsverken, där Boliden tydligt pekar på bristen på metallurger. Men alla vi som intresserar oss för näringspolitik vet att behoven är långt större än så – inte minst på ingenjörssidan, där behovet ibland förefaller i princip omätligt.

Jag är därför stolt över den utbildningspolitik som den socialdemokratiska ledda regeringen för med tydliga satsningar dels på fler högskoleplatser, dels på utökningar i vuxenutbildningen. Därtill behöver vi ännu fler förebilder i gruvnäringen – såväl kvinnor som män – som kan visa på vägen till både jobb och utveckling runt om i hela Sverige även fortsättningsvis. Så bygger vi Sverige starkt och konkurrenskraftigt!

I den här kontexten förtjänar också till exempel Umeå att lyftas fram. Där satsar man tydligt på att få fler kvinnor att bo kvar men också på att få nya kvinnor att söka sig till regionen. Detta görs eftersom man har kunnat konstatera att de regioner som attraherar både kvinnor och män är de som är långsiktigt hållbara och konkurrenskraftiga.

Herr talman! En blomstrande industri som utvecklas med sjysta villkor är beroende av långsiktiga spelregler. Därför vill jag helt kort också i år beröra den överenskommelse som slutits mellan Miljöpartiet och Socialdemokraterna på mineralpolitikens område. Den lyder som följer:

”Sverige ska vara en föregångare för en hållbar utveckling inom gruvindustrin, som är viktig för Sverige. Vi vill skapa nya modeller för att utveckla samhällets och gruvnäringens ansvar för att finansiera de investeringar som krävs för en miljömässigt hållbar gruvnäring och samhällsutveckling. Miljökraven vid prospektering och provborrning ska skärpas. Turistnäringens och andra lokala näringars intresse ska beaktas. En analys av framkomliga vägar ska göras inom Regeringskansliet. Sverige ska inte öppna upp för utvinning av uran, olja eller gas.”

Det är sex rader, men med mycket innehåll och höga ambitioner – som sig bör.

Mineralstrategin förtjänar självfallet att nämnas särskilt, inte minst eftersom arbetet med den har prioriterats av såväl den föregående som den nuvarande regeringen. Huvuddelen av åtgärderna i strategin är utdelade som uppdrag till ansvariga myndigheter. Det gjordes av den föregående regeringen men har också gjorts av den nuvarande regeringen. Regeringen

har konstaterat att ungefär hälften av de beslutade uppdragen och aktiviteterna har redovisats. Och arbetet med mineralstrategin i sin helhet väntas vara färdigt och avrapporterat under 2017.

Syftet med mineralstrategin är att genom ett långsiktigt och hållbart användande av landets mineralresurser, i samklang med miljö-, natur- och kulturvärden, skapa tillväxt i hela landet. Därom är den nuvarande regeringen rörande överens med den föregående.

Det finns all anledning för svensk gruvindustri liksom för svenska beslutsfattare att även fortsättningsvis hårt bevaka förändringar i omvärlden. I dagsläget rustar till exempel flera Natoländer delar av sitt försvar, och Kina importerar alltmer råvara, vilket på sikt skulle kunna innebära en efterfrågeökning hos svensk industri.

Det är en rejäl utmaning för industrin att förhålla sig till fluktuationerna och för politiken att medge villkor som underlättar vid behov av omställning. Ledtiderna i tillståndsprocesserna, som också har lyfts fram tidigare, är en rejäl utmaning för Sverige. Och det är ett område som särskilt berörs i den tidigare omnämnda mineralstrategin. Det är också ett högst påtagligt bekymmer som ständigt lyfts upp av aktörer i mineralindustrin. Oavsett ståndpunkt i en process vill alla inblandade ha besked i rimlig tid. Mångåriga processer gynnar inte någon och leder till att Sverige tappar fart. Att tillståndsprocesserna är såväl rättssäkra som effektiva är oerhört viktigt för Sverige och för att vi ska kunna behålla vår starka ställning som EU:s ledande gruvnation.

Regeringen visar ett stort mått av ansvarstagande och omsorg om en fortsatt tillväxt i gruvnäringen. Givetvis ska tillväxten ske med effektiv och varsam hand. Ett av ledorden för framtiden bör vara ansvarstagande, om såväl mineralresurser som omgivande samhälle och natur och miljö. Omställning av olika slag sker på flera håll i landet. Och processerna måste alltid präglas av just ansvarstagande. Ett gott exempel på ansvarstagande är LKAB:s agerande i Malmfälten. Det finns dock all anledning att fortsätta hålla ögonen på området.

Regeringen visade sin syn på Riksrevisionens rapport om gruvavfall i en skrivelse till riksdagen i april 2016. Av skrivelsen framgår att regeringen har påbörjat ett arbete med att utreda och analysera om det finns insatser eller åtgärder som på ett mer ändamålsenligt sätt än i dag kan säkerställa att det finns tillräckliga ekonomiska säkerheter. Det är ett oerhört viktigt arbete för att säkra en långsiktigt hållbar gruvnäring.

Herr talman! Med det ovan anförda yrkar jag avslag på samtliga motioner och reservationer på det mineralpolitiska området, och jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet i sin helhet.

Till sist vill jag också uttrycka stolthet över Sverige och det sätt på vilket vi gemensamt värnar om varandra men också om hållbara förutsättningar för tillväxt och utveckling. Ett Sverige som håller ihop är målet, också på mineralpolitikens område.

(Applåder)

Anf. 27 HANIF BALI (M) replik:

Herr talman! Min fråga gäller kompetensförsörjningen inom mineralindustrin. De 20 metallurger som jag talade om var alltså inte bara till Boliden, utan 20 metallurger är det nationella behovet för LKAB, Boliden och alla andra mineralindustrier.

Det framstår nästan som barockt att man här i riksdagens kammare ska behöva ta upp ett så litet antal som 20. Men att ett land som har världens mest utbyggda högskolesektor misslyckas med att få 20 ingenjörer med denna specialitet är lite märkligt. Vi har en kompetensförsörjningsproblematik.

I det här landet är det definitivt inte brist på människor som tar högskoleexamen. Det verkar däremot vara en uppenbar brist på människor som tar högskoleexamen i efterfrågade ämnen. Mellan en tredjedel och en fjärdedel av dem som går ut högskolan får jobb för vilka kravet enbart är gymnasiekompetens. Det är kanske inte en överutbildning vi har, men det är en uppenbar felutbildning.

Vi måste göra någonting, med till exempel resurssystem och andra system, för att se till att vår industri klarar sig. Det handlar om det som tar in skattepengar, som producerar skattepengar, för att vi ska kunna ha råd med högre utbildning och alla de saker som vi värdesätter.

Vi kan inte säga att behovet är oändligt. Vi pratar om 20 personer. Varför klarar inte en sådan mäktig församling och mäktig regering av att se till att 20 personer får en korrekt sådan utbildning?

Anf. 28 HANNA WESTERÉN (S) replik:

Herr talman! Hanif Bali kallade det barockt att vi talar om 20 metallurger. Jag tycker inte att det är barockt. Det visar på engagemanget i den här församlingen för att möta industrins behov och se till att den får ännu bättre förutsättningar att lyckas.

Jag tror att delar av nyckeln kan vara det som jag nämnde tidigare, alltså att göra det ännu mer attraktivt att bo över hela landet, att visa att man kan leva i och ta med sig sin familj till olika delar av landet. Där tror jag att gruvindustrin, vilket de också medger, har en del utmaningar. Kvinnor och män söker sig inte till de utbildningarna i lika stor utsträckning. Det leder också till att det kan bli svårare att ordna kompetensförsörjningen på vissa orter.

Jag håller med om att det är beklagligt att vi inte har löst utmaningen. Men jag tror likväl på inriktningen att öppna fler vägar till utbildning, att göra det mer attraktivt att bo och leva i hela landet och att visa på goda förebilder.

Anf. 29 HANIF BALI (M) replik:

Herr talman! Det var en annorlunda slutsats. I länder som har en mycket bättre Beveridgekurva finns det inget samband mellan attraktiviteten i att bo på landsbygden och människor som väljer att gå ingenjörsutbildningar. Det finns inget som helst sådant samband. Men det är förklaringen i Sverige.

När man beskriver problem och lösningar på det sättet försöker man få lösningen att handla om någonting som man själv tycker är viktigt. Det är såklart viktigt i sig att människor kan leva och verka överallt i landet. Men det betyder inte att det behöver vara lösningen på just detta problem.

En stor del av problemet handlar om hur många platser som erbjuds på andra linjer. Vi har till exempel ett gravt överutbud av utbildningar inom andra sektorer. Det bidrar till att de konkurrerar med tanken på om man ska bli ingenjör eller inte. Och vi har en gymnasieskola som är helt neutral

när det gäller vilken utbildning man ska välja. Till exempel blir de naturvetenskapliga och klassiska högskoleförberedande ämnena utkonkurrerade av estetiska ämnen, medieutbildningar och så vidare. Det är också ett problem som behöver adresseras.

Om vi tittar på skillnaden mellan Sverige och en bättre fungerande arbetsmarknad som i till exempel Tyskland visar det sig att de har ungefär 5 procent högre andel som går de klassiska linjerna, nämligen vetenskap och teknologi. Handlar det om att den tyska landsbygdspolitiken är mer effektiv? Självklart inte. Det handlar om att vårt utbildningssystem är felaktigt riggat.

I en tidigare debatt med Socialdemokraterna förnekade man att det ens fanns sådana problem; den svenska kompetensförsörjningen fungerar utmärkt. Det tror jag inte på.

Anf. 30 HANNA WESTERÉN (S) replik:

Herr talman! Jag är inte alls främmande för att vi framöver ska låta näringslivets efterfrågan på kompetens och arbetskraft styra i större omfattning än i dag. Vi märker redan nu att sådana satsningar slår väl ut. När branschen efterfrågar en viss kompetens och vi utbildar i samklang med det får det positiva utfall. Det är någonting som jag tror skulle kunna prövas även här. Men jag tror inte heller att man ska förringa insatser för tillgång till utbildning och arbete i hela landet.

Jag nämnde tidigare Umeå, som mycket tydligt prioriterar insatser för att både kvinnor och män ska dras till regionen. Det ser ut att falla mycket väl ut. Då blir det lättare för gruvindustrin att lösa sin kompetensförsörjning framöver.

Jag tror att du, Hanif Bali, kan ha en poäng i att låta näringslivets behov slå igenom i större utsträckning i utbildningssystemet. Men jag tror också stenhårt på regeringens prioriteringar av att vi ska ha insatser för tillgång till utbildning och arbete i hela landet. Jag tror att det är en väg till framgång.

(Applåder)

Anf. 31 HELENA LINDAHL (C) replik:

Herr talman! I Skaraborg och i mitt grannlän Jämtland finns det en del fyndigheter av uran. Det har gjort att rätt många är oroade. Vad händer om något företag vill prospektera eller till och med bryta uran? Det skulle definitivt påverka jakten, fisket och turismen, för att inte tala om värdet på marken, som riskerar att minska. Marken riskerar att falla i pris.

För några år sedan ville Socialdemokraterna förbjuda uranbrytning. Men nu väljer ni att rösta nej till både Centerpartiets och Vänsterpartiets motioner om att utreda ett förbud.

Min fråga är: Hur kan det komma sig?

Anf. 32 HANNA WESTERÉN (S) replik:

Herr talman! Helena Lindahl och jag har diskuterat den här frågan tidigare. Jag ska försöka att inte upprepa mig alltför mycket, men faktum kvarstår att det finns en överenskommelse mellan Socialdemokraterna och Miljöpartiet som nu sitter i regeringsställning. Det är den, mig veterligen, mest långtgående överenskommelse som vi har haft i fråga om uran.

Min fråga tillbaka till Helena Lindahl är: Vilken annan koalition kan erbjuda en lika långtgående överenskommelse, som faktiskt säger att vi inte kommer att öppna upp för utvinning av olja, uran eller gas? Det är ett faktum. Jag vet inget annat alternativ som har en lika stark överenskommelse.

Anf. 33 HELENA LINDAHL (C) replik:

Herr talman! Jag tackar Hanna Westerén för svaret. Vi ser att den förnybara energin byggs ut i allt snabbare takt. Jag och Centerpartiet gör bedömningen att ett hundra procent förnybart samhälle kommer allt närmare. Då minskar också behovet av uran, eftersom kärnkraften så småningom kommer att fasas ut.

Jag funderar på varför Socialdemokraterna tycker att det skulle vara så fel med en lagstiftning mot uran. Om ni redan har ett slags överenskommelse, som Hanna Westerén hänvisar till, funderar jag på varför man då inte kan lagstifta om ett förbud. Ni ville det för ett par år sedan.

Ni hänvisar alltså till denna överenskommelse. Men det som man kom överens om vid kaffebordet har faktiskt föga betydelse i jämförelse med beslut som tas om svensk lagstiftning. Lagen står faktiskt över er överenskommelse.

Jag kan bara konstatera att regeringspartierna vill få folk att tro att den interna överenskommelsen står över svensk lag och att ni försöker göra ert bästa för att få ett brutet vallöfte att framstå som något positivt. Det gör faktiskt väldigt många besvikna, inte minst i Jämtland och Skaraborg.

Jag undrar, Hanna Westerén, hur du förklarar kappvändningen för dem.

Anf. 34 HANNA WESTERÉN (S) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att uttrycka glädje över det som Helena Lindahl började med att lyfta fram – alla de närmanden som görs mot ett fossilfritt och förnybart samhälle. Det är otroligt viktigt för oss som lever i dag, men det är kanske ännu viktigare för dem som lever och växer upp i morgon. Vi är helt överens om att det är någonting otroligt positivt.

När det gäller denna överenskommelse vill jag ändå bestämt hävda att den väger långt tyngre än några kaffediskussioner. Det är alltså en överenskommelse mellan två regeringspartier. Så länge vi har denna regeringskonstellation befinner vi oss i den situationen att Sverige inte kommer att öppna upp för utvinning av olja, uran eller gas. För mig känns det oerhört tryggt.

(Applåder)

Anf. 35 CARL SCHLYTER (MP):

Herr talman! Denna fråga ska vi gräva vidare i. Om man tittar på svensk gruvnäring är det någonting som vi alltid har haft under oss och ibland kunnat ta upp och tjäna lite pengar på. Det som vi inte tar upp i dag finns kvar till i morgon. Det är som att ha pengar på banken.

Det som inte är som att ha pengar på banken är att om man försöker ta upp detta kan man skada naturen. Därför behöver vi strikta miljölagar. Har vi då ett dåligt konkurrens klimat på grund av våra strikta miljölagar?

Jag ska referera vad Fraser Institute har sagt. Det är ungefär som om vänsterpartisterna skulle citera Timbro, alltså en tankesmedja för totalt fri handel med allt. Fraser Institute gör det som kallas Economic Freedom of the World index. De säger att Sverige och Finland ligger i topp. I jämförelse med alla andra länder på jorden är det lättast att bedriva gruvnäring här.

Luleå tekniska universitet har gjort en utvärdering av gruvindustrin i en internationell jämförelse. De säger att det inte är några problem att ha strikta miljölagar. Sverige behöver tvärtom mer regulativ kompetens, regulativ engineering competence, för att fortsätta kunna ta fram nödvändiga förslag.

Så visst, Hanif Bali, behöver vi 20 fler personer som kan undersöka vad som finns och ta fram nya möjligheter. Men vi har ett minst lika stort behov av 10 personer som kan hjälpa till att få rätt och bäst regelverk.

Sedan 1990-talet har de andra nämligen kommit i fatt. Man kan titta på Bolivia, Chile och Peru. Deras miljölagstiftningar har förbättrats avsevärt. Botswana lägger i år fram en ny minerallag.

När jag satt i Europaparlamentet träffade jag den som sedan blev gruvminister. Vi satt i ett samarbetsforum. Jag berättade om svenska gruvregler. Han skrattade och sa: Carl, my dear friend, you are the modern banana republic. Han tyckte att de hade striktare regler. De har en utvinningsavgift på 3–10 procent beroende på till exempel vad det är för mineral.

Norge har en utvinningsavgift på 78 procent på oljan. Storbritannien har en utvinningsavgift på 50 procent av nettovinsten. Malawi har en utvinningsavgift på 3 procent. Sedan har de royaltyer på 10 procent. Mongoliet har en utvinningsavgift på 5 procent plus 68 procent på övervinster. Och vi har en utvinningsavgift på 0,2 procent.

Det påstås att Sverige har problem med gruvlagstiftningen. Nej, vi har möjligen problem att fortsätta ligga före för att vi inte har tillräckligt mycket folk som kan hjälpa oss med det. Men vi är ett internationellt paradiset för gruvindustrin. Då har vi också möjlighet att ge förutsägbara förstärkningar när det gäller användningen av resurser.

Om man tittar på vad länder känner för trygghet i att investera ligger Sverige även där i topp. Man känner att vår miljölagstiftning ger stabilitet och trygghet. Vi ligger i topp. Vi avskräcker ingen. Därför ska vi fortsätta att jobba på det sätt som vi har gjort – fortsätta förstärka miljölagarna och fortsätta förstärka rättigheterna för dem som jobbar i våra gruvor. Vi ska också fortsätta förstärka samernas möjligheter att ha inflytande på processen. Flera länder tillåter ett tydligt inflytande för lokala befolkningar.

Jag är därför inte ett dugg orolig för att vi kommer att drabbas av en gruvkatastrof om vi nu skärper regelverket. Ett tydligt ställe att skärpa regelverket är precis det som Hanna Westerén tidigare läste upp från regeringsöverenskommelsen när det gäller utvinning av olja och gas. Där har SGU i april presenterat en rapport som visar att det är fullt möjligt och ekonomiskt rimligt att skärpa regelverket.

Likaså när det gäller uran kom det en rapport i oktober från SGU som visar att det inte skulle vara någon utmaning alls för Sverige att skärpa regelverket även där.

Anf. 36 HANIF BALI (M) replik:

Herr talman! Man vet inte vem man talar med. Är det *real* Miljöpartiet, eller är det *provincial* Miljöpartiet, eller vilket är det? Det som man helt

enkelt undrar är om det finns ett stort behov av förändringar av miljölagstiftningen, och varför Miljöpartiet i så fall inte har motionerat om det. Om Miljöpartiet inte vill göra detta, varför har då inte Carl Schlyter motionerat om detta? Han har haft alla möjligheter att här yrka på en starkare miljölagstiftning. Men detta handlar på något sätt om någon retorisk exercis.

Däremot är det självklart att vårt behov av en långsiktig och stabil miljölagstiftning framstår som bra för vår konkurrenskraft.

Men det finns andra former av konkurrenshämmande problem, till exempel att tillståndsgivningen tar för lång tid. Det finns inget som säger att exempelvis hårda miljökrav måste innebära att det tar lång tid. Tvärtom kan det gå långt mycket snabbare. Om det finns tio personer som utarbetar bra miljölagstiftning kanske man ska ha tio ytterligare personer som tar hand om tillståndprocessen. Därutöver kanske man kan ha ett mer förenklat förfarande när det gäller hur man hanterar tillstånden. Det är sådana frågor som har diskuterats.

Men i stället blir det något slags väderkvarnsdiskussion om huruvida vi vill ta bort en massa miljölagstiftning och sådant. Det finns ingen här som har motionerat om, yrkat på eller påstått det. Däremot tar Carl Schlyter upp detta som en stor konflikt. Och jag vet ju inte om denna konflikt är en slutsats som Miljöpartiet eller enbart Carl Schlyter drar.

Anf. 37 CARL SCHLYTER (MP) replik:

Herr talman! Det är väl bra om vi kan enas om att vi kan finansiera mer. Ett sätt att finansiera detta är via lite mer gruvavgifter. Om Hanif Bali vill det, till exempel, kan vi väcka en gemensam motion om detta.

Jag är inte känd för att alltid hylla och försvara regeringen och allt den gör. I det här fallet litat jag till hundra procent på att regeringens arbete nu fortskrider. Det är därför jag inte ens behöver motionera om detta. I överenskommelsen med Socialdemokraterna har vi, precis som Hanna läste upp, kommit överens om att vi ska åtgärda gas, olja och kol. I april kommer en rapport. Därför behöver jag inte rösta på något förslag från Centerpartiet eller Vänstern som säger att vi ska förbjuda detta i dag, för vi håller redan på att jobba med det. Det är onödigt.

Du vet hur riksdagen funkar där, Hanif Bali. Jag tycker att man ibland kan rösta för saker som man gillar, men i det här fallet vet jag att regeringen jobbar med saken. Därför kan jag säga att det är bra att vi gör detta, och regeringen är på gång. Jag behöver inte väcka någon motion om det.

När det gäller vad man pratar om och vevar om – ja, jag yrkar inte på någonting här eftersom det jag stöder redan är yrkat på. Det som jag också stöder, som oppositionen har lagt fram och som jag tycker är bra vet jag att regeringen håller på med. I det här fallet känner jag mig därför trygg. Jag behöver inte väcka några motioner.

Anf. 38 HANIF BALI (M) replik:

Herr talman! Först beskrivs Sverige vad gäller svensk lagstiftning på mineralområdet som en bananrepublik i form av ett u-land. Sedan är plötsligt allting fine. Retoriken går på något sätt inte ihop med handlingarna.

Jag tror inte att någon delar uppfattningen att svensk mineralpolitik och mineralpolitisk lagstiftning är i paritet med en bananrepubliks, oavsett vad din botswanska vän säger om det. När vi därutöver ser på den kritik du har haft mot till exempel mineralavgiften finns det väl inga indikationer från

regeringen etcetera om några radikala höjningar som dem du har propagerat för här. Då kommer vi återigen till skillnaden mellan retorik och handling.

De länder som har en mycket högre mineralavgift har ju de facto inte en lika hög beskattning allmänt, i någon sektor, som Sverige. Det är väl också en orsak till att vi inte kan ta ut alltför höga avgifter i just denna sektor. Vi tar ut andra skatter på ett generellt plan som är långt mycket högre än andra länders. Det är en förklaring.

Däremot är det självklart att långsiktiga spelregler i mineralpolitiken och minerallagstiftningen leder till att Sveriges konkurrenskraft blir bättre. Det är väl bara att vara glad för det och att fortsätta med denna policy i stället för att, som Carl Schlyter föreslår, totalt förändra den från grunden, höja avgifterna, göra det krångligare, göra det svårare och göra tillståndsprocessen ännu längre.

Anf. 39 CARL SCHLYTER (MP) replik:

Herr talman! Jag ska hjälpa till och reda ut detta åt Hanif Bali. Det jag sa var en reaktion på Maria Weimers uttalande om att Sverige har den hårdaste lagstiftningen i världen. Det tolkade jag som ett inlägg som retoriskt innebär att man inte vill fortsätta att jobba vidare med hårdare lagstiftning framöver. Det var det jag reagerade mot.

När det gäller skatter har regeringen inte lovat någonting; det är alldeles sant. Jag, däremot, tycker att det är en bra idé. Det var min åsikt. Vår gruvpolitiska talesperson är Jonas Eriksson.

När jag säger att regeringen gör ett bra jobb tycker jag nog att jag i trygghet kan tala för hela Miljöpartiet. Jag kan föreslå att vi ska ha en gruvskatt, vilket jag tycker är en mycket bra idé. Jag har väckt motioner om detta till interna kongresser tidigare, och till årets kongress, till exempel, lade jag fram ett förslag. Då är det en personlig åsikt – om nu detta hjälper dig att reda ut skillnaderna.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 13.)

§ 6 Hälsa- och sjukvårdsfrågor

Socialutskottets betänkande 2016/17:SoU10
Hälsa- och sjukvårdsfrågor
föredrogs.

Anf. 40 EMMA HENRIKSSON (KD):

Herr talman! Då ska kammaren övergå till att debattera socialutskottets betänkande nr 10, som handlar om hälsa- och sjukvårdsfrågor. Det är uppenbart att det finns ett mycket stort intresse från riksdagens ledamöter vad gäller den svenska hälsa- och sjukvården. Vi vet att intresset också är stort bland medborgarna.

Bara i detta betänkande kommer vi att behandla 340 olika motionsyrkanden från allmänna motionstiden. Detta gör att betänkandet spänner

över ganska många olika områden inom hälso- och sjukvården. Det handlar om vårdens organisering, vårdgarantin, patientlagen, jämlik vård och patientsäkerhet, bara för att nämna några områden.

Herr talman! Vi bor i ett land där vi egentligen har enormt goda förutsättningar och en vård som i sin kvalitet till stora delar verkligen ligger i framkant. Vi producerar enormt goda vårdresultat utifrån många aspekter. Därför är det beklagligt att svenskarnas förtroende för vården ändå sjunker och har sjunkit framför allt under de senaste åren. Enligt en studie från Myndigheten för vård- och omsorgsanalys är förtroendet lägre för vården i Sverige än i de flesta andra länder. Enligt Vårdförbundets tidning Vårdfokus har medianväntetiden på svenska akutmottagningar ökat med 40 minuter bara sedan 2010. Det innebär att det kan vara betydligt längre väntan för enskilda patienter.

Socialstyrelsens kartläggning av väntetiderna på sjukhusakuterna visar att varannan patient tillbringar mer än tre timmar i akutens väntrum. Var tionde patient väntar i mer än sju timmar. Det är inte så konstigt att många drar sig för att åka in till akuten. Det som kanske är ännu mer anmärkningsvärt är att de som får vänta allra längst är personer över 80 år.

Tyvärr skiljer det sig åt över landet, eller egentligen kanske vi ska vara glada för att det i alla fall inte är så illa i hela landet som det är på Mälarsjukhuset i Eskilstuna. Där får en person över 80 år i medianväntetid vänta i mer än fem timmar. En del får vänta så länge som i tio och en halv timme.

Det är klart att detta inte bara är en fråga om att det är obekvämt och att det skapar oro och frustration hos den vårdsökande patienten eller hos de anhöriga. Framför allt är detta ett problem därför att det innebär en säkerhetsrisk. Det innebär en lägre kvalitet i vården. Det finns mycket starka skäl för att vi måste se över hur vi organiserar den svenska hälso- och sjukvården. Vad är det som har hänt de senaste åren som gör att förtroendet för svensk hälso- och sjukvård sjunker och att vi inte producerar så bra vård till alla patienter som vi skulle kunna göra?

Vi kristdemokrater ser att det finns starka skäl att föra över mer fokus på hur man som patient ska få vård nära. Hur ska vi få möjlighet att få vården där man behöver den och när man behöver den?

Det handlar om att fortsätta i den riktning som vi i alliansregeringen stakade ut. Det handlar om att se till att vi har fokus på väntetider och på kvalitet – något som tyvärr har kommit i skymundan i den politik som den nuvarande regeringen bedriver. Vi införde vårdgarantin för att varje patient vid varje tillfälle man söker vård ska veta vad man har att förvänta sig.

Vi såg till att skärpa kraven i den mån detta behövdes, och vi menar att det finns stor anledning att skärpa kraven ytterligare. Detta gäller framför allt att kunna komma på återbesök, vilket är någonting som inte finns med i vårdgarantin i dag.

Man ska få inskrivet vad man kan förvänta sig när man har fått en omfattande behandling. När ska man få komma tillbaka? Den som inte har blivit riktigt bra efter sin operation ska inte, när den försöker att söka vård, få svaret att den får åka och sätta sig på akuten. Det är inte god vård.

Vi vill införa en skärpt vårdgaranti vad gäller primärvården. I dag ska man få tid hos en doktor inom en vecka, men vi menar att det är hög tid att skärpa kraven så att patienterna vet att den som söker hjälp inom primärvården ska få träffa rätt specialist senast nästa dag. Många gånger kan detta

vara en doktor, men ibland kan det vara distriktssjuksköterskan, fysioterapeuten eller någon annan av de professioner som ska finnas inom primärvården som jag behöver träffa.

Vi införde kömiljarden. I stället för att lägga många miljarder på köer lade vi enstaka miljarder – 1 miljard per år – för att se till att korta köerna. Detta hade effekt, men den nuvarande regeringen har tagit bort det. I stället har den nuvarande regeringen gjort så att det har blivit gratis för äldre patienter att stå längre i kö. Det är inte så vi vill utveckla svensk hälso- och sjukvård.

I detta betänkande finns en hel del frågor som tar upp det som vi i riksdagen bedömer som förenklad behandling. Det betyder inte på något sätt att det rör sig om enkla frågor eller frågor som inte är viktiga, utan det beror på att det är motioner som tidigare har behandlats.

Här finns frågor som jag vet att många är engagerade i, exempelvis vad gäller olika patientgrupper där man ser att vården inte fungerar och att patienterna inte får den vård som de behöver. Det handlar till exempel om patientgrupper som har olika lymfatiska sjukdomar, som lymfödem eller lipödem. Det finns kunskap om detta, men patienterna kommer inte till doktorn så att de får hjälp.

Vi måste fortsätta att jobba med att utveckla olika vårdprogram. Vi måste se till att det finns behandlingar och metoder och att dessa används i hela landet. En av de största utmaningarna för svensk hälso- och sjukvård är nämligen att tillgången till god vård beror på vem man är och var man bor.

Tillgången är olika. Den som bor på fel plats får inte rätt tillgång. Kvinnor får många gånger sämre vård, och den som tillhör en socioekonomiskt svag grupp eller har en bakgrund med lägre utbildning får inte samma goda vård.

Detta är inte någonting som vi kan acceptera i vårt samhälle. Därför är en mer jämlik vård någonting som vi måste fortsätta att arbeta med. Det är någonting som gäller alla patientgrupper, alla människor och alla medborgare i hela vårt land.

Herr talman! I detta betänkande föreslår vi att riksdagen riktar två tillkännagivanden till regeringen. Det ena handlar om patientlagen, som måste skärpas och som ska fullföljas. Vi kan se att patientlagen sedan den trädde i kraft tyvärr inte har fått den effekt som den borde få. Då måste regeringen ta sitt ansvar och se till att den får det.

Vi föreslår också att riksdagen riktar ett tillkännagivande till regeringen när det gäller att utveckla vårdvalet i den specialiserade öppenvården.

Kristdemokraterna har några egna reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 22, som är Alliansens gemensamma reservation vad gäller att behålla vårdvalet.

Anf. 41 ANNA-LENA SÖRENSON (S):

Herr talman! Föregående talare har redan visat på det stora intresse som finns för de frågor som vi debatterar i dag, nämligen sådana som rör hälso- och sjukvården.

Många motionsyrkanden har kommit in från ledamöterna. Opinionsundersökningar visar att medborgarna har ett stort intresse för detta och rankar det som nummer ett bland politikområdena. Massmedierna speglar, åtminstone för tillfället, situationen i sjukvården varje dag.

Detta är inte så mycket att förundra sig över. Det ligger en trygghet i att veta att det finns en sjukvård av hög kvalitet som kan hjälpa mig och andra när vi behöver den.

Vi brukar ju, precis som föregående talare gjorde, vid sådana här tillfällen påpeka att vi har en sjukvård i världsklass. Den är relativt jämnt fördelad och jämförelsevis tillgänglig för alla. Även om det finns undersökningar som pekar på en annan trend åtnjuter den också ett högt förtroende hos befolkningen.

Som Emma Henriksson påpekade finns det dock stora utmaningar. Det finns hotbilder som behöver mötas och skavanker som behöver åtgärdas. Om detta har riksdagsledamöterna som synes motionerat flitigt.

Det handlar om att vården kan organiseras bättre och bli effektivare och om att kvaliteten och tillgängligheten kan förbättras. Vidare handlar det om att patientens ställning måste stärkas och om att patientsäkerheten behöver garanteras. Det handlar också om avgifter och om nödvändigheten av innovationer och it-lösningar i vården samt mycket mer.

Motionerna är fyllda av förslag på politiska lösningar för hur vi ska möta dessa utmaningar. En del förslag, herr talman, kanske skulle vara mer verksamma att lägga hemma i landstinget eller i regionen. Vissa problem kanske man ska överlåta till professionen att själv arbeta med. Men de flesta är konstruktiva och bra förslag som det råder väldigt stor samstämmighet om och som redan har fått, eller är på väg att få, sin lösning.

Jag vill i detta sammanhang ta tillfället i akt att beskriva det som regeringen gör för att lösa de akuta problem som finns i vården och för att på längre sikt möta de utmaningar som kan hota målet om en behovsanpassad och effektiv hälso- och sjukvård av god kvalitet.

Herr talman! Sjukvårdens strukturer och organisation behöver förändras och effektiviseras för att kunna möta dagens och framtidens ohälsa.

Regeringen har därför tillsatt en särskild utredare, eller samordnare, för att leda arbetet mot en samordnad utveckling för en modern, jämlik, tillgänglig och effektiv vård med fokus på primärvården.

Detta blir det första steget i en stor system- och strukturförändring av den svenska vården. Det är en reform som också kommer att bli en bred tillgänglighetsreform med fokus på den nära vården. Målet är att på sikt förverkliga den strukturreform som Göran Stiernstedt föreslår i sin utredning *Effektiv vård*. En första delrapport ska komma redan i juni. Den ska bland annat innehålla förslag om en professionsneutral vårdgaranti, som vi förväntar oss mycket av.

När det gäller kvalitet och tillgänglighet visar många undersökningar att det råder oacceptabel ojämlikhet både i vårdens kvalitet och i dess tillgänglighet. Skillnader finns såväl i socioekonomi och geografi som mellan könen.

När det gäller cancer och cancervård satsar regeringen på en mer jämlik och tillgänglig cancervård med 2 miljarder kronor under mandatperioden.

Föregående talare tog upp utmaningar med att möta diagnoser som kanske inte har uppmärksamats och som inte möts på ett likvärdigt sätt i landet, till exempel diagnosen lymfödem. Här arbetar regeringen aktivt tillsammans med sina myndigheter med den kunskapsspridning som behöver komma ut i landet för att på sikt skapa riktlinjer och vårdprogram även för dessa diagnoser, så att jämlikhet kan råda i vården.

Regeringen gör också akuta satsningar. I vårbudgeten satsar man 500 miljoner för att förbättra tillgängligheten i förlossningsvården och 100 miljoner för att förbättra vården för barn och unga med psykisk ohälsa.

Herr talman! Att snabbt komma i kontakt med vården och att inte behöva vänta på undersökning och behandling är grundläggande för att man ska känna tillit till och trygghet i vården. Det är inte acceptabelt att köerna till vården växer.

För att komma till rätta med det måste man angripa grundproblemen, som handlar om kompetensförsörjning och om att skapa förutsättningar för vårdpersonalen att själv kunna utveckla sina arbetsformer. Mer av it-lösningar måste också implementeras i vården.

Regeringens satsning på den så kallade professionsmiljarden, som man överenskommit med SKL om, skapar förutsättningar för hälso- och sjukvårdens medarbetare att öka andelen tid som handlar om att arbeta nära patienterna. Den skapar också förutsättningar för landstingen att bättre planera sina kompetensbehov, och den ska bland annat främja bättre administrativa stöd, effektivare arbetsfördelning och ändamålsenlig planering.

Nytt i år, herr talman, är en överenskommelse om att 300 miljoner kronor av professionsmiljarden ska öronmärkas för att ge möjlighet för sjuksköterskor till utbildning till specialistsjuksköterskor, vilket vården lider stor brist av.

Regeringen har också aviserat en satsning i budgetpropositionen för 2018 på en så kallad patientmiljard för stärkt vårdgaranti. Här hälsar vi med tillfredsställelse Kristdemokraternas satsning på primärvården för en bättre vårdgaranti. Vi kan också konstatera att Centerpartiet anslår 1 miljard för bättre tillgänglighet. Här finns det väl förutsättningar att hitta överenskommelser om att implementera detta.

Regeringen vill skärpa vårdgarantigränsen i primärvården. Den ska bli snabbare, absolut, än sju dagar, och tillgängligheten ska kunna bli bättre. Det ska kunna ske genom förändrade arbetssätt och förbättrad tillgänglighet.

Herr talman! En viktig grundsten i en förändrad, moderniserad och bättre vård är att den byggs med tydligt fokus på patienten och patientens behov. Internationella jämförelser visar att svenska patienter upplever mindre delaktighet, sämre information och sämre tillgänglighet i vården.

Patienten, menar vi, ska betraktas som en tillgång i vården och som bärare av kunskap om sitt eget tillstånd och om hur ohälsan ska mötas. Som patient ska man inte betraktas som någon som stör vården när man söker hjälp. Detta måste stå i fokus när strukturerna i vården förändras.

En god början, herr talman, är införandet av patientkontrakt, som regeringen också aviserade inför budgetpropositionen 2018. Man ska börja stödja pilotverksamheter i tre landsting.

Vi socialdemokrater menar att det är dags att ge vårdens personal förutsättningar att utveckla sin organisation, sitt arbetssätt och sin kultur för att möta patienterna med lagstadgade rättigheter på ett sätt som skapar delaktighet och sätter patienten i fokus. Därav har vi vår reservation nr 5 i betänkandet.

Herr talman! För oss socialdemokrater är regeringens realistiska satsningar bra och framkomliga vägar för att trygga en god och jämlik vård. Mot den rödgröna regeringens politik om en förstärkt välfärd står borgerlighetens förslag om stora skattesänkningar och ytterligare privatiseringar.

Vi vänder oss också mot förslaget om att utöka vårdvalssystemet till att omfatta den öppna specialistvården och utökad etableringsfrihet. Vi kan inte se att det skulle bidra till en mer jämlik vård i hela landet. Vi menar att det ytterligare skulle försvåra huvudmännens möjligheter till en effektiv och bra planering och organisering av vården för att motsvara behoven i befolkningen. Därtill anser vi att det är ett alltför stort ingrepp i det kommunala självstyret.

Herr talman! För att spara tid i kammaren nöjer jag mig med att yrka bifall till vår reservation nr 15. I övrigt yrkar jag bifall till utskottets förslag till beslut.

Anf. 42 EMMA HENRIKSSON (KD) replik:

Herr talman! När er regering tog vid bestämde man sig för att ett viktigt och handlingskraftigt beslut var att ta bort kömiljarden. Vi pratar om en budgetsatsning som i praktiken hade stor effekt. Den innebar att människor som behövde vård fick vård. I stället för att sitta i kö och vänta fick man faktiskt vård.

Den tidigare socialdemokratiska regeringen hade satsat mycket pengar och matat ett system som inte fungerade och inte ledde till att patienterna fick vård. Vi införde kömiljarden för att sätta fokus på att om man är sjuk ska man få vård, och det hade effekt. Det gjordes mätningar och vi kunde se att på område efter område kortades köerna. Mätningarna fortsätter, och nu visar de på det motsatta, att köerna växer. Man får vänta längre tid på ett första besök, vänta längre tid på specialistbesök och vänta längre tid på behandling.

SKL har förvisso gjort det lite svårare att hitta alla siffror, men om man går in och följer hur utvecklingen har varit ser man väldigt tydligt att köerna växer. Däremot har man sänkt eller tagit bort en del patientavgifter. Men det första de som är äldre vill ha, som är de i vårt samhälle som har de största behoven, är inte att det ska vara gratis att stå i utan det är att få vård utan att behöva stå i kö.

Har regeringen insett, frågar jag Anna-Lena Sörenson som företrädare för regeringspartierna, att det var ett misstag att ta bort kömiljarden? Och har ni insett att det faktiskt inte räcker med att avsätta pengar till vården, utan att man måste ge pengar till vården på ett sätt som ger effekt?

Anf. 43 ANNA-LENA SÖRENSON (S) replik:

Herr talman! Emma Henriksson påpekade att kömiljarden ledde till kortare väntetider. Det gjorde den till en början, och det ska vi inte förneka. Men det är allmänt känt att mot slutet av er regeringsperiod ökade väntetiderna igen och köerna växte.

Emma Henriksson påpekade också själv att det fanns vissa undanträngningseffekter, vilket också hennes allianskamrat Cecilia Widegren har erkänt i en artikel. Emma Henriksson nämnde för en stund sedan återbesöken, till exempel. Kömiljarden, som den var utformad, fick konsekvensen att det var svårt att få tid för återbesök. Detta drabbade de stora grupperna med kroniska sjukdomar. Det var svårt att få tid för återbesök. Man fick inte till de helhetslösningar som krävs för att tillgodose deras behov.

Jag tycker också att Alliansen – Emma Henriksson i det här fallet – missar att påpeka de grundproblem som finns i vården för att kunna korta

väntetider och ge högre tillgänglighet. Vi menar, herr talman, att det helt enkelt beror på kompetensförsörjningen.

Vi har en kompetensbrist i vården som behöver åtgärdas. Det handlar om att tillföra resurser, precis det som regeringen gör på olika sätt. Men det handlar också om att skapa möjligheter att organisera vården, och vi måste ha tillit till att vårdpersonalen själv kan göra det för att den på bästa sätt ska kunna göra ett gott arbete.

Jag tycker att Alliansen indirekt kritiserar vårdpersonalen för att göra ett dåligt arbete. Man menar att de med piska och morot ska kunna ta emot patienter på ett bättre och tillgängligare sätt. Vi menar att vi behöver skapa bättre förhållanden och förutsättningar för vårdpersonalen.

Anf. 44 EMMA HENRIKSSON (KD) replik:

Herr talman! Ingenting skulle kunna vara mer fel än att vi inte har en stor tillit till svensk hälso- och sjukvårdspersonal. Det är ju personalen som i mötet med patienter varje dag gör vården. Utan personalen skulle vi inte ha den mycket goda, fungerande vård som ändå finns på många håll men som alla patienter inte får tillgång till. Många gånger brister den just på grund av de brister som finns i strukturer.

Det som många gånger gör att personalen väljer att sluta är att man känner att man inte får utrymme att göra ett bra arbete. Men i stället för att fokusera på vårdens kvalitet, vårdens innehåll och hur vi kan korta köerna har den nuvarande regeringen bestämt sig för att lägga sitt krut på vinster i välfärden och att stoppa olika aktörer. Man har använt stora utredningsresurser för att stoppa vinsterna och begränsa möjligheten för olika utförare.

Vi vet att det på många håll i landet i dag finns vårdcentraler, just därför att personalen har fått ta över vårdcentraler från den landstingsstyrda enheten som inte har fungerat. Man har med sin egen kompetens, initiativkraft och förmåga sett till att det i dag finns fungerande verksamheter som patienterna gärna väljer, därför att patienterna har samma tillit till vårdens utövare som vi i Alliansen har.

Anna-Lena Sörenson slirar på begreppen när det handlar om undanträngningseffekter. Det har undersökts flera gånger, och det man pekar på är att det finns risk för undanträngningseffekter. Hittills har ingen undersökning visat på ett tydligare sätt att det har funnits undanträngningseffekter. Men man måste fortsätta att utveckla vårdvalet och kömiljarden och se till att fler får tillgång till vård, inte avveckla det som faktiskt har haft effekt och fungerat.

Herr talman! Frågan kvarstår: Varför har man fokuserat på vinster i stället för på kvalitet?

Anf. 45 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Innan jag lämnar ordet till Anna-Lena Sörenson har jag en fråga. I sitt anförande yrkade Anna-Lena Sörenson bifall till reservation nr 15. Men eftersom det är Emma Henrikssons reservation gissar jag att det var fel och att Anna-Lena Sörenson i stället yrkar bifall till reservation nr 23, under punkt 15. Är det korrekt uppfattat?

Anf. 46 ANNA-LENA SÖRENSON (S) replik:

Herr talman! Jag ber om ursäkt för detta slarv. Givetvis är det reservation nr 23 jag yrkar bifall till. Tack för påpekandet, herr talman!

Herr talman! Emma Henriksson väljer att bortse från de utredningar som regeringen har tillsatt och de utredningar som den förra regeringen tillsatte och som regeringen har plockat in och arbetar vidare med för att få den förändring av strukturer och organisation i vården som måste till för att personalen ska kunna utveckla sin profession och sitt engagemang och kunna möta patienterna och deras behov på ett bättre sätt.

Vad jag vet finns det fortfarande inget förslag avseende Ilmar Reepalus utredning om vinster i välfärden. Emma Henriksson kanske har sett något, men det har inte jag.

Jag vill med kraft påpeka att vi inte är emot privata vårdgivare. De tillför vården alternativ och ger den offentligt drivna vården stimulans. Ett problem är dock att de trivs väldigt bra i Stockholm och andra städer men inte på landsbygd och i glesbygd. Det finns en viss överetablering i Stockholm, vilket drar resurser.

Emma Henriksson frågar om de satsningar som statsministern har aviserat. Det handlar om att driva på en utveckling där primärvården, den nära vården, tar över mer av sjukhusvården för att kunna möta patienterna närmare och därmed förändra strukturerna i vården. Tillskottet behövs för att kunna påbörja detta arbete.

Anf. 47 CECILIA WIDEGREN (M):

Herr talman! Systemkollaps. Ni hörde rätt; jag sa systemkollaps. Då tänker ni att det är en traditionell oppositionspolitiker som uttrycker detta. Men det är det inte, utan det är de medarbetare som varje dag står på vårdgolvet och med tårar och svett kämpar för att smärtlindra, vårda och hjälpa enskilda patienter. Systemkollaps är Sveriges sjuksköterskors och Vårdförbundets ord för det som den svaga rödgröna vänsterregeringen försöker genomföra i sjukvården.

Systemkollaps. Det kan inte vara något annat. Det handlar om regeringens ifrågasättande av de närmare 4,7 miljoner patientbesök som årligen sker i svensk hälso- och sjukvård utifrån hälso- och sjukvårdslagen och efter vårdbehov men som utförs av en alternativ vårdgivare.

Vårdförbundet tydliggör att skulle de förslag som regeringen har tagit fram och de ytterligare utredningsförslag som lades fram på regeringens bord i går bli verklighet blir det systemkollaps.

Redan i dag känner människor att de inte kommer in i den nära vården. Hur ska det då gå att hantera ytterligare 4,7 miljoner patientbesök, alltså de patientbesök som de alternativa vårdcentralerna runt om i Sverige årligen hanterar? Hur ska vänsterregeringen se till att dessa patienter får hälso- och sjukvård framöver?

Herr talman! Jag står bakom alla våra reservationer, men för tids vinande yrkar jag bifall bara till reservation 22.

Jag instämmer i allt det som Emma Henriksson från Kristdemokraterna har framfört och konstaterar att allianspartierna har lagt fram och kommer att fortsätta att lägga fram konkreta förslag för att förbättra svensk hälso- och sjukvård.

Herr talman! När det gäller medicinska resultat har Sverige en av världens bästa hälso- och sjukvård. Men vi har också många utmaningar. Den

största och viktigaste utmaningen är givetvis tillgängligheten. Människor måste kunna lita på att de får vård när de behöver det och att de inte behöver vänta. För att människor ska kunna återvända till jobb och skola och kunna förverkliga sina livsdrömmar måste vi ha en mer tillgänglig hälso- och sjukvård.

Vi måste möta denna utmaning med konkreta förslag och lägga fram förslag om förbättringar för att åtgärda detta.

I dag debatterar Sveriges riksdag därför 340 olika förslag. Många av dessa förslag tycker inte den rödgröna vänstern här i kammaren är bra. Man menar att det pågår en massa utredningar som kommer att lösa denna utmaning.

Ja, regeringen har tillsatt utredningar. Regeringen har också tagit emot många remissvar från tidigare utredningar. Men för att göra verklighet och förändra saker och ting krävs konkreta åtgärder. Efter halva mandatperioden är det fortfarande tomt på konkreta vårdreformer som möjliggör förbättringar.

Socialdemokraternas Anna-Lena Sörenson använde mycket av sin talartid till just tal om dessa nödvändiga saker. Men ord räcker inte för att förbättra hälso- och sjukvården, för att korta väntetiderna och för att få bukt med den personalflykt vi i dag ser.

Ord räcker inte heller för att hjälpa vårdens medarbetare att känna mer tillit, att få en bättre arbetsmiljö och att känna att de kommer till sin rätt när de vill förverkliga och förändra något. Var är den lokala arbetsledaren på vårdenheten där jag jobbar? Hur kan jag framföra mina förslag? Hur kan jag förbättra?

Det går inte att med ord dämpa denna oro. Det krävs konkret handling. Sveriges riksdag förväntar sig därför att regeringen återkommer med en full propositionslista med flera tydliga vårdreformer. Många önskemål har framförts i ord, men nu kräver vi konkret handling.

Inför denna debatt har allianspartierna valt att lägga fram ett antal förslag. I eftermiddag kommer riksdagen sannolikt att fatta ett par tydliga beslut där vi uppmanar regeringen att göra vissa saker. Jag vill i dag stämma av med Socialdemokraternas företrädare Anna-Lena Sörenson på vilket sätt detta kommer att göras.

Ett av de beslut vi sannolikt kommer att ta i eftermiddag, mot Socialdemokraternas, Vänsterpartiets och Miljöpartiets vilja, är att stärka patientlagen ytterligare. Patientlagen är rätt ny. Lagstiftningen kom på plats 2015.

Självklart har det varit en tuff början. Men för de patienter som har drabbats av vårdskador, som har fått vänta för länge eller som inte är nöjda med sin behandling ska patientlagen vara en del av det skydd som de har rätt till.

Jag vill få veta av Anna-Lena Sörenson: När tänker regeringen återkomma till riksdagen med förslag om att stärka patientlagen, i enlighet med det som troligen blir riksdagens beslut i eftermiddag?

Eftermiddagens andra beslut handlar om att utveckla patienternas möjlighet att välja och att öka valfriheten i hela Sverige. Hälso- och sjukvårdslagen omfattar alla patienter i Sverige, och vi är drygt 10 miljoner i dag. Självklart ska valfriheten också omfatta alla som omfattas av hälso- och sjukvårdslagen.

Att stärka vårdvalet och att stärka valfriheten är i grunden positivt för den enskilda patienten. Men det är självfallet också positivt för dem som vill utveckla, som har innovationer och som vill prova att göra något som vi inte riktigt gjorde inom hälso- och sjukvården i går. De vill göra något annat i morgon för att det ska bli ännu bättre för patienten. Det kan handla om att förbättra saker och ting med exempelvis digitalisering.

För att släppa loss den här kraften krävs att regeringen kommer med konkreta förslag. Hur avser Anna-Lena Sörenson och regeringen att komma tillbaka till riksdagen för att utveckla vårdvalet? Regeringspartierna röstar i eftermiddag mot förslaget i betänkandet och mot Moderaternas och allianspartiernas vilja och förslag.

(Applåder)

Anf. 48 ANNA-LENA SÖRENSON (S) replik:

Herr talman! I högt tonläge påstår Cecilia Widegren att den rödgröna regeringen på två och ett halvt år har lyckats bryta sönder hela sjukvårdssystemet. Det är ett fullständigt orimligt påstående. Jag tycker att såväl vården och debatten som politiken skulle tjäna på att vi med ett lägre tonläge och mer försonlighet kan tala om dessa allvarliga frågor.

Cecilia Widegren talar om förslag som inte finns på regeringens bord. Däremot väljer hon att bortse från den katalog av insatser som jag redogjorde för i mitt inlägg. Det handlade om satsningar på cancervården och primärvården. Det handlar också om miljardsatsningar på akuta problem som finns i vården i dag.

Vid den debatt vi hade i höstas minns jag att Cecilia Widegren sa att jag använde alltför mycket av min talartid till att kritisera Alliansens förslag och mindre till att tala om regeringens åtgärder. Jag tyckte att jag den här gången talade väldigt mycket om regeringens åtgärder, men Cecilia Widegren väljer att över huvud taget inte lyssna på det.

Vi kanske ska titta lite på vad Moderaterna själva föreslår. Jag tycker att de har en hel del bra förslag för att förbättra vården. Men om man tittar på den budgetmotion som föreligger för budgetåret 2017 föreslås till exempel nedskärningar på 435 918 000 kronor i förhållande till regeringens budget.

I den vårbudgetmotion som presenterades häromveckan föreslår Moderaterna skattesänkningar på 22 miljarder. Hur detta ska kunna hjälpa vården och vårdens personal att få bättre förutsättningar för att utföra vården för patienterna och utveckla sin professionalitet går inte ihop för oss socialdemokrater.

Anf. 49 CECILIA WIDEGREN (M) replik:

Herr talman! Jag kan inte uppfatta Socialdemokraterna och Anna-Lena Sörenson på annat sätt än som ganska nöjda, trots att vi just nu har växande vårdköer i Sverige. Vi har personalflykt. Jag vet inte vilken nyhetskanal Anna-Lena Sörenson slår på. Men det spelar ingen roll vilken kanal man väljer på radion eller tv:n eller vilken tidning man läser. Överallt handlar det om personalflykt inför sommaren och om hur vårdarbetsgivarna stenhårt jobbar med att se till att vårdens medarbetare kommer att finnas på plats i sommar för att hjälpa patienterna.

Då går det inte, Anna-Lena Sörenson, att stå här och bara säga att allt rullar på, att jag inte behöver vara orolig och att vi lade fram bra förslag. Detta duger inte, Anna-Lena Sörenson.

Moderaterna och allianspartierna tar gärna en match om resurser till välfärden. Under åtta år i regeringsställning tillförde vi 57 miljarder till hälso- och sjukvården och välfärden. Moderaterna har presenterat ett saftigare och ambitiösare budgetalternativ än regeringen har gjort, eftersom vi har lagt 20 miljarder mer till kommuner och landsting. Det är ju där ute vården sker.

Man måste alltså lägga ihop utgiftsområde 9 och utgiftsområde 25 i budgetpropositionen för att förstå vad som satsas på svensk hälso- och sjukvård. Moderaterna satsar 20 miljarder mer på svensk hälso- och sjukvård än regeringen under kommande år.

Jag valde att i mitt anförande ställa två tydliga frågor till Socialdemokraterna. Och med anledning av de beslut som troligtvis kommer att fattas här i riksdagen om några timmar vill jag vara tydlig gentemot Anna-Lena Sörenson: På vilket sätt avser Socialdemokraterna att komma tillbaka till riksdagen för att stärka patientens ställning och stärka valfriheten och vårdvalet i svensk hälso- och sjukvård?

Anf. 50 ANNA-LENA SÖRENSON (S) replik:

Herr talman! Jag önskar att Cecilia Widegren kunde sänka tonläget lite och lyssna mer på vad jag säger. Jag redogjorde för en katalog av åtgärder som regeringen vidtar och avser att vidta. Hon väljer dock att inte lyssna.

Det är intressant att Cecilia Widegren tar upp sommarproblemet. Jag drar mig till minnes att under somrarna 2006–2014 aviserades ofta samma problem. Hur vården ska fungera under semestertid *är* ett problem, men man kan inte påstå att den tidigare alliansregeringen gjorde något för att lösa detta.

Herr talman! Moderaterna verkar bortse från de stora utmaningar som just nu finns i svensk sjukvård och som massmedierna mycket riktigt beskriver varje dag. I den motion som Moderaterna har skrivit med anledning av vårändringsbudgeten och vårpropositionen finns inga satsningar som möter de akuta problemen.

Den rödgröna regeringen väljer att satsa 500 miljoner på förlossningsvården, som är i kris. Svenska kvinnor i framför allt storstäderna upplever en stor otrygghet beträffande var de ska föda och huruvida de kan få den goda vård som krävs i den känsliga situation de befinner sig i. Regeringen satsar även 100 miljoner för att möta den psykiska ohälsan hos barn och ungdomar.

Moderaterna väljer i stället att föreslå 22 miljarder i skattesänkningar. Det är ett recept som tidigare har visat sig inte vare sig bita på arbetslöshet eller tillföra välfärden mer pengar.

Anf. 51 CECILIA WIDEGREN (M) replik:

Herr talman! Jag förundras över att Anna-Lena Sörenson inte använde sin replik till att försöka svara på frågor om hur man kommer att hantera riksdagens beslut. Riksdagen är ändå vårt högsta beslutande organ, och regeringen har att följa riksdagens beslut under de kommande åren. Då handlar det inte om kataloger som man har jobbat med utan om vad man kommer att göra framöver.

Jag tycker fortfarande att Anna-Lena Sörenson och Socialdemokraterna är svaret skyldiga. De känner ju ändå till vilket beslut som kommer att fattas i dag.

Ytterst handlar detta om att för den enskilda patienten stärka mötet med välfärdens medarbetare i hälso- och sjukvården. Då behövs såklart systemförändringar, vilket Anna-Lena Sörenson också säger. Dem har regeringen, Anna-Lena Sörenson och hennes kollegor, ansvaret för att plocka fram.

Moderaterna har som sagt presenterat satsningar på kommuner och landsting. Vi ser behov av att resurser tillförs i välfärden, men det behövs också konkreta förslag för att förbättra i välfärden. Sådana förslag fortsätter vi att lägga fram här i riksdagen tillsammans med allianspartierna.

Jag kan konstatera att medan regeringen har suttit still och inte gjort någonting presenterade den moderatledda Västra Götalandsregionen så sent som i går en bred överenskommelse mellan alla partier om att genomföra två av de förslag som ligger på regeringens bord. Det handlar om Stiernstedts respektive Roséns utredning. Ett av våra landsting, en av våra huvudmän, väljer nu att gå fram för att stärka den nära vården och fortsätta koncentrera den högspecialiserade vården.

Regeringen gör alltså inget medan landsting och regioner, moderat- och alliansstyrda, kommer att gå före och förverkliga dessa förslag. De ser behovet av att förändra, förnya och förbättra för patienterna inom hälso- och sjukvården. Var står vänsterregeringen?

Anf. 52 CARINA HERRSTEDT (SD):

Herr talman! I dagens betänkande finns två tillkännagivanden, vilka vi i Sverigedemokraterna har ställt oss bakom. Trots att syftet med patientlagen, som infördes 2015, var att stärka patienternas ställning i sjukvården har det tyvärr inte blivit så. Detta har visats i en rapport av myndigheten Vårdanalys. Därför har vi ställt oss bakom tillkännagivandet om att regeringen måste ta initiativ till att se över patientlagen.

Det andra tillkännagivandet handlar om att utveckla vårdvalet i den specialiserade öppenvården. Cecilia Widegren från Moderaterna har på ett föredömligt sätt redogjort för tankarna kring det men tyvärr inte fått något svar på hur det ska förverkligas.

Herr talman! Jag yrkar bifall endast till reservation 30, men står givetvis bakom samtliga våra reservationer.

Vi sverigedemokrater anser att hälso- och sjukvården är en väldigt viktig byggsten i samhället och välfärden. Ett samhälle utan jämlik och tillgänglig vård av hög kvalitet kan inte kallas för ett välfärdssamhälle. Därför är vi mycket bekymrade över rapporterna från många orter runt om i landet om att sjukvården är väldigt ansträngd. Operationer ställs in, och patienter får vänta på vård och behandling. I Helsingborg i Skåne, som jag kommer från, har man vid flera tillfällen till och med tvingats ställa in canceroperationer, vilket är helt oacceptabelt.

Denna negativa utveckling visar sig även i akutsjukvården. Allt fler akutsjukhus klarar inte den maximala väntetiden på fyra timmar. Alarmerande nog ökar i stället väntetiderna runt om i landet, som vi har hört här i dag.

Traditionellt sett har svensk sjukvård varit ett föredöme för omvärlden, men på grund av oförmåga att ta itu med de kroniskt långa köerna och väntetiderna är det tyvärr inte längre så i dag.

Det här duger inte. Bristande handlingskraft har lett till att vi har Europas längsta värdköer. Och det är ännu värre när det gäller väntan på operationer. Inte minst de yngsta och sköraste drabbas. Till exempel är bristen på intensivvårdsplatser för barn akut i hela landet. Var fjärde plats av dem som finns i dag är stängd. Det innebär att sjuka barn får transporteras till andra länder för att få vård. Det är till och med så illa att barnläkare går ut och varnar för en havererad barnsjukvård. De föreslår att man ska tillsätta en haverikommission.

Det här är inte värdigt ett land som Sverige. Jag instämmer i barnläkarnas slutsats att det är ett totalt sjukvårdshaveri.

Vi sverigedemokrater ser den bristande tillgängligheten och bristen på vårdplatser i sjukvården som den absolut viktigaste frågan att komma till rätta med. Den bristande tillgängligheten har såklart flera orsaker, och därför behövs det naturligtvis ett batteri av åtgärder, både resursmässigt och organisatoriskt.

När det gäller det organisatoriska menar vi att nationell samordning är en förutsättning för att man ska kunna möta det man så fint kallar utmaningarna i sjukvården. Vi föreslår därför att en nationell handlingsplan tas fram för att säkra kvaliteten och arbetsmiljön i hälso- och sjukvården. Det krävs tydliga nationella strategier för att säkra att vården blir likvärdig i hela landet.

Ett exempel på åtgärder vi skulle vilja se är att man tar fram ett nationellt uppdrag för primärvården, för det är där den största delen av vårdbehovet bör kunna tas om hand. Primärvården bör därför kunna få ansvar för den akutsjukvård som inte måste utföras på ett akutsjukhus. Kanske är det just så vi underlättar när det gäller trycket på akutsjukhusen? Vi menar att regeringen bör se över den här frågan och ta initiativ – inte bara prata.

Det finns som sagt brister i jämlikheten i vården mellan landstingen, med stora skillnader vad gäller medicinska resultat, tillgänglighet, följsamhet gentemot de nationella riktlinjerna, läkemedelsanvändning, bemötande och så vidare. En förbättring skulle kunna uppnås genom ändrad styrning och ett moderniserat ersättningssystem.

Kvaliteten i vården kan och måste förbättras. För att ytterligare stärka kvalitetsarbetet och stärka transparensen i vården bör fler jämförelsemodeller utvecklas. Vi menar att ambitionerna att digitalisera vården när det gäller journaler, register, patientdatabaser och biobanker måste öka. De bör även göras mer tillgängliga. Man bör naturligtvis införa ett integritets-säkert nationellt journalsystem för att säkerställa snabbare, effektivare och framför allt enklare hantering av journaler. Det behövs såklart också förbättrad uppföljning och utvärdering av journalsystemet när det väl är infört för att garantera integriteten, patientsäkerheten och kvaliteten för de enskilda patienterna. Den digitala informationen bör självklart följa patienten genom hela vårdkedjan.

Vi tror på den svenska sjukvården. Vi tror på den personal som jobbar och gör allt som står i dess makt för att få sjukvården att fungera utifrån de förutsättningar som råder i dag. Men när man ser hur den här krisen förvärras dag efter dag duger det inte att, som regeringen allt som oftast gör, fränsäga sig sitt eget ansvar och hänvisa till landstingen, eller i varje fall ständigt svara att det är en fråga för landstingen, och i stället gång på gång upprepa mantrat att sjukvården står inför utmaningar.

Herr talman! Jag anser att det är viktigt att vi kallar saker vid deras rätta namn. Det är dags att regeringen börjar tala klarspråk när det gäller dessa frågor. Svensk sjukvård befinner sig i en krissituation. Att påstå något annat är ganska ohederligt.

Jag vill kalla det krissituation när bara en tredjedel av svenskarna anser att sjukvården fungerar bra. Jag vill kalla det krissituation när barnläkare går ut och varnar för en havererad barnsjukvård. Jag vill kalla det krissituation när vårdköerna växer, operationer ställs in och personer dör. Jag vill kalla det krissituation när vårdplatser saknas och sjuksköterskor flyr yrket. Jag vill kalla det krissituation när specialistläkare varnar för att de inte kan ta ansvar för patientsäkerheten.

Herr talman! I ett krisläge där specialistläkare varnar för den bristande patientsäkerheten och skriver brev till sin sjukhusledning om att det bara är fråga om vilken patient som dör först verkar regeringen i stället mer bekymrad över svenska folkets sexvanor och ger Folkhälsomyndigheten i uppdrag att kartlägga svenskarnas sexliv. Då får man lov att kalla det för krissituation på mer än ett plan, herr talman.

Jag yrkar bifall till reservation 30.

Anf. 53 CECILIA WIDEGREN (M) replik:

Herr talman! Sverigedemokraterna och Carina Herrstedt säger att man ser vårdens utmaningar. Man ser de växande behoven av att arbeta mer med tillgänglighet och se till att vårdens medarbetare kommer på plats. Nu har över halva mandatperioden gått. Det är klart att vi med ljus och lykta sitter och letar efter de förslag som Sverigedemokraterna presenterar för att ta sig an de här utmaningarna. Jag har letat med ljus och lykta och räknat lite försiktigt. I dagens betänkande handlar det om 340 förslag. Det är ungefär 20 av dem som kommer från Sverigedemokraterna. Jag tycker att det är lite futtigt, om jag får säga så.

Det är ganska stora ord som Sverigedemokraterna nu använder. Man säger sig vara det parti som ska lösa vårdens utmaningar. Jag tycker att detta är högst oklart och har därför tre frågor till Carina Herrstedt.

Min första fråga är: När kommer de förslag som svarar på utmaningarna att presenteras i Sveriges riksdag? Jag undrar om mandatperioden kommer att hinna passera innan ni väljer att presentera parti- och kommittémotioner som bär upp er politik och motsvarar alla de ord som ni nu väljer att trumfa ut, inte minst på presskonferenser.

Det viktiga i vårdens utmaningar är att se till att ha medarbetare på plats. Vem ska göra jobbet? 30 procent av vårdens medarbetare är i dag utrikesfödda. Ni ska stänga gränserna i stället för att se till att fler får komma till Sverige och bidra för att utveckla välfärden. Min andra fråga är alltså: Vem ska göra jobbet? Vi behöver ju fler medarbetare. Vi har personalflykt och personalbrist och behöver fler händer.

Min tredje fråga är hur det här ska finansieras. Hur ska ni betala kalaset? Ni valde att i förra budgeten dra bort 53 miljarder från kommuner och landsting. På vilket sätt ska allt det ni talar om finansieras?

Anf. 54 CARINA HERRSTEDT (SD) replik:

Herr talman! Det är intressanta frågeställningar. Så här är det: Det handlar inte bara om de motioner man väcker i riksdagen, utan det handlar också om de budgetdokument som man tar fram. Från ett budgetdokument

kommer det motioner att ta ställning till. Alla prioriteringar handlar såklart om pengar. Vi har lagt fram ett budgetförslag. Uppenbarligen har Cecilia Widegren sett presskonferensen och de förslag som vi presenterade där. De kommer såklart att generera motioner som vi ska ta ställning till. Vid den presskonferensen pratade vi om att vi vill satsa nästan 6,5 miljarder kronor mer än sittande regering. Några förslag är rätten till heltid, mer pengar till förlossningsvården, vård i livets slutskede, bättre arbetsmiljö, kompetenshöjning för vårdpersonalen och så vidare.

Det svarar också någonstans på fråga nummer två: Vem ska göra jobbet? Vi har i dag en personalflykt. Ungefär 9 000 sjuksköterskor har flytt yrket och valt att jobba inom ett annat område. I första hand måste vi på kort sikt locka tillbaka dem. De har flytt av en orsak.

Det handlar i stora delar om en dålig arbetsmiljö, och då måste vi förbättra den. Det gör vi genom de förslag vi har. Det handlar om rätt till heltid, möjligheten till deltid, att se över de delade turerna, möjlighet att utbilda sig på arbetstid och så vidare. Det svarar på de frågorna.

Det är klart att vi måste utöka antalet platser på utbildningar och så vidare. Men det är på lång sikt. På kort sikt måste vi se till att locka tillbaka dem som redan har flytt yrket och ta reda på varför de har gjort det.

Anf. 55 CECILIA WIDEGREN (M) replik:

Herr talman! Efter halva mandatperioden är det inte så att alla vårdens utmaningar föll ned i går. Vi har sett hur de har växt till under mandatperioden. Att Sverigedemokraterna inte har använt den tiden till att presentera mer än ett fåtal konkreta förslag, för det finns ändå ett fåtal förslag, är ganska udda.

Helt plötsligt kommer man och har en jättestor presskonferens som bara handlar om detta och säger: Sedan ska vi göra detta. Vi använder hela mandatperioden för att se till att genomföra politiken. Det är mycket förundransvärt. Vi har ännu inte sett förslagen i riksdagen. Det är klart att vi fortsätter att titta efter dem med ljus och lykta.

I den andra delen väljer du att svara kopplat till att det finns en personalflykt. Jag var mer intresserad av hur vi skulle fylla på. Vi behöver fler medarbetare i vården framöver. Sveriges Kommuner och Landsting säger att de kommande åren är det kanske 200 000 medarbetare fler i välfärden. I dag är 30 procent utrikes födda. Vi tror att det kommer att vara ännu fler i morgon. Vad tror Sverigedemokraterna? Är det inte dags att öppna gränserna för att möjliggöra för att dessa fler händer ska komma in i vården?

Min tredje fråga är kopplad till finansieringen. Det går att stå här och tala om hur många miljarder som helst av skattebetalarnas pengar, och man ska ha respekt för varenda krona av skattebetalarnas pengar. Men det går inte här i Sveriges riksdag att inte tala om på vilket sätt man ska finansiera det. Plus och minus måste gå ihop. Då är det ett förslag i Sveriges riksdag.

Det tidigare förslaget som ni lade fram var besparingsförslag på Sveriges kommuner och landsting på 53 miljarder kronor. Det är utgiftsområde 25, för den som är intresserad att gå in och läsa detta efteråt. Det duger inte, eftersom det är där som händerna i vården ska jobba. Man kan inte tala i ord om rätten till heltid om man sedan inte har ekonomi nog att genomföra förslagen.

Anf. 56 CARINA HERRSTEDT (SD) replik:

Herr talman! Det är väldigt oärligt att stå här och säga att vi inte har haft förslagen innan. Den övervägande delen av de förslag som vi har presenterat på vår presskonferens är förslag som vi har lagt fram sedan vi kom in i riksdagen. Det är förslag som vi har lagt fram i budgeten.

Jag tror att Cecilia Widegren är fullt medveten om att budgetar ställs mot varandra. Våra budgetar har inte vunnit gehör, och därför har det inte heller blivit några förslag. Många av förslagen är kostnadsdrivande, vilket gör att de sedan inte kommer upp som motioner i utskotten. Så har vi det klart.

När vi talar om besparingsförslag och att Sverigedemokraterna skulle ha skurit ned är det nästan ännu mer märkligt. Cecilia Widegren stod tidigare i denna talarstol och påpekade att man måste titta på båda utgiftsområdena. Jag undrar om Cecilia Widegren verkligen har gjort det.

De besparingar som Cecilia Widegren står här och pratar om läggs till på andra områden. Totalt sett handlar det inte om några besparingar. Ska man tala om en budget bör man ha läst den på rätt sätt. Man måste alltså titta på båda ställena.

Man talar om att öppna gränserna. Det är en ganska intressant utgångspunkt. Jag vet inte om Cecilia Widegren har tittat på vad Sverigedemokraterna tycker om just arbetskraftsinvandring. Vi har talat om att man måste snabba på validering och så vidare.

Många av diskussionerna faller på eget grepp. Vi har haft de här förslagen länge. Vi kommer dessutom att finansiera dem. Det kommer att presenteras i den budget som kommer att läggas fram.

Anf. 57 ANNA-LENA SÖRENSON (S) replik:

Herr talman! Det är intressant att notera att Carina Herrstedt här pratar om krissituation i vården. Hon nämner det många gånger och påtalar brister i framför allt Stockholms läns landsting där de själva sitter och trycker på knappen och röstar för alla förslag som alliansledningen i Stockholms läns landsting lägger fram. Det är där krisen är stor. Det väljer de att ta upp som ett exempel där de själva skulle kunna vara med och påverka.

Herr talman! Det är uppenbart att Sverigedemokraterna försöker breda sin politik till att omfatta hälso- och sjukvården. De vill populistiskt lägga en hel del pengar på sjukvården – vi ska komma tillbaka till det – och talar vitt och brett om det. Partiledaren Jimmie Åkesson talar om att de ska vända sig till vårdpersonalen och drar sig inte för att säga att de ska ”kapitalisera” på det eventuella förtroende som finns hos hälso- och sjukvårdens personal. Vilken annan partiledare skulle uttala sig på det sättet?

Det handlar om att de när de inte längre kan se ett stort intresse för den främlingsfientliga politiken hos medborgarna måste lägga fram populistiska ofinansierade förslag för att kapitalisera på det eventuella förtroende de kan ha hos vårdpersonalen.

Herr talman! Det duger inte heller att komma med en bunt av satsningar och inte berätta hur de ska finansiera det. Det är som sagt ett högt tonläge om hur det ska skötas. I höstas föreslog Sverigedemokraterna en nedskärning till kommuner och landsting som under detta år 2017 innebär en nedskärning med 10 miljarder på vården.

Anf. 58 CARINA HERRSTEDT (SD) replik:

Herr talman! Jag uppfattade inte någon fråga men däremot en massa påståenden. Först och främst har jag inte talat om Stockholms läns lands-
ting. Jag har inte ens nämnt det, men det må vara hänt.

Anna-Lena Sörenson får jättegärna tala om vilka förslag som skulle vara populistiska och dessutom om vad det skulle vara för fel med att ett parti breddar sin politik. Det är precis det politik handlar om, att se problemen ute i omvärlden och försöka göra någonting åt dem. Om man bara skulle hålla fast vid sin gamla politik skulle man inte komma någonstans, men det vet väl ni allting om.

Jag kan inte se vad som skulle vara populistiskt med att tala om rätten till heltid, rätten till deltid och att ta bort delade turer. Jag kan inte heller se vad som skulle vara populistiskt med att förbättra arbetsmiljön för vårdpersonalen. Jag kan inte se vad som skulle vara populistiskt med att försöka förbättra cancervården, förbättra barnsjukvården och ha vårdadministratörer runt om i landet för att avlasta och lotsa patienter till rätt instans.

Jag kan inte se vad som skulle vara populistiskt med det över huvud taget. Jag har jättesvårt att förstå det här replikskiftet. Här har vi ett parti som har kommit in i riksdagen hyfsat nyligen, som tar in all information som det kan få och som lägger fram förslag om det. Då är det helt plötsligt populistiskt trots att många av förslagen är förslag som socialdemokrater runt om i landet själva driver. Men när vi kommer med dem är de populistiska.

Jag vet inte vilken fråga jag ska svara på, men jag tror att jag har klargjort en del.

Anf. 59 ANNA-LENA SÖRENSON (S) replik:

Herr talman! Jag kan börja med att ställa den fråga jag inte hann med i förra repliken. Frågan är helt enkelt: Hur ska Sverigedemokraterna finansiera de löften de nu ger för att "kapitalisera" på det förtroende de eventuellt har hos vårdens personal? Det är min enkla fråga. Det går inte att ge med den ena handen och ta med den andra.

Det är bara att konstatera det Cecilia Widegren tog upp i det förra replikskiftet. I höstens budget föreslog ni en nedskärning av anslagen till kommuner och landsting på 53 miljarder. Det måste man kunna förklara på något sätt. När vi tittar närmare på det är det en ofinansierad budget. Då är det naturligtvis populism att lägga fram förslag som man inte kan genomföra men som verkar populära för att kunna kapitalisera på ett förtroende hos vårdpersonalen.

Herr talman! Till syvende och sist är det väl egentligen ointressant med det förslag till budget som Jimmie Åkesson har lagt fram i vår. Han har nämligen också sagt att man ska ta varje chans att rösta på en alliansbudget för att få Anna Kinberg Batra som statsminister, och då vet vi ju att det som kommer att prioriteras är skattesänkningar i stället för satsningar på välfärden.

Hur ska Sverigedemokraterna kunna finansiera det man föreslår?

Anf. 60 CARINA HERRSTEDT (SD) replik:

Herr talman! Man kan naturligtvis fortsätta att kalla förslagen för populistiska, men det verkar vara väldigt svårt att peka på vilka förslag som är populistiska när det är förslag man själv lägger fram.

Hur vi ska finansiera detta kommer vi såklart att återkomma till i budgeten. Det är inte så att man lägger fram förslag som inte går att finansiera; det vore direkt oseriöst. Jag föreslår att vi tittar på det. Jag kan inte stå här i dag – det är jag ärlig med att säga – och säga exakt hur det ska finansieras.

Jag sticker dock inte heller under stol med att mycket av det reformutrymme vi har haft tidigare har kommit från RUT:s beräkningar när vi har pratat om att minska invandringen. Vi har bett RUT räkna på hur det skulle belasta de olika områdena. En del av finansieringen lär alltså förmodligen komma därifrån, men det kan jag inte stå här och säga. Det får vi såklart titta på.

När det gäller att ge med den ena handen och ta med den andra är det ju någonstans det budgeten handlar om – att man tar från ett ställe och lägger på ett annat. Inom samma område kanske det är direkt olämpligt; det får jag väl hålla med om.

Många av de förslag vi presenterar är inte nya. Det är klart att det handlar om en kris. Ingen kan påstå något annat. Läget är akut! Vi har 1 500 vårdplatser som står tomma på landets största sjukhus i dag – det motsvarar var tionde säng – därför att vi inte har personal som kan ta hand om patienterna.

Vi måste ha en koordinator. Om jag inte kan få vård i det egna landstinget menar vi att man ska kunna se över möjligheten att någon koordinerar och direkt ser var i landet det finns en ledig plats, så att jag kommer dit det finns kapacitet. Det finns nämligen – tro det eller ej – en överkapacitet på vissa ställen i landet, och den måste vi utnyttja mycket bättre.

Anf. 61 JAN LINDHOLM (MP):

Herr talman, åhörare, tittare och lyssnare! Den rödgröna feministiska regeringen arbetar, som ni numera alla vet, långsiktigt och mycket målmedvetet med att utveckla och förstärka välfärdspolitiken.

Vem som helst av oss här i kammaren, ni på läktaren eller ni som på andra sätt följer debatter i kammaren kan när som helst drabbas av ohälsa. Ingen kan med säkerhet på förhand veta när det egna behovet av hälso- och sjukvård uppstår. Det är därför vi allesammans är så måna om en väl fungerande hälso- och sjukvård.

Förra veckan debatterade vi folkhälsa, och nu gäller det hälso- och sjukvårdsfrågor. Då handlade debatten i första hand om olika åtgärder för att så långt som möjligt förebygga och undvika att medborgarna drabbas av ohälsa, och nu har vi kommit till frågor som handlar om samhällets uppgifter när ohälsan har drabbat så svårt att vård är ett rimligt alternativ och kanske till och med ofrånkomligt alternativ.

Hälso- och sjukvården har i och för sig även en stor uppgift när det gäller det förebyggande, men det är inte det dagens debatt handlar om. Den här debatten handlar om frågor som organisation och styrning av vården, etik och kvalitet i vården, patientlagen, jämlikhet och jämställdhet i vården, tillståndsplikt, ersättningssystem, avgifter, e-hälsa, gränsöverskridande vård och alternativa behandlingar – för att bara ta några exempel ur betänkandets innehållsförteckning.

Hälso- och sjukvårdsområdet är alltså ett väldigt omfattande politikområde, men det är även ett område där det – trots det höga tonläget tidigare i debatten – råder bred samsyn vad gäller både principerna för vården och målen med verksamheten. Den stora mängden motioner avslöjar dock

att det trots detta ändå delvis finns olika uppfattningar om hur man ska nå målen och hur man ska tillämpa de grundläggande principerna. Jag tänker då i första hand på den stora gemensamma försäkringsprincipen.

Ingen vill egentligen behöva ta de gemensamma resurserna för vård i anspråk, men ändå vill var och en vara säker på att alla tänkbara resurser finns till hands om det någon gång händer. Om du själv eller din närmaste, kanske ett barn eller en nära vän, drabbas av ohälsa i en utsträckning som kräver omfattande vård vill vi allesammans vara säkra på att den bästa vård som finns att få faktiskt står till vårt förfogande. Jag menar att det finns i princip två sätt för den enskilde att garantera att hen har tillgång till den bästa vården den dag den eventuellt behövs.

Den metod vi sedan länge valt i Sverige är att alla medborgare bidrar efter förmåga till en gemensam finansiering av vården och att alla har samma rättigheter till vård när den behövs. Till det har vi dessutom lagt en gammal och som jag har förstått det – jag är rätt ny på detta område – väl förankrad princip om att den med störst vårdbehov ska gå först i de fall där det krävs prioriteringar av de resurser som står till buds.

Att resurserna inom vården skulle vara så väl tilltagna att det inte skulle behövas prioriteringar är nog ett önsketänkande om en situation som kanske egentligen inte ens vore särskilt bra ur ett kvalitetsperspektiv.

Principen att störst behov går först tycker jag tål att upprepas många gånger, eftersom den är lite främmande i en marknadsekonomi och ändå tycks överleva alla försök till attacker. På nästan alla andra områden förliktar vi oss nämligen på den marknadsekonomiska grundprincipen om att tillgång och efterfrågan styr såväl utbudsvolymen som priset, vilket innebär att plånbokens storlek har betydelse. Men när det gäller vården, och faktiskt nästan alla andra gemensamt finansierade offentliga verksamheter, är vi alla lika mycket värda. Den enskildes plånbok ska därför inte påverka hur vårdens resurser fördelas. Det är störst behov som går först.

I extrema lägen – vid exempelvis riktigt stora olyckor eller katastrofer – kan en annan princip komma att ta över, har jag också lärt mig, nämligen att de personer med störst möjlighet att överleva kan gå före dem som bedöms ha små möjligheter att överleva. Men jag har också förstått att de flesta som arbetar med vård inte vill hamna i en situation där man måste göra den typen av val – och även att det är ovanligt att man behöver göra den typen av val i den svenska vården.

Det i sig säger kanske att vi faktiskt avsätter tillräckligt med resurser till vårdområdet. Det handlar om att slippa göra de allra svåraste prioriteringarna men ändå inte ta så stora resurser i anspråk för hälso- och sjukvården att platser riskerar att stå outnyttjade ibland.

Den andra metoden för den enskilde att försöka gardera sig så att hen har tillgång till den bästa möjliga vården är att köpa in sig i ett annat kollektiv av möjliga vårdbehövande än det stora offentliga, som omfattar alla. Tanken med en sådan lösning är att man delar kostnaderna med personer som inte förväntas ha så stora vårdbehov i framtiden eller som har möjlighet att lägga in avsevärt högre belopp i gruppens gemensamma vårdkassa än den avsättning som det är möjligt att avkräva medborgare för den kassa som ska stå till allas gemensamma förfogande.

Den andra metoden är alltså privata sjukvårdsförsäkringar. Dessa försäkringar kan vara utformade på många olika sätt och exempelvis enbart omfatta vissa typer av vårdbehov, eftersom den som tecknar en privat sjukvårdsförsäkring ju faktiskt har kvar samma rätt som alla andra till den offentligt finansierade gemensamma vården.

Oavsett vilken omfattning eller utformning som de privata sjukvårdsförsäkringarna har finns det en sak som de har gemensamt, nämligen syftet och själva argumentet att de i någon mån ska ge en tryggare tillgång till en snabbare, bättre, tillgängligare eller på något annat sätt för den enskilde värdefullare sjukvårdsinsats. Här är det alltså inte längre grundprincipen om att störst behov går först som gäller, utan här är det ett avtal som avgör hur, när och vad. Här spelar alltså plånboken roll, men naturligtvis bara under förutsättning att den enskilde har varit mycket förutseende.

Vi som ser att gemensamma samhällslösningar har många fördelar och fyller viktiga funktioner men även att marknadsekonomin har en roll att spela, till exempel på hälso- och sjukvårdsområdet, ser ofta behov av regleringar för att säkerställa att de demokratiskt fattade besluten inte i praktiken sätts ur spel eller rundas av marknaden. Eftersom sjukvårdsinsatser kan vara oerhört kostsamma är själva grundidén med att ha ett mycket stort försäkringskollektiv att de flesta inte behöver belasta systemet men ändå är med och betalar. Det är därför som de med stora behov faktiskt kan få sina behov tillfredsställda.

Även om de privata sjukförsäkringarna nu har vuxit i antal till att omfatta över 600 000 försäkrade är det ändå fortfarande ett ganska litet kollektiv med förhållandevis små resurser som även är uppdelat i undergrupper knutna till olika försäkringsbolag och avtalsformer. De flesta så kallade försäkringspatienter har genom sina försäkringar inte tillgång till någon annan vårdinrättning än den som huvudsakligen finansieras med offentliga medel. Förenklat kan man säga att det normalt handlar om privata sjukvårdsgivare som har sin verksamhet blandfinansierad via försäkringsbolagen och huvudsakligen, i de flesta fall, via det offentliga.

Den fråga som då ständigt diskuteras är i vilken mån de offentliga resurserna möjligen skulle kunna komma försäkringspatienten till del genom en annan prioriteringsregel än den som handlar om att störst behov ska gå först. Sjukvårdsgivaren får inte ta resurser från den offentligt finansierade delen av sin verksamhet för att behandla en försäkringspatient på några andra grunder än att försäkringspatienten har ett större vårdbehov än andra patienter hos vårdgivaren.

Att säkerställa att de av alla medborgare gemensamt och solidariskt avsatta resurserna för hälso- och sjukvård verkligen fortsatt fördelas så långt som det är möjligt enligt den här behovsprincipen menar jag är en av de viktigaste frågorna i vårddebatten. Här kanske den etiska plattformen Välfärdsinsyn som är en av många åtgärder som finns presenterade i det här betänkandet kan få en stor betydelse.

Blandfinansiering från källor som bygger på motstridiga principer skapar alltid svårigheter. Det tror jag att alla förstår och till och med har erfarenhet av. Enklast vore därför självklart att helt separera utförandet av vård finansierad från de här två olika hållen. Men kanske kan it-plattformen Välfärdsinsyn som nu utvecklas genom ökad transparens lösa problemet med otydligheter vid blandfinansiering.

När det gäller motioner och övriga förslag som behandlas i betänkandet kan jag bara säga att regeringen som vanligt ligger före motionärerna och arbetar med alla de frågor som motionärerna tar upp. Därför är det som vanligt så, oavsett vilken regering som sitter vid makten, att motionerna avstyrks med hänvisning till det pågående arbetet med frågorna.

Jag står självklart bakom våra två reservationer i betänkandet, men för tids vinnande avstår jag från att yrka bifall till dem. I övriga delar yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 62 EMMA HENRIKSSON (KD) replik:

Herr talman! Jag begärde ordet mycket på grund av det som Jan Lindholm berörde i slutet av sitt anförande som handlade om försäkringslösningar inom hälso- och sjukvården. Det är något som egentligen inte i någon större omfattning eller ens över huvud taget berörs i betänkandet men ändå är en relevant del i det hälso- och sjukvårdssystem som vi har.

Det är mycket riktigt så, som Jan Lindholm påpekar, att antalet försäkringspatienter har ökat. Det hänger ihop med det som jag lyfte fram i mitt anförande: att förtroendet för svensk hälso- och sjukvård under den nuvarande regeringen sjunker. Man litar inte på att det solidariskt finansierade system vi har räcker till när vården krävs. Vi får ökade köer. Vi får en minskad tillit som beror på att vården faktiskt inte finns där när man behöver den.

Vi delar vad det verkar inte alls uppfattning om vad försäkringslösningalternativen innebär i sjukvården. De undanträngningseffekter som antydde här finns inte. Förvisso kommer patienter till en inrättning där man å ena sidan bedriver vård som betalas av landstinget och å andra sidan bedriver vård som betalas ur privata plånböcker, men den vård som betalas privat hade ju inte funnits alls annars. Många av de här vårdgivarna säger att de kan ta emot patienterna från landstinget därför att de har försäkringspatienterna. Det går att ha en operationssal öppen därför att de kan fylla den hela tiden, så att köerna de facto kortas också för dem som inte har en försäkring. Men det är ändå ett problem att tilliten till svensk hälso- och sjukvård minskar.

Frågan är: Vad gör Miljöpartiet åt detta?

Anf. 63 JAN LINDHOLM (MP) replik:

Herr talman! När ni från oppositionen beskriver vården är det precis som om det inte fanns någon verklighet innan den här regeringen tillträdde. Jag tycker att det är märkligt. Ni måste ju veta om att människor lämnade vården även under era åtta år vid makten. Det måste ni känna till. Och ni måste också känna till att folk faktiskt kommer tillbaka till vården i dag. Folk strömmar ut från vården och strömmar tillbaka till vården.

Ni beskriver det som att det skulle vara enormt drastiska förändringar. Ni satt vid makten i åtta år. Ni fick överta en statsbudget med 70 miljarder i överskott. När ni lämnade regeringen hade ni ungefär 70 miljarder i underskott. Ni spenderade alltså de samlade pengarna och ni lånade pengar, och det är klart att man då kan göra mycket, men nettoresultatet var inte så mycket att skryta med.

Det minskade förtroendet för vården är ingenting som har uppstått nu. Den utvecklingen har pågått länge, säkert av många olika skäl. Att antalet försäkringslösningar har ökat har inte bara med det att göra. Det finns många andra skäl till att försäkringslösningar anses vara bra. Det sker förändringar hela tiden, och jag tycker att det är märkligt att ni beskriver det som att betänkandet skulle vara tomt och inte innehålla några förslag. Det här betänkandet är på drygt 120 sidor, och det mesta av det är faktiskt redovisningar av åtgärder som vidtas av den här regeringen.

Det händer jättemycket inom vården när det gäller att ta hand om de här problemen som ni beskriver. Det är inte vår utan er uppgift att beskriva problemen i första hand, men jag tycker att vi tar hand om dem på ett mycket bra sätt.

Anf. 64 EMMA HENRIKSSON (KD) replik:

Herr talman! Jag vet inte om den fråga jag ställde över huvud taget besvarades. Men för att bemöta någonting av det som Jan Lindholm tog upp vill jag säga att vi är fullt medvetna om att det hände saker under vår tid i regeringsställning. Det var faktiskt då som det hände saker gällande hälso- och sjukvården.

Vi började med att ta reda på hur svensk hälso- och sjukvård fungerar. Vi började mäta köer och resultat. Innan dess fanns inte den kunskapen. Man dolde problemen genom att inte belysa var de fanns. Genom att sätta strålkastarljuset på de områden där svensk hälso- och sjukvård inte fungerade fick vi veta var vi behövde sätta in resurserna. Och vi satte in resurserna. Aldrig tidigare har det satsats så mycket, inte bara i reella pengar, utan också per person inom välfärden, som under vår tid som alliansregering. Det var också under den tiden som världen, inklusive Sverige, gick igenom en enorm ekonomisk kris. Ändå klarade vi av att lägga mer resurser på det som är vår viktigaste välfärdsverksamhet, nämligen hälso- och sjukvård och omsorg.

Vi har ett problem i svensk hälso- och sjukvård i dag. Det står mycket i betänkandet om vad som görs. Det allra mesta av detta är fullföljande av det som vi satte igång. Vi satte nämligen igång ett utvecklingsarbete och fortsatte det. Vi tog steg, och sedan utvärderade vi, tittade på vad som inte fungerade tillräckligt bra och fortsatte. En del av detta fullföljer ni, men det levereras inte några resultat.

Så frågan är: Vad är Miljöpartiets svar på att vi i dag har ett minskat förtroende för svensk hälso- och sjukvård och en politik som går ut på att det ska vara gratis att stå ännu längre i kö i ett samhälle där köerna till vården växer? Vad har Miljöpartiet för politik för svensk hälso- och sjukvård?

Anf. 65 JAN LINDHOLM (MP) replik:

Herr talman! Jag tycker fortfarande att det är viktigt att vi har en korrekt verklighetsbeskrivning. Allianspartierna gömmer sig väldigt mycket bakom den globala ekonomiska krisen och påstår att den skulle ha varit ett jätteproblem för Sverige. I realiteten var det under en mycket kort period som den svenska ekonomin drabbades; Sverige gick väldigt väl genom krisen jämfört med i princip alla andra länder.

Så detta är inte ett skäl som kan användas för att försöka bortförklara att ni faktiskt försämrade den svenska ekonomin oerhört mycket – från 70 miljarder plus till 70 miljarder minus. Det var inget bra resultat. Detta måste vara med i potten när man talar om er mandatperiod.

Det var bra att ni satte igång en hel del för att få en bättre nationell bild av vården. Jag har inte sysslat med vård tidigare, men jag vet att vi hade en bra bild av hur vården såg ut i mitt landsting, där jag kommer ifrån. Detta har säkert bidragit.

Vi har också konstaterat, vilket även Anna-Lena Sörenson tog upp tidigare, att en del av de åtgärder ni vidtog inte hade de effekter ni påstår. Vi har konstaterat att det finns andra problem. Det hjälper inte att ta fram en massa dokument med en massa löften, utan man måste göra något handgripligt. Det är det vi har gjort. Jag vet inte – kanske kommer detta från de utredningar och de processer som ni satte igång.

Vi kan dock konstatera att problemet är att det saknas kompetens. Vi har fokuserat på detta i stället: att se till att försörja vården med personal. Det tar lite tid. Under er tid gjordes inte detta, utan då gick folk från verksamheten. Nu ser vi däremot till att faktiskt vidareutbilda och vidareutveckla så att de som jobbar i vården kan få högre kompetens.

Detta tror vi egentligen är den viktigaste pusselbiten att tillföra nu. Tidigare, när ni regerade, kanske det fanns viktigare pusselbitar att tillföra, men nu är det kompetensförsörjningen som är den stora och viktiga åtgärden.

Anf. 66 ANDERS W JONSSON (C):

Herr talman! Jag brukar alltid inleda hälso- och sjukvårdsdebatterna med att konstatera att Sverige har en helt fantastisk sjukvård. Oavsett vilken sjukdom man drabbas av är Sverige rätt land att vara i.

Men med detta sagt är det viktigt att konstatera att sjukvården i dag står inför jättestora utmaningar. Det spelar ingen roll om vi tar del av det som sägs i tv, radio eller tidningar eller av grannar eller släktingar: Problemen inom sjukvården är jättestora.

Senast i går träffade jag ute på Mynttorget ett gäng ångermanlänningar från Sollefteå. De var förtvivlade över att Socialdemokraterna har lagt ned BB där. Detta är ett tydligt tecken på att sjukvården är väldigt olika fördelad beroende på var i Sverige man bor.

I detta läge blir det särskilt allvarligt att vi har en regering som helt verkar ha kapitulerat. De propositioner och förslag till förändringar som vi har fått hittills under mandatperioden har framför allt kommit från utredningar som tillsattes under alliansregeringens tid.

Nu har regeringen dragit igång två nya utredningar. Den ena handlar om att komplettera kvacksalverilagen genom att även inräkna psykiska diagnoser. Den andra handlar visst om att alternativmedicinen ska inkluderas. Detta sker i ett läge där sjukvården har jättestora problem.

Jag skulle framför allt vilja lyfta fram två områden. Det handlar för det första om primärvården, som är navet i den svenska sjukvården och ändå en av våra absolut svagaste punkter. Detta kan man se när man träffar människor men också i ett antal internationella utvärderingar.

Den senaste utvärderingen kom från Myndigheten för vård- och omsorgsanalys, den expertmyndighet som alliansregeringen bildade och vars enda uppgift är att följa förändringar i den svenska sjukvården. De kunde peka på en rad olika brister inom den svenska primärvården. Många av dessa hänger samman med att vi har få läkare och en väldigt stor andel stafettläkare i primärvården. Stafettläkarna blir fler och fler; i dag är siffran uppe i 1 500. Bara 50 procent av de svenska patienterna, som är närmare 10 miljoner, har en fast läkare i primärvården. Inte undra på att vi får problem med primärvården!

Detta kan jämföras med andra länder. I Norge är det 97–98 procent som faktiskt har en fast läkarkontakt i primärvården.

Från Centerpartiets sida har vi sagt att detta inte är svårt att åtgärda. Titta på vad man gjorde i Norge! De hade precis samma problem som vi på 90-talet. Men där var det en handlingskraftig Arbeiderpartiregering som sa att detta var helt oacceptabelt. Här måste man vidta åtgärder. Den norska primärvården reformerades så att den i dag i stort sett drivs helt av privata utförare. Samtidigt har man i stort sett fullständig täckning – nästan alla norrmän har en fast läkarkontakt i primärvården.

Här finns det väldigt mycket man skulle kunna göra. Men vad gör då regeringen? Jag önskar att jag kunde säga ingenting, men den gör inte ens det. Det första förslag som lades fram handlade om att avskaffa det fria vårdvalet. Det förslaget var så dåligt berett att det fick dras tillbaka.

Den andra åtgärden var att tillsätta *en* primärvårdssamordnare. Ja, ni hörde rätt: *en* person som ska samordna den svenska primärvården och se till att vi får ordning och reda. Det rör sig om 10 miljoner patienter.

Det tredje och kanske värsta är det förslag som kom häromdagen, när Reepalu lade fram sitt slutbetänkande. Det handlar om att i princip rycka undan mattan för 50 procent av den svenska primärvården. I dag görs nämligen hälften av alla läkarbesök i primärvården just hos privata vårdgivare. Här lägger man på regeringens beställning fram ett förslag om att i princip dra undan mattan och se till att dessa enheter får stänga.

Från vänstersidan säger man såklart att de kan fortsätta med dessa regler. Men om man besöker dessa privata vårdcentraler – Söderhamns hälso-central, Nya Närvården i Hötting – förklarar de att det med dessa regler är helt omöjligt att bedriva privat verksamhet. Konsekvensen kommer att bli att de tvingas stänga.

Precis som tidigare talare har sagt beskriver Vårdförbundet detta som en vårdkollaps. Miljöpartiets företrädare Anders Åkesson, som sitter i partistyrelsen, tror jag, och är regionråd i Skåne, säger så här: ”Jag ser ingen nytta med vinsttak inom vården. Tvärtom finns det stora risker. Många regioner har ansträngd ekonomi och problem med tillgängligheten. Om det införs vinsttak så kan det slå mot tillgängligheten, och det är inte bra.” Ändå tävlar Miljöpartiet här i kammaren med Vänsterpartiet om att så fort som möjligt kunna stänga ned den privata delen av primärvården.

Jag önskar, herr talman, att vi i detta läge i stället hade en regering som kunde räcka ut handen och säga att vi har stora utmaningar i svensk välfärd och sjukvård och att vi måste hitta blocköverskridande lösningar för att kunna ställa tuffa kvalitetskrav, i stället för att rycka undan mattan för väl-fungerande enheter.

Den andra stora utmaningen är tillgängligheten. Vi ser hur köerna ökar, och det hänger samman med den kömiljard som avskaffades – ett av vänsterregeringens första förslag. Nu har man insett att detta nog inte var särskilt bra. Man har tydligen som strategi att införa en solskatt och sedan gå till val på att avskaffa den. Man tar bort Alliansens kömiljard; sedan ser man plötsligt konsekvenserna av detta och går till val på att införa den. Det vore bättre om man gjorde rätt från början.

Men det kanske allvarligaste i detta är de angrepp man gör genom att ge sig på de privata sjukförsäkringarna. Människor, och framför allt arbetsgivare, kan nämligen inte stå där och se hur köerna växer. Har man en anställd som behöver få en höft opererad går det inte att vänta i två tre fyra månader, utan då försöker man hitta en lösning. Detta ger sig nu vänster-sidan på och vill sätta stopp för. Det är oerhört allvarligt!

Jag vill inte heller ha väldigt mycket privata sjukförsäkringar, helt enkelt för att man inte ska behöva betala två gånger för samma sak. Har man betalat skatt ska man få sjukvård den vägen. Men det man nu gör är att i stället för att åtgärda de köer vi har i den svenska sjukvården ge sig på dem som faktiskt försöker hitta egna lösningar för att klara sig från det kaos som skapats inom svensk sjukvård. Detta är oerhört allvarligt, som jag ser det.

Från Centerpartiets sida står vi självklart bakom de reservationer vi har i detta betänkande, men för tids vinnande väljer jag att yrka bifall endast till reservation nr 22.

(Applåder)

Anf. 67 ANNA-LENA SÖRENSON (S) replik:

Herr talman! Anders W Jonsson väljer ju, precis som sina allianskamrater som har yttrat sig tidigare här i kammaren i dag, att försöka måla en bild av att regeringen gör absolut ingenting. Han lyfter fram några perifera utredningar, och på något sätt nedvärderar han den samordnare som har ett väldigt gott rykte och stort förtroende i Sjukvårdssverige och som har fått till uppgift att samordna primärvården.

Men jag är glad över att Centerpartiet har utsett en väldigt kompetent och duktig politiker från Kalmar i referensgruppen. Jag hoppas att Anders W Jonsson kommer att stödja detta arbete så småningom.

Anders W Jonsson valde att inte tala om att man ska stärka patientens ställning. Flera andra har talat om detta i dag, och som bekant har vi en reservation om det här.

Vi har en lagstiftning där alliansregeringen mycket förtjänstfullt valde att samla patientens rättigheter till en samlad lagstiftning. Det tycker jag var väldigt bra. Men i de utvärderingar som Myndigheten för vårdanalys har lämnat har vi sett att denna lagstiftning inte implementeras i vården. Den har svårt att få genomslag.

Jag har fått frågan flera gånger i dag om vad vi tänker göra åt det. Jag ska gärna återkomma till det, men frågan kvarstår: Vad tänker Alliansen kring denna lagstiftning? Är ni beredda att gå längre? Jag har inte hört några förslag till hur man ska kunna skärpa den. Tänker ni er en rättighetslagstiftning där frågorna ska avgöras i domstol? Leder inte det till ännu fler regler och mer fyrkantighet som begränsar vårdpersonalens och vårdens möjligheter att skapa förutsättningar för att ge en bättre vård och för att sätta patienten i fokus och i verkligheten stärka patientens ställning?

Anf. 68 ANDERS W JONSSON (C) replik:

Herr talman! Jag är glad över att Anna-Lena Sörenson ställde frågan. Patientlagen är väldigt bra, men den behöver skärpas och den behöver bli mer känd ute i vården. Att man är skyldig att ge barn information på ett sätt så att de förstår är ingenting som görs i handvändning. Det krävs lång utbildning. Men vad vill vi göra för att skärpa lagstiftningen? Vi vill framför allt utöka patientens rättigheter.

Om jag drabbas av en sjukdom där jag kan få hjälp i öppenvården, det vill säga gå till en mottagning, då har jag rätt att söka vård precis var som helst i hela landet. Om jag däremot skulle drabbas av en allvarligare sjukdom – till exempel cancer eller en svår reumatisk sjukdom – där jag kan behöva hjälp på öppenvårdsmottagning samtidigt som jag kan behöva övernatta, det vill säga slutenvård, då sätter patientlagen stopp. När det handlar om slutenvård har jag inte rätt att välja. Det är det allra tydligaste tecknet och det allvarligaste tecknet på vad man borde göra för att stärka patientens rätt.

Som patient ska man inte behöva fundera på om den sjukdom som man har kräver öppenvård eller slutenvård innan man väljer att söka sig till ett annat landsting. Patienten ska ha ett klart besked där. Oavsett vilken sjukdom du drabbas av om du bor i Gävle kan du själv välja om du vill åka till Falun, Uppsala eller Sundsvall för att få behandling för din sjukdom. Det är det allra tydligaste exemplet.

Jag nedvärderar inte att vi har en primärvårdssamordnare, men problemet är ju så mycket större än att en person på Socialdepartementet ska kunna lösa det. Det är bara 50 procent av det svenska folket som har en fast läarkontakt i primärvården. Det är 1 500 stafettläkare som far runt och erbjuder bristfällig sjukvård. Man tror nu att dessa problem kan lösas genom en primärvårdssamordnare.

I stället borde man göra precis som den norska socialdemokratin under Jens Stoltenberg gjorde. Man såg till driva igenom kraftfulla reformer som gjorde skillnad för patienterna. Det är det som vi efterfrågar, och det är det som vi föreslår.

Anf. 69 ANNA-LENA SÖRENSON (S) replik:

Herr talman! Det ante mig att Anders W Jonsson skulle komma med utökad valfrihet med fri etableringsrätt för att stärka patientens ställning. Det lägger ännu mer ansvar på patienten att själv kunna bedriva sin vård, och det innebär att man ska rösta med fötterna. Det betyder i praktiken att det blir fler privata vårdcentraler i Stockholm och koncentration till storstadsområdena, vilket skulle vara en universallösning.

Anders W Jonsson efterfrågar starka reformer. Där är vi överens. Låt oss kroka arm och se till att detta blir genomfört. Men det förslag som har kommit från Göran Stiernstedt kräver mer av utredning och samordning. Nu har vi tagit ett första steg genom att tillsätta samordnare Anna Nergårdh.

Vad som krävs för att stärka patientens ställning måste nu genomföras i vården. Den lagstiftning som finns behöver implementeras, och då behövs det mer kontinuitet i vårdkontakter och it-lösningar som möjliggör att man själv kan bära sig sin dokumentation och ha kommunikation med vården. Det behövs ett helhetsansvar för patientens behov och bättre samverkan. Det behövs professionsneutral vårdgaranti – det är det första

förslaget som Anna Nergårdh ska lämna nu i sommar – öppnare vårdformer och nära vård. Det behövs mer vård i hemmet, där man själv är vård för vårdpersonalen.

Detta kan vi möjliggöra genom att genomföra de kraftfulla strukturreformerna i vården. Låt oss kroka arm om det i stället för att satsa på skattesänkningar och privatiseringar i vården!

Anf. 70 ANDERS W JONSSON (C) replik:

Herr talman! Jag tycker att det här är ett väldigt bra replikskifte. Det visar hur stor skillnad det är mellan Centerpartiet och Socialdemokraterna. Jag säger: Utöka rätten för patienterna att välja var i landet de vill ha sin vård, oavsett om man behöver slutenvård! Då tolkar Socialdemokraterna det så att det måste man sätta stopp för. Tänk om patienten i Gävle väljer en privat utförare i Uppsala! Men drabbas man av cancer finns det inte så många privata utförare som erbjuder slutenvård.

Socialdemokraterna ser detta som ett hot eftersom det kan innebära att patienten väljer ett privat alternativ. Jag från Centerpartiet säger: Det viktiga här är att patienten ska ha rätt att välja var i landet som man vill ha sin vård. Patienten ska inte behöva fundera på om det handlar om öppenvård eller slutenvård. Patienten ska veta att om man drabbas av en sjukdom och inte vill ha vård hemma i Gävle ska man kunna välja att åka till Sundsvall eller Falun.

Men det ser Socialdemokraterna som ett hot, och deras hemska tanke är: Tänk om patienten från Gävle skulle åka till Sundsvall och välja en privat utförare! Det gäller också primärvården. Där säger vi från Centerpartiet att situationen är akut. Det är bara 50 procent av den svenska befolkningen som över huvud taget har en fast läkarkontakt. Det finns horder av stafettläkare som åker runt i landet. De erbjuder sämre sjukvård och tjänar väldigt mycket pengar.

Då säger vi från Centerpartiet: Titta på Norge! Arbeiderpartiregeringen under Jens Stoltenberg drev igenom fastlegereformen vid millennieskiftet, och det har löst problemet. Socialdemokraterna säger: Typiskt, nu är de där och föreslår privatisering igen. Den socialdemokratiska reformen i Norge ledde ju till att primärvården där nu i stort sett är helt privat – 98 procent eller någonting sådant.

Herr talman! Där ser man oerhört tydligt på vilken sida man står i sjukvårdsdebatten. Handlar det om patientens rätt att få bra vård, eller handlar det om att dogmatiskt bekämpa privata lösningar?

Anf. 71 KARIN RÅGSJÖ (V):

Herr talman! Resurser är inte allt inom hälso- och sjukvården, men visst är det bra med de 10 miljarderna som också kommer hälso- och sjukvården till del! Och tänk vilken nytta de 5 miljarderna hade gjort inom hela välfärden 2014 – inom vård, skola och omsorg – om vinsterna i stället hade återinvesterats i välfärden! Det kan man fundera på.

Vänstern har varit med och förhandlat om pengar till förlossningsvård, psykisk hälsa, fri mammografi och om resurser till riktade insatser i ekonomiskt utsatta områden. Välfärden och vården måste stärkas. Det gör man inte genom sänkt skatt. Det öppnar inte en enda vårdplats.

Den är intressant att Moderaterna vill sänka skatten med 22 miljarder kronor per år. Det skulle bli den största skattesänkningen på tio år, och pengarna vill de som vanligt ta från fattiga, sjuka och arbetslösa. Blir det inte svårt då att stå här och tala om hur hälso- och sjukvården ska utvecklas? Det är lite dimmigt. Hur många sjuksköterskor blir det med det?

Och Sverigedemokraterna vill ju bli det nya hälso- och sjukvårdspartiet med er obegripliga budget. Ni vill ständigt göra besparingar på flyktingar.

Detta rimmar illa med att det på grund av pensionsavgångar och ökade behov kommer att behövas 225 000 nya anställda inom vård och omsorg fram till år 2023. Nära en tredjedel av alla läkare, vårdbiträden och personliga assistenter är födda utomlands, liksom närmare var fjärde undersköterska. Sug på det, Sverigedemokraterna!

Före detta Alliansen och Sverigedemokraterna basunerar ut att sjukvårdens problem dök upp ungefär i september 2014. I ärlighetens namn är detta en utveckling som vi har kunnat se under en lång period. Jag undrar verkligen om skattesänkningarna på 140 miljarder under 2006–2014 stärkte hälso- och sjukvården. Vilken evidens har ni för det? Det undrar jag. Blir det bättre arbetsförhållanden för vårdarbetarna och hela hälso- och sjukvården om man sänker skatten? Jag är väldigt skeptisk, måste jag säga.

Det enda sättet att klara framtidens vårdbehov är att slå vakt om den skattefinansierade vården. Valfrihet, visst, vi är för det, men när det gäller etableringsfriheten har vi hamnat helt snett. Resurserna ska styras dit de behövs mest. Annars hamnar de med störst behov längst bak i kön. Det kan vi se i olika utredningar.

Er fäbless för vinster i vården genererar dessutom en vinstjakt där även avarter dyker upp, specifikt i Stockholm, där 35 procent av all hälso- och sjukvård är privatiserad.

Många vårdplatser står tomma på grund av personalbrist i hela Sverige. Vi har kunnat följa denna utveckling väldigt länge. Stängda vårdplatser har ingått i en strategi med felaktiga prioriteringar genom hela hälso- och sjukvården. Mellan 2007 och 2011 minskade till exempel antalet vårdplatser med nästan 600 platser, och det var rent strategiskt. Det var alltså inte för att det saknades personal utan för att man helt enkelt valde att göra så.

Här i Stockholm har högerpolitiken, med stöd av Sverigedemokraterna under den senaste mandatperioden, varit rådande i elva år. Detta är er experimentverkstad. Det är intressant att dyka ned där, måste jag säga. Här är 15 procent av alla vårdplatser stängda. Det är en ökning med 4 procent sedan förra året. Det är som ett sjukhus. Orsaken är bristen på personal, framför allt sjuksköterskor.

Är det den nuvarande regeringens fel? Det undrar jag verkligen. På Nya Karolinska i Solna har var tionde inplanerad barnoperation ställts in. Det handlar om svårt sjuka barn. En tredjedel av vårdplatserna är stängda, och svårt sjuka barn tvingas vänta jättelänge på livsnödvändiga operationer. Barnläkarna på sjukhuset kallar situationen för ett haveri. Men det är ju ni som har styrt i Stockholm i elva år. Det borde ju vara lysande resultat!

Men snarare är det er politik i praktiken som har fått totalt genomslag. Det kallas bad business. Nyckeln inom hälso- och sjukvård är att ge personal bra löner, förkortad arbetstid, bra arbetsmiljö och att personalen också kan vara med och utveckla sina avdelningar, liksom att man betalar

utbildningen när sjuksköterskor utbildar sig till specialistsjuksköterskor. Det gynnar patienterna.

Jag tänker lyfta fram jämställdheten och fokusera på den inom hälso- och sjukvården. Sverige har, som vi har sagt tidigare, stora hälso-skillnader, och de har ökat de senaste åren. Skillnader i makt och inflytande, ekonomi och arbetsmiljö samt tillgång till vård och stimulerande livsmiljöer är de viktigaste orsakerna till att hälsoklyftorna ökar. De skillnader i hälsa som finns hos befolkningen speglar också den vård man får.

Kvinnors hälsa har på många sätt varit eftersatt och inte prioriterats lika högt som mäns. Det är därför fantastiskt bra att regeringen ihop med Vänsterpartiet har presenterat en rad satsningar på kvinnor och kvinnors hälsa. Men allra stoltast är jag över att regeringen tillsammans med oss har genomfört en satsning på förstärkt förlossningsvård om 200 miljoner kronor 2015 och därefter 400 miljoner kronor per år under mandatperioden samt 500 miljoner i vårbudgeten. Sverige är ett land som ligger högt vad gäller förlossningsskador inom OECD. 11 procent av de kvinnor som föder vaginalt i Sverige har varierande förlossningsskador. Jag är väldigt glad för att man gör denna satsning.

Jag vet att Centerpartiet inte direkt jublade. Ni stödde väl inte detta, vill jag minnas. Här snackar vi jämställdhet på riktigt.

Herr talman! Vi ser att det också finns behov av att jobba mer långsiktigt med jämställdhetsfrågor och att också fortsätta att utmana den könsmaktens ordning vi kan se i hela samhället och som påverkar vilken vård vi får eller inte får och vilken medicin som förskrivs till män respektive till kvinnor. Regeringen bör tillsätta en utredning om ett nationellt styrdokument för hälso- och sjukvården som särskilt betonar genus och vikten av jämställd hälso- och sjukvård.

Program för screening, så kallade cellprover, har haft en väsentlig del i att livmodercancern minskar. Cellprovtagning gör att tidiga cellförändringar kan upptäckas och behandlas redan innan de utvecklats till cancer i livmoderhalsen. Det är också dokumenterat att de kvinnor som regelbundet deltar i screeningprogrammet för gynekologisk cellprovtagning sänker sin risk för livmoderhalscancer med ca 90 procent. I nuläget är det fyra av Sveriges 21 landsting som erbjuder kvinnor cellprovtagning kostnadsfritt. Mot bakgrund av detta bör regeringen utreda avgifternas koppling till benägenheten att gå och testa sig vad gäller gynekologisk screening för gruppen kvinnor upp till 60 års ålder. Vi tycker att det är en viktig fråga.

Herr talman! I dag saknar barnsjukvården nationella styrdokument samtidigt som det finns stora skillnader i hälso- och sjukvården mellan olika verksamheter runt om i landet. Föräldrarnas inkomst, utbildning och födelseland påverkar tillgången till hälso- och sjukvård, och det finns tydliga tendenser att hälsoklyftorna ökar i snabb takt. Det finns mycket stora hälsoskillnader mellan olika delar av Sverige, och trots mångdubbelt högre ohälsotal är vårdresurserna i utsatta områden ofta sämre. Barnhälsovården har god täckning men når olika grupper i olika hög grad.

Det finns ett stort behov av att utveckla insatser till sårbara grupper. Det gäller särskilt förebyggande av psykisk ohälsa och stöd till socialt utsatta familjer. Att vården är ojämlik är allvarligt, i synnerhet när det handlar om barn. Vänstern vill att regeringen uppdrar åt lämplig myndighet att utarbeta en nationell strategi för att garantera att alla barn i Sverige får tillgång till en likvärdig sjukvård på jämlika villkor.

Prot. 2016/17:108

10 maj

Hälso- och
sjukvårdsfrågor

En annan vård är möjlig, men den kommer den aldrig bli genom skattesänkningar och vinstjakt. Stärk välfärden!

Vi står självklart bakom alla våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall bara till reservation 12.

Anf. 72 ANDERS W JONSSON (C) replik:

Herr talman! Jag vill bemöta tre saker som Karin Rågsjö tar upp.

Först drar hon paradexemplet och säger att vi sänkte skatter för 140 miljarder. De pengarna skulle ha behövts mer i sjukvården, minsann! Ja, men när vi tittar på resurser till sjukvården och landstingen kan vi se att 2014 hade man 200 miljarder mer i intäkter än man hade 2006. Tittar man på antalet läkare 2014 jämfört med 2006 kan man se att det var 3 500 fler. Antalet sjuksköterskor var 5 200 fler. Det är alltså dessa kraftiga ökningarna av både ekonomiska resurser och personal som Karin Rågsjö beskriver som fruktansvärda nedskärningar på sjukvården i Sverige under Alliansens år.

Karin Rågsjö's favoritämne är Stockholm. Hon ser inte resten av landet, utan problemen är koncentrerade till Stockholm. Då skulle jag vilja be Karin Rågsjö ta del av de jämförelser som görs mellan Stockholms läns landsting och övriga landet. Det finns stora problem i Stockholms läns landsting, men på ett antal parametrar är läget här betydligt bättre än framför allt i de vänsterstyrda landstingen norrut. Vad gäller väntetider, överbeläggningar, utlokalisering och patient- och personalnödighet slår Stockholms läns landsting både riksidex och framför allt de vänsterstyrda landstingen.

Men min fråga till Karin Rågsjö gäller de 500 miljonerna, som Vänsterpartiet har fått loss för att satsa på förlossning. När man frågar chefer för förlossningsenheter ute i landet vad de använder dessa tillfälliga pengar till får man veta att det inte är för att höja löner – det kan man inte göra med tillfälliga statsbidrag – och inte för att anställa fler. Det man gör är framför allt att köpa ny teknisk utrustning. Min fråga är: Var det detta ni från Vänsterpartiets sida avsåg när Socialdemokraterna gav er en present i form av 500 miljoner kronor?

Anf. 73 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Herr talman! Vi kan börja med förlossningsvården. Att vi ville satsa på den handlar först och främst om att vi tittade på hur det såg ut med förlossningsvården i Sverige. Det såg så jäkla illa ut – ursäktat svordomen eller halvsvordomen! Det var därför vi ville satsa dessa pengar, som ligger årsvis.

Anders Jonsson var en av dem som inte ville stötta detta, fast det var tydliga indikationer på att förlossningsvården behövde resurser. Sedan kan jag hålla med dig. Jag skulle önska att dessa 500 miljoner kunde ligga i linje nästa år också – det vet vi inte. Men detta är viktigt, för vi har också fått signaler om exempelvis sommaren. Vad ska vi göra för någonting? Man måste utveckla. Man måste se till att barnmorskor kan komma på plats igen för att förstärka hälso- och sjukvården och för att förstärka förlossningarna.

Frågan om förlossningsvården är en jämställdhetsfråga. Det är jätteviktigt att man får nya resurser till detta. Vi har tittat på de rapporter vi fått in från SKL. Jag måste säga att det du berättar för mig är inte vad vi ser i rapporterna om hur det är runt om i landet.

Sedan återkommer vi till Stockholm. Att jag gärna tittar på Stockholm är inte så konstigt, för det är här er politik har fått finnas i elva år. Då kan man följa detta, och då kan man tänka: Wow, det måste vara en fantastisk tillgång till vårdcentraler och så vidare. Nu har man tittat på hur det ser ut, i en specifik undersökning som landstinget har tagit fram. Jag fick siffror på det i går. Det ser ganska illa ut. Det är inte jättelätt att ta sig fram till primärvården i Stockholm. Stockholm har extrema problem med styrningen, och det är för att politiker har lämnat över hälso- och sjukvården till marknaden och tappat kollen.

Anf. 74 ANDERS W JONSSON (C) replik:

Herr talman! Det som fascinerar är Vänsterpartiets syn på hur den svenska sjukvården ska styras. Man sitter här i riksdagen, på Vänsterpartiets kansli, och säger: Förlossningen är nog det stora problemet runt om i Sverige. Vi förhandlar loss 500 miljoner som ska gå till just förlossning. Ja, men i Norrbotten säger man kanske att problemet är cancervården. I Jämtland kanske man tycker att problemet är hur vi ska ta hand om de handikappade barnen och ungdomarna. Men då har Vänsterpartiet bestämt att det är 500 miljoner kronor som ska gå till förlossning och ingenting annat. Det är den första invändningen jag har. Centerpartiet föreslog i stället en generell höjning av statsbidragen, permanent, till kommuner och landsting. Då hade de kunnat göra prioriteringarna själva.

Sedan har jag en andra invändning. I ett läge där Vänsterpartiet via regeringen skänker 500 miljoner kronor under ett eller två år till de svenska förlossningsenheterna står förlossningscheferna handfallna och säger: Vad ska vi göra med de pengarna? Vi kan inte höja lönerna, vilket vi skulle vilja, eftersom det är tillfälliga pengar. De kan ryka 2019. Även om det finns arbetslösa barnmorskor kan vi inte anställa fler barnmorskor, för plötsligt försvinner det tillfälliga statsbidraget. Då har Vänsterpartiet eller något annat parti i riksdagen kommit på att det inte är i förlossningsvården som de stora problemen finns, utan de kanske finns i psykiatrin.

Man tackar och tar emot gåvan från den kloka staten, men det man hamnar i är: Ja, vi får väl köpa nya maskiner. Det gjorde vi för tre år sedan, men vi måste sätta sprätt på pengarna. Och en del som har en ganska bra personalsituation kan skicka iväg lite personal på utbildning. Det är alltså så det blir i Sjukvårdssverige i ett läge där Vänsterpartiet styr. Inte minst Riksrevisionen har sagt: Låt bli riktade statsbidrag! Låt landstingen göra prioriteringarna själva! Det är där min invändning är. Det handlar inte om att det skulle vara problemfritt i förlossningsvården i Sverige.

Anf. 75 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Herr talman! Nu är inte förlossningsvården det enda vi har satsat på. Jag inledde med att prata om de 10 miljarderna. Jag tillhör dem som skulle vilja stärka hälso- och sjukvården betydligt mer på alla områden. Men man kan titta på vilka satsningar som har gjorts. Det har varit stora satsningar när det gäller cancervården, psykisk ohälsa och andra områden. Det är självklart.

När det gäller förlossning är det inte så att vi sitter på vårt kansli och kollar ut genom fönstret. Vi åker runt och tittar och pratar med folk. Det är märkligt att förlossningsskadorna – det handlar om 11 procent av alla kvinnor som föder vaginalt – inte togs på större allvar när ni satt vid makten. Det förvånar mig. Jag blev väldigt förvånad när jag såg siffrorna och förstod hur illa det var.

Det sorgliga i historien om förlossningarna är att det såg allra sämst ut i Stockholms läns landsting. Det kanske också handlade om den enorma press som uppstod när BB Sophia lades ned, då hela BB-verksamheten i den här regionen skakade till. Då hade man nämligen lagt över ansvaret för hela förlossningen på den privata aktören, som stack sin väg. Så blir det, Anders W Jonsson, när man lägger över makten på det sättet.

Sedan håller jag med dig. Visst behöver vi stärka hälso- och sjukvården i hela Sverige på olika sätt. Det handlar om cancervården, barnhälsovården, psykisk ohälsa och specifikt primärvården. Men då måste man också se till att personer som jobbar inom hälso- och sjukvården har sjysta villkor och vill jobba. Då kan man få folk tillbaka. Det vi ser i dag är att människor sticker från hälso- och sjukvården för att de inte får göra det de vill göra, för att de har dåliga löner och för att de har arbetstider som inte funkar. Där vill vi gå in och förstärka – självklart.

Anf. 76 BARBRO WESTERHOLM (L):

Herr talman! Den bild vi får av svensk hälso- och sjukvård beror mycket på vilka data vi utgår från och vilket syfte man har i debatten. I riksdagens kammare har vi att just diskutera problem och hur de kan lösas och naturligtvis också att syna varandras insatser på området.

Men man kan gå in på vad internationella bedömare gör för bedömningar av svensk hälso- och sjukvård i jämförelse med andra länder. Om man utgår från statistik och våra kvalitetsjämförelser etcetera får man en annan bild än den som vi ser i kammaren i dag. Internationellt – Anders W Jonsson sa det också – står vi oss väldigt väl. Men bra kan bli mycket bättre.

Det jag vill lyfta fram här är att det är positivt att vi har två tillkännagivanden. Ett handlar om att stärka patientlagen. För 35 år sedan fick vi hälso- och sjukvårdslagen, som internationellt var uppseendeväckande. Patienten skulle få vara delaktig i besluten och vara med och bestämma. Det skulle vara informerat samtycke. Detta var också sensationellt inom svensk hälso- och sjukvård. Många läkare, sjuksköterskor och andra var nämligen inte utbildade i att kommunicera, diskutera behandlingsalternativ, erbjuda second opinion och så vidare. Arbetssättet sitter djupt i ryggmärgen hos många som har arbetat utifrån ett mer paternalistiskt arbetssätt. Man kan säga att det var som att vända en atlantångare i Sandhamnsgattet, Sandhamnshålet.

Under alliansregeringens tid fann vi att vi måste ändra på detta. Den lag vi hade var för otydlig. Det arbetades vidare med detta, och så fick vi dagens patientlag. Vi kan alla konstatera att den inte har fått genomslag. Den har inte haft så lång tid på sig, men vi kan inte vänta längre. Den måste stärkas.

Då måste det tydliggöras att det i varje vårdmöte ska ske en dialog med patienten. Vilka behandlingsalternativ finns? Vill du ha betänketid? Vill du ha second opinion? Det måste finnas tid för detta i vårdmötet. Det går inte att på några få minuter få till stånd detta. Det är en del av den förändring som vi måste få i hälso- och sjukvården. Det handlar om tid för patientmötet. Det pågår ett arbete inom ramen för Göran Stiernstedts utredning och Anna Nergårdhs fortsättning.

Sedan blev det inte stöd för att behålla vårdvalet. Därför yrkar jag bifall till reservation 22. Jag står naturligtvis bakom de andra liberala reservationerna.

Det här är ju en väldigt viktig del i utvecklingen av vår hälso- och sjukvård. Flera har varit inne på Norge. Jag vill också lyfta fram Nederländerna, där primärvården är privat organiserad. Läkare och sjuksköterskor har alla ett intresse av att patienterna blir nöjda och kommer tillbaka. Det blir en kontinuitet där som vi tyvärr inte har i dagens hälso- och sjukvård.

Det andra tillkännagivandet handlar om att utveckla specialistsjukvård i primärvården. Det här är bra, för det har alltför länge funnits en syn att det är specialisterna i allmänmedicin som ska finnas där ute. Men om vi nu i stor utsträckning ska flytta ut hälso- och sjukvården från sjukhusen eftersom vi i dag har behandlingsmetoder som gör det möjligt att behandla i öppenvård måste även specialisterna finnas där för människor med kroniska sjukdomar.

Vi i Liberalerna ser mycket positivt på en utveckling av äldrevårdscentralstanken, bredvid BVC och MVC. Det har också visat sig vara väldigt positivt för de åsrika människor som söker sig till ÄVC och får ett första samtal med en sjuksköterska under en timmes tid. På den timmen hinner man säga mycket, och man hinner också bygga upp förtroende och relation. Därefter får man motsvarande tid hos läkare. Sedan kan man sköta väldigt mycket på telefon, eftersom man känner varandra och vet vad det hela handlar om.

Att specialistkunskande kan lyftas ut i primärvården kommer också att betyda mycket för människor med mer sällsynta sjukdomar. Det sker dock inte överallt, för sjukdomarna är för sällsynta. Bland de 340 yrkandena som vi har att behandla i dag finns yrkanden om endometriosis och även om lymfsjukdomarna. Genom den här utvecklingen av primärvården får människor med dessa sjukdomar mycket bättre möjligheter att få vård. Naturligtvis måste det också finnas kunskapsunderlag som inte bara tas fram utan även förmedlas. De som arbetar i primärvården måste också ta kunskapen till sig.

Jag vill även ta upp en annan fråga, och det handlar om lagarna som krockar med varandra. Det finns många lagar inom hälso- och sjukvårdsområdet, alltifrån kommunlagstiftningen med det kommunala självbestämmandet till datasäkerhetslagstiftning, socialtjänstlagen, LSS och så vidare. Det finns ett tydligt exempel som påverkar patientsäkerheten på ett väldigt negativt sätt, och det är att patientsäkerhetslagen och läkemedelslagen krockar med datalagen så att vi inte kan få till en nationell ordinationsdatabas. Det är en mycket viktig fråga som regeringen måste ta tag i.

Anders W Jonsson nämnde en rad utredningar, och många motionsyrkanden har ju avstyrkts här eftersom remissbehandling pågår eller frågorna bereds i Regeringskansliet. Jag skulle gärna vilja se en tidsplan för detta.

Det handlar bland annat om organtransplantation och assisterad befruktning liksom om tobak, missbruk och så vidare.

Slutligen, herr talman, är jag glad över att vi har fått det där kommittédirektivet som Anders W Jonsson inte var så där väldigt uppskattande inför, *Ökat patientinflytande och patientsäkerhet inom annan vård och behandling än den som bedrivs inom den etablerade vården*, och som ska ledas av Kjell Asplund. Nu kanske psykisk ohälsa kommer med i listan över sjukdomar som man inte får behandla om man inte är legitimerad. Kvacksalverilagen kanske kan begravas.

(Applåder)

Anf. 77 ANNA-LENA SÖRENSON (S) replik:

Herr talman! Barbro Westerholm är väldigt klok och kan mycket, och vi känner stor respekt för henne.

Jag tycker att Barbro Westerholm talar väl om patientens ställning. Det är bara det att jag undrar hur hon resonerar, för hon nämner precis det som patientlagen innefattar, bland annat rätt till second opinion, rätt till bra information och rätt till delaktighet i sin egen vård.

Jag hör däremot inte hur den här lagen skulle skärpas för att få större genomslag. Jag tycker att det låter som om Barbro Westerholm håller med mig i mitt resonemang om att det är vården och vårdens förutsättningar som måste förändras genom strukturreformer för att vi ska kunna få bättre tid i patientmötet, fler specialister i primärvården och mer it-lösningar, för det är ju det som behövs, och då behöver vi också få till en lagstiftning som inte krockar med datalagen.

Det är ju det som saknas. Det är egentligen inte tekniken som saknas för att införa de här it-lösningarna, utan det är lagstiftning och standardisering av begreppsapparaten för att vi ska kunna genomföra detta.

För att kunna vända den här skutan i Sandhamnsgattet undrar jag därför om det ändå inte är i vårdens strukturer som vi skulle behöva hitta överenskommelser för att kunna göra förändringar för att förverkliga det här med att sätta patienten i fokus och göra patientens ställning starkare?

Anf. 78 BARBRO WESTERHOLM (L) replik:

Herr talman! Det är ju så att vi i Sverige har övergått till ramlagstiftning, från den detaljlagstiftning vi hade fram till 70-talet, ungefär. Det gör det lättare för en regering att komma med förordningar, författningar och vad det heter och för myndigheterna att komma med riktlinjer.

Hälso- och sjukvårdslagen skulle egentligen inte ha behövt ersättas av patientlagen, för i patientlagen står samma sak fast med fler ord. Då är frågan om inte den här förstärkningen av patientlagen måste vara mycket tydlig med att det krävs resurser. Det behövs utbildning och det behövs resurser som landsting och kommun måste avsätta för detta ändamål.

Här har vi ett problem med det kommunala självbestämmandet. Det tar liksom stopp i det här gränssnittet, och det måste tydliggöras att detta har man ett ansvar för. Det måste finnas tid, det måste finnas de som utbildar, det måste finnas uppföljning och det måste även finnas uppföljning av hur patienterna upplever allt detta.

Kommunikation är svårt. Man kan beskriva en hund på många olika sätt utan att visa bilder av hunden. När man sedan jämför uppfattningarna kan det vara så att en liten hund har jämförts med en stor hund. Jag har

bilder från föreläsningar på hur svårt det kan vara med kommunikation. Men det är det här som måste tydliggöras.

Anders W Jonsson var inne på patientrörligheten i Sverige, som även den kommer in i bilden. Men för mig handlar det om att patient och vårdgivare talar om samma sak och har förstått samma sak. Ibland går det åt båda hållen, att vårdgivaren inte har förstått.

Anf. 79 ANNA-LENA SÖRENSON (S) replik:

Herr talman! Jag hör egentligen inte någonting annat än det jag kan hålla med om och som stämmer in i mitt resonemang: att vårdens förutsättningar måste förändras så att personalen kan arbeta på det sätt som man egentligen har gått in i denna yrkesroll för att göra. Man vill arbeta med patienter. Man har ett starkt engagemang. Man vill utveckla sin professionalitet. Men med vårdens strukturer i dag fungerar inte det här, och det är därför vi inte får genomslag för patientlagen eller hälso- och sjukvårdslagen om vi så vill.

Jag har inte hört från Barbro Westerholm hur detta skulle kunna omsättas i en skarpare lagstiftning. Vi kan inte genom lag tvinga huvudmännen att reservera pengar och så vidare. Det handlar om att skapa förutsättningar på andra sätt, inte minst genom kunskapsspridning. Det handlar ytterst om vad Barbro Westerholm till sist hamnar i, nämligen mer privatiseringar och utökad valfrihet.

Handen på hjärtat, Barbro Westerholm! Gamla, sköra patienter tvingas att åka från Gävle till Sundsvall för att den nära vården inte fungerar i Gävle och för att personalen inte ges förutsättningar att ta hand om patienter med behov av sammansatta vårdinsatser som ska ges från kommun och landsting. Ska det verkligen ligga på den gamla sköra patienten att åka till Sundsvall?

Anf. 80 BARBRO WESTERHOLM (L) replik:

Herr talman! Liberalernas vision om hälso- och sjukvården handlar om att det ska vara intressant för vårdgivare att finnas på platser där patienterna finns eller att ta sig till patienterna. Jag tror mycket på att vårdgivare gör hembesök.

Det finns olika sätt att kommunicera med den sköra patienten. Det är väl 7 procent av dem i den äldre årsrika generationen som är sköra. De allra flesta klarar sig själva väl. De 7 procenten skulle kunna minska med hjälp av ett effektivare förebyggande arbete. Det måste finnas intresse från vårdgivarnas sida att etablera sig där patienterna finns. I dag finns spärrar.

Låt oss titta på patientlagen. Där kan man tydligare uttrycka huvudmännens ansvar för att resurserna finns. Jag inser att det då blir en diskussion mellan Regeringskansliet och SKL om vilka pengar som skickas med. Jag menar att det kan utformas tydligare i lagstiftningen. Men då fjärrar vi oss från tanken med ramlagar, som jag ansåg vara positiv. Det visar sig nu att ramlag inte räcker.

Anf. 81 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Herr talman! Låt oss titta på vad som har hänt inom vården, Barbro Westerholm, med de olika vårdvalen och så vidare. Vårdanalys har skrivit att vad som är påfallande inom vården är att de med störst behov står längst bort från vården. De med beroendeproblem, psykisk ohälsa, de som är

multisjuka, de som har cancer, kommer längst bort i kön. De skulle behöva vården allra först.

Då börjar jag fundera på hur vårdvalen och etableringsfriheten har fungerat i det landsting där Barbro Westerholm och jag bor och verkar. Man etablerar sig helst i områden där människor redan har god hälsa.

Dessa frågor handlar om politisk styrning. Det vimlar inte av stora vårdcentraler som kan omfamna fler. Ett gott exempel är den offentligt drivna Gustavsbergs vårdcentral. Där finns till exempel många psykologer. Där har också funnits en psykiatriker. Den psykiska ohälsan tickar.

Många andra vårdcentraler i Stockholm och på andra ställen är små. Jag menar att etableringsfriheten och möjligheten för vårdaktörerna att placera sig lite var som helst skulle behöva en styrning. Problemet är att det inte blir en mångfald av vårdcentraler, utan det blir lite same-same. Hur ska vi få fram vårdcentraler i till exempel ytterstaden och på andra ställen som är mer specialiserade för äldre människor med stora behov? Hur ska vi komma dit? Jag tror inte att vårdval och etableringsrätt är rätt väg.

Anf. 82 BARBRO WESTERHOLM (L) replik:

Herr talman! Vi har olika visioner utifrån den kunskap vi har.

Jag ser framför mig både små och stora vårdcentraler med tanke på de behov som finns och vårdgivarna.

Det var en utfrågning i riksdagen där åtta doktorer från en vårdcentral norrifrån deltog. Det var inte inkomsten som drev dessa läkare, utan det var nöjda patienter.

Se på Norge och Nederländerna, eller titta på tandläkarmottagningarna. Utvecklingen av tandvården i Sverige har varit helt annorlunda. Hälften av tandläkarna har privata mottagningar. De vill ha nöjda patienter. De specialiserar sig också.

Gustavsberg är exemplet nöjda patienter, och personalen trivs med att jobba där. Då blir fler sugna på att göra samma form av etablering. Jag tror mycket på att lyfta fram de goda exemplen. Hur gjorde de? Det är samma sak med vård- och omsorgsboenden. De drar inte högre kostnader än de andra äldreboendena, men de har andra arbetssätt och annan arbetsledning. De satsar också mer på fortbildning.

Jag vill visa upp de goda exemplen och jobba med morötter i stället för detaljreglering och piska.

Anf. 83 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Herr talman! Problemet blir att många landsting, specifikt Stockholm, även Västra Götaland och Skåne, tappar bort dessa frågor på vägen. Politikerna tänker inte annat än att de ska få loss ett antal privata aktörer.

Jag har inget emot valfrihet. Det är mycket bra. Men det är ett stort misslyckande, specifikt i den här regionen, med borgerligt styre i elva år, att det inte har blivit lite olika vårdcentraler med specialisering. I stället har det blivit vårdcentraler som ser ungefär likadana ut. I Västra Götaland är det en bättre spridning.

Jag menar att man någonstans måste ta ett politiskt ansvar för vilken typ av verksamhet som ska drivas. Det kommer inte aktörerna själva att göra.

När det gäller frågan om vinster i välfärden, vill du när du öppnar denna läkarmottagning också casha hem lite vinst. Då är det politikernas sak att styra och ställa lite när det gäller etableringsfriheten. Då skulle det bli en annan bredd på vårdcentraler och primärvård. Ingen har haft någon tanke på att öppna geriatriska vårdmottagningar heller.

Nu har denna fråga lyfts upp på ett bra sätt i Göran Stiernstedts utredning. Jag tror mycket på den.

Stockholm har haft god ekonomi, men man har inte det längre på grund av Karolinska sjukhuset. Här har man inte under elva år lyckats hitta ett system för att inrätta bättre hälsomottagningar. Det visar att etableringsfriheten inte fungerar. Här måste det finnas något slags politiskt styrsystem som anger att en mottagning ska öppnas i Tensta i stället för i Äppelviken.

Anf. 84 BARBRO WESTERHOLM (L) replik:

Herr talman! Man måste ibland titta i backspegeln. Backspegeln för primärvården i Sverige var allmän medicin. Doktorn skulle kunna allting. Detta lever kvar i Stockholm och på många andra håll.

I eftermiddag klubbar vi ett beslut om att specialister ska ut i primärvården. Det är precis det jag förstår att Karin Rågsjö är ute efter. Hon vill få ut missbruksspecialister och så vidare i primärvården. När den signalen i eftermiddag går ut till intresserade läkare och sjuksköterskor inom de här olika områdena är jag övertygad om att utvecklingen kommer att gå i den riktningen.

Det finns också ett patienttryck. Patientorganisationerna – reumatiker, inom psykiatrin och så vidare – kommer att trycka på för att det här ska bli verklighet. Jag ska kunna gå till min vårdcentral; jag ska inte behöva beställa tid på stora sjukhuset.

När det gäller bilden av Stockholm låter det som att det här är ett stort problem. Men titta på Stockholms siffror! Vi klarar det här med besök på vårdcentral på fem dagar medan det i andra landsting ligger på sju. Det finns en rad siffror som ger en annan bild av Stockholms läns landsting än vad som skildras.

Visst, det finns problem här. Det ska vi inte blunda för. Men bilden av Stockholms läns landsting tycker jag är skev. Vi har tagit del av siffrorna för väntetider och så vidare. Man har också ändrat ersättningarna så att snuvorna inte styr.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 13.)

§ 7 Ökad patientmedverkan vid psykiatrisk tvångsvård och rättspsykiatrisk vård

Socialutskottets betänkande 2016/17:SoU15

Ökad patientmedverkan vid psykiatrisk tvångsvård och rättspsykiatrisk vård (prop. 2016/17:94)

föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

(Beslut fattades under § 13.)

§ 8 Uppgifter på individnivå i arbetsgivardeklarationen

Skatteutskottets betänkande 2016/17:SkU21

Uppgifter på individnivå i arbetsgivardeklarationen (prop. 2016/17:58)
föredrogs.

Anf. 85 PER ÅSLING (C):

Herr talman! Vi ska nu debattera skatteutskottets betänkande 21 *Uppgifter på individnivå i arbetsgivardeklarationen*.

Regeringen föreslår i proposition 2016/17:58 att uppgifter om utbetalda ersättningar för arbete och skatteavdrag på individnivå, det vill säga per betalningsmottagare, ska lämnas löpande till Skatteverket. Uppgifterna ska normalt lämnas månadsvis i en arbetsgivardeklaration i stället för årligen i en kontrolluppgift, vilket är praxis i dag. Motivet är att kunna säkerställa att rätt uppgifter lämnas in och således att minska skattefusket och skatteundandragandet.

Att Skatteverket ges ökade möjligheter att kontrollera riktigheten i inlämnade uppgifter är i grunden bra. Det är angeläget att minska såväl skattefusket som skatteundandragandet. Det är också viktigt att kontrollera riktigheten i inlämnade uppgifter. Dessa förändringar stärker skattesystemets legitimitet. Det leder till ökade skatteintäkter och en mer rättvis konkurrens. Sist men inte minst ökar det insynen i de skatter vi betalar.

Centerpartiet har också föreslagit ett system med månatlig rapportering på individnivå, bland annat inom ramen för den parlamentariska socialförsäkringsutredningen. En förutsättning är dock att ett sådant system utföras på ett sätt som förenklar, inte försvårar, för företag att rapportera till berörd myndighet.

Det måste finnas möjlighet för alla företag att hantera en månatlig rapportering på ett effektivt sätt. En förutsättning för detta är att uppgiftsinlämning kan ske med hjälp av en enkel och pedagogisk e-tjänst. Exempel från andra länder, däribland Danmark, visar att detta slags utvecklingsarbete är tidskrävande och komplext.

Regeringen föreslår att månatlig rapportering ska ske från den 1 juli 2018 eller den 1 januari 2019. Samtidigt skriver man i propositionen att ”Skatteverket har som målsättning att ett sådant alternativ” – alltså elektronisk uppgiftsinlämning direkt från den uppgiftsskyldiges lönesystem – ”ska finnas tillgängligt under 2019”. Det finns alltså risk att företag åläggs att börja rapportera in uppgifter till Skatteverket innan ett system för uppgiftsinlämning är färdigutvecklat.

För Skatteverket kommer förslaget att ge upphov till ökade kostnader för bland annat utveckling av it-system, it-förvaltning, hantering och granskning av deklarerationer, framtagande av informationsmaterial och andra informationsinsatser samt utbildning av personal. Men det kommer att vara nödvändigt att göra dessa förändringar av de system som Skatteverket tillämpar.

Herr talman! Uppskattningar av tidsåtgång och det ökade antal tillfällen per år som uppgifter per betalningsmottagare ska lämnas till Skatteverket är särskilt svåra att göra. Med hänsyn till dessa faktorer anser regeringen att det är lämpligt att justera upp Skatteverkets beräknade kostnad med en osäkerhetsfaktor på 1,5. Regeringen bedömer att förslagets årliga

administrativa kostnader i vart fall inledningsvis kommer att öka med ca 67 miljoner kronor.

I dag lämnar 20 procent, i storleksordningen 80 000 företag, in kontrolluppgifter via papper. För dessa ca 80 000 företag finns det stor risk att regeringens förslag påverkar den administrativa bördan i oskäligt stor utsträckning.

Herr talman! Det står klart att regeringen väljer att implementera ett system med månatlig rapportering innan den tillgodoser rimliga förutsättningar för att hantera månatlig rapportering.

När ett system för månatlig rapportering på individnivå införs är det centralt att det genomförs på ett sätt som innebär en smidig och enkel uppgiftsinlämning för företagen.

Herr talman! Avslutningsvis vill jag yrka bifall till den centerpartiska reservationen, som har fått uppbackning av Liberalerna.

(Applåder)

Anf. 86 LOTTA FINSTORP (M):

Herr talman! Detta förslag har som främsta syfte att minska skattefusk och osund konkurrens genom att arbetsgivare ska rapportera de anställdas löner och skatter varje månad. I dag görs det i kontrolluppgiften en gång per år. Transparens och legitimitet för den anställde är också en viktig aspekt när månadsuppgifterna träder i kraft.

Därför är det anmärkningsvärt att regeringspartierna avslår vårt förslag om att synliggöra arbetsgivaravgiftens belopp på lönebeskeden. Regeländringarna bör innefatta även skyldigheten att redovisa arbetsgivaravgiftens belopp per anställd i arbetsgivardeklarationen.

Jag yrkar därför bifall till reservation 2, det vill säga att arbetsgivaravgiftens belopp ska redovisas för varje betalningsmottagare.

Skatteverket föreslås kunna vidta åtgärder för att tillgängliggöra inhämtade uppgifter till vissa andra myndigheter som till exempel Försäkringskassan och arbetslöshetskassorna. Det får endast ske för vissa ändamål.

Den som utnyttjar våra system för fusk och missbruk tar sig rätten att leva på andras bekostnad. Det kan aldrig accepteras. Att inte betala skatt som man ska eller ta emot bidrag som man inte har rätt till är att utnyttja det system vi byggt upp tillsammans och dessutom ska vårda tillsammans. Det är av största vikt att skapa legitimitet för skattesystemet.

I skatteförfarandelagen finns bland annat bestämmelser om skyldighet att lämna kontrolluppgifter och skattedeklaration samt att i vissa branscher föra en så kallad personalliggare.

Regeringen föreslår vissa ändringar i skatteförfarandelagen. Man föreslår exempelvis att arbetsgivare löpande ska lämna uppgift till Skatteverket om ersättning för vilken skatteavdrag ska göras samt skatteavdragets belopp på individnivå.

Herr talman! Uppgifterna ska normalt lämnas månadsvis i en arbetsgivardeklaration i stället för årligen i kontrolluppgiften. Vidare föreslås att den arbetsgivare som är skyldig att lämna sådana uppgifter om en viss betalningsmottagare i en arbetsgivardeklaration ska informera den som uppgifterna avser om desamma varje kalendermånad. Förslaget är dock inte att uppgift om arbetsgivaravgiftens belopp på individnivå ska lämnas.

Prot. 2016/17:108

10 maj

Uppgifter på individnivå i arbetsgivardeklarationen

Eftersom månadsrapportering kommer att öka företagens administrativa kostnader är det viktigt att den används så effektivt som möjligt.

Rapporteringen bör därför utformas på ett sätt som möjliggör användning, och för att minska bidragsfusk och öka transparensen. Arbetsgivaren kommer inte att som i dag samtidigt behöva lämna uppgift om sammanlagt belopp, det vill säga för alla betalningsmottagare. Den administrativa skyldighet som finns i dag kommer därför att slopas. Man kommer alltså inte att en gång i månaden behöva lämna det totala sammanlagda beloppet för samtliga anställda, i ett företag till exempel.

Det är också av största vikt att systemet, inte minst det sätt på vilket uppgifterna lämnas till Skatteverket, utformas på ett sådant sätt att det minimerar den administrativa bördan för företagen. Detta måste hela tiden vara ledstjärnan. Regeringen bör därför följa implementeringen noggrant och om så krävs skyndsamt återkomma med förslag för att dämpa negativa effekter för de minsta företagen.

Regeringens beräkningar av såväl de administrativa kostnaderna som de offentliga finansiella intäkterna är mycket osäkra, vilket också framgår i regeringens förslag. De har dessutom ifrågasatts av ett antal remissinstanser. För att stärka de svenska företagens möjlighet att växa och anställa är det viktigt att åtgärder som ökar företagens kostnader som regel kompenseras med kostnadssänkande reformer. Här måste man kunna balansera. Det som kommer att bli en fördyring för företagen måste på något sätt kompenseras i den andra änden. Eventuella intäktsökningar till följd av förslaget bör därför användas i hög grad för att stärka de svenska företagens möjlighet att växa och anställa.

Herr talman! Ett högt förtroende för skattesystemet är nödvändigt för att skatterna ska kunna finansiera vår gemensamma välfärd. För att stärka legitimiteten för reglerna krävs åtgärder för att bekämpa skattefusk och skatteundandragande. Det blir otillräckligt när arbetstillfällen, arbetstagare och företag är mer rörliga än tidigare; vi har en helt ny arbetsmarknad. Det är därför bra att det nu föreslås att uppgifter ska lämnas på månadsbasis.

Det är viktigt att inte bara kontrollmyndigheter utan även privatpersoner får ta del av uppgifter som angår dem själva – transparens i alla lägen. Men de föreslagna ändringarna är otillräckliga. Arbetstagaren behöver och har rätt att få uppgift om den totala kostnad som arbetsgivaren har för arbetstagaren. Sverige har dessutom en mycket hög arbetsgivaravgift, jämfört med till exempel snittet i OECD. Synlighet och transparens är viktiga begrepp för att skapa legitimitet för skattesystemet och har en viktig demokratisk aspekt.

I ett skede där förändringar, såsom i detta förslag, genomförs borde regeländringarna därför innefatta även det som finns med i vår reservation, det vill säga en transparens för arbetstagaren. Riksdagen bör därför tillkännage för regeringen att man skyndsamt ska lägga fram kompletterande förslag på ändring i skatteförfarandelagen om att arbetsgivardeklarationen för varje betalningsmottagare även ska innehålla uppgift om arbetsgivaravgiftens belopp.

Herr talman! Processen för att komma fram till det förslag vi har i vår hand i dag startade redan 2009, när alliansregeringen tillsatte en särskild utredning för att utreda möjligheterna att införa så kallade månadsuppgifter. Den överlämnades 2011 i betänkandet *Månadsuppgifter – snabbt och enkelt*.

Vi kan jämföra med våra nordiska grannländer. I Danmark infördes ett liknande system redan 2008, och i Norge infördes det 2015.

Även Socialförsäkringsutredningen föreslog i sitt betänkande att e-inkomst bör införas för att skapa förutsägbarhet för den försäkrade och för att effektivisera myndigheternas handläggning av ärenden som bygger på inkomstuppgifter på individnivå.

Socialförsäkringsutredningen fann också att det förekom diskrepans mellan uppgifter som lämnas månadsvis av arbetsgivaren i arbetsgivardeklarationen och uppgifter som lämnas årligen på individnivå i kontrolluppgiften. Det kommer man nu ifrån. Det här kommer att bli mer rättssäkert.

Med månadsuppgifter på individnivå kommer bördan att minska avsevärt för de arbetsgivare som ska sitta och räkna ut till exempel underlag för arbetslöshetskassorna. Jag tror att månadsuppgifter kommer att bli betydligt bättre än det system vi har i dag. Det kommer att bli större transparens för den enskilde. Men med vår reservation skulle det bli ytterligare bättre för den enskilde när det gäller att se och förstå hur mycket arbetsgivaren betalar för sin anställda.

(Applåder)

Anf. 87 CAMILLA MÅRTENSEN (L):

Herr talman! Första gången jag får chansen att äntra talarstolen i denna fantastiska sal får jag möjlighet att tala om något jag verkligen har erfarenhet av. Som egenföretagare sedan snart 30 år har jag varje månad fyllt i mina skatteuppgifter. Likaså har jag plikttroget fyllt i mina kontrolluppgifter vid varje års slut.

För 28 år sedan gjorde jag det med hjälp av pappersark, miniräknare och en ansenlig mängd kaffe. För några år sedan började de digitala hjälpmedlen göra arbetet mer uthärdligt. Det är nämligen inte administrationen som gör mig till en bra sommelier – tro mig! Det är inte kontrolluppgifterna som ger mig lust att utveckla nya korvrecept för vildgås eller att inspirera till bättre mat inom äldreomsorgen – tro mig!

Syftet med förändringen är bra. Att minska förekomsten av både medvetna och omedvetna felaktiga skatteuppgifter främjar sjyst konkurrens och lika förutsättningar. Men förslaget visar också på att det i dagsläget inte finns tillfredsställande digitala hjälpmedel för att underlätta för den enskilde företagaren. Administrationen måste alltid vara så enkel som möjligt för småföretagare. Det är de som får hjulen att snurra. Det måste vara vår uppgift, vi som sitter i den här salen, att förenkla och förbättra.

Regelförändringen kommer också att påverka föreningar och organisationer, som i många fall driver stora delar av sin verksamhet genom ideella krafter, och de elektroniska redovisningstjänsterna är kanske som minst utvecklade här.

Extra arbete för småföretagaren måste ge en större effekt i slutänden än utfallet i det här förslaget genererar. Den administrativa bördan och regelkrånglet blir stora innan tekniken har hunnit ifatt politiken. Därför säger Liberalerna nej till månadsvis rapportering av löner på individnivå. Syftet i förslaget är inte dåligt. Men våra myndigheter har inte hunnit göra sin läxa. Småföretagarna och föreningarna förväntas fylla i där Myndighetsverige brister. Det är ett arbete som kommer att kosta, både pengar och tid. Det är tid som kan användas till att skapa tillväxt och generera jobb.

Det ska vara enkelt och lätt att göra rätt, även för företagarna i Sverige. Jag yrkar därför bifall till reservation 1.
(Applåder)

Anf. 88 LARRY SÖDER (KD):

Herr talman! Regeringen föreslår att företag inte ska lämna in en arbetsgivardeklaration för företaget som helhet, utan att man ska göra detta på individuell nivå månadsvis. Det är en ganska stor förändring för alla våra företag. Man kan fråga sig om detta kommer att öka den administrativa bördan för företag. Det kommer det självklart att göra!

Regeringen bör därför noggrant följa genomförandet och om så krävs skyndsamt återkomma med förslag för att dämpa negativa effekter för de minsta företagen. Administrativa kostnader är betungande för små företag, och vi ska inte skapa regler som leder till ännu större börda.

Man kan ifrågasätta regeringens beräkning av de ökade administrativa kostnaderna, vilket många gör. Det gör jag med. Om detta leder till en för stor belastning bör vi ha möjlighet att göra förändringar. Ökad belastning på företagen slår mot jobben och mot välfärden. Det är företagen som betalar för vår välfärd. Vi måste se till att underlätta för dem så mycket som möjligt.

Vi gör det allt jobbigare att driva företag. Den strävsamma företagare som vill få vardagen att gå ihop ser högen av måsten växa och att kostnaderna för att driva företag sakta men säkert ökar, på grund av politiska beslut.

En del förändringar är nödvändiga. Men vi bör ta ett större grepp om de administrativa kostnaderna för företag. Det är kostnader som konstant ökar, för att tillfredsställa vårt behov av kontroll, uppföljning och att få in den skatt som vi anser att det ska vara.

Är denna förändring nödvändig med tanke på det syfte som uppges för förändringen? Syftet är främst att minska skattefusk och skatteundandragande. Min uppfattning är att detta bara kommer att hjälpa marginellt, utifrån hur systemet fungerar i dag. De allra flesta som vill slippa från skatt på sitt arbete kommer inte att skriva in det, vare sig på en rapport som lämnas in årligen eller månadsvis.

Vi har även en förkärlek inom politiken för att skapa regler som klämmer åt den procent som försöker komma undan men som drabbar det stora flertal som faktiskt försöker göra rätt.

Konsekvenser bör ses i ljuset av helheten av företag och inte i ljuset av vilka man vill komma åt. I det ljuset tror jag att det här är ett ineffektivt sätt att komma åt detta.

Vi kristdemokrater kan dock se att detta borde öppna för att det görs andra förändringar som faktiskt är önskvärda, det vill säga att redovisa skattebördan för företaget på lönebeskeden till de anställda. Det kommer att två syften. Det kommer att få den anställda informerad om hela kostnaden för att ha en anställd, samtidigt som man kan värdera den sammanlagda skatt som betalas in mot det som man faktiskt får i sitt eget lönekuvert. Det kommer också att bli tydligare och enklare att diskutera skattebördan för anställda personer och för den enskilde när alla har samma bild.

Har vi för högt skattetryck på arbete i Sverige i dag? Ja, min bestämda uppfattning är att det är så. Med en skattelättnad tror jag att vi kan skapa fler jobb. Företag kan då anställa en till och stärka välfärden på detta sätt.

Det är i och för sig en annan diskussion än den som vi har här i dag. Men jag tror att man måste se helhetsbilden på något sätt. Och någon gång måste vi dra i handbromsen och inte öka de administrativa kostnaderna för företagen hela tiden för att tillfredsställa vårt eget behov. Vårt eget behov är alltid kontroll, uppföljning och att få in den skatt som vi anser att vi ska ha.

Därför föreslår vi att riksdagen bör ge regeringen till känna att den skyndsamt bör lägga fram kompletterande förslag till ändring i skatteförfarandelagen om att arbetsgivardeklarationen för varje betalningsmottagare även ska innehålla uppgifter om arbetsgivaravgiftens belopp.

Detta fyller alltså ett syfte till. Därför yrkar jag bifall till reservation 2. (Applåder)

Anf. 89 PETER PERSSON (S):

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på motionerna och därmed reservationerna.

Herr talman! Ett välfärdssamhälle skapar frihet. En dag i vårt samhälle börjar på en förskola i Trelleborg, dit den lilla pojken eller flickan kommer med sina föräldrar. En dag börjar med att en grabb cyklar till grundskolan i Hallsberg. En dag börjar med nyfikna gymnasister på Rymdgymnasiet i Kiruna. En dag börjar med att en gammal människa får hemtjänst eller vistas på ett äldreboende. Det är den gemensamma verksamheten som skapar frihet för många människor.

Lika viktiga är de sociala försäkringarna som vi gemensamt äger. Om var och en skulle betala för dem ur egen plånbok skulle några få och andra sakna.

Ett välfärdssamhälle bygger i grunden på att alla människor är lika mycket värda, och målet är jämlika levnadsvillkor.

Herr talman! Bygget av ett välfärdssamhälle behöver starkt murbruk. Det hämtas ur solidariteten. Solidaritet innebär att vi är viktigare än jag – i grunden att man fördelar efter behov och bidrar efter bärkraft. Solidariteten bärs praktiskt upp av skattesystemet.

Herr talman! För att viljan att bidra till det gemensamma ska bestå måste två saker uppfyllas. För det första handlar det om att välfärden finns när vi behöver den. För det andra handlar det om att vi vet att alla är med och betalar solidariskt.

Herr talman! Skattefusk, fiffel och mygel är allvarligt. Det fräter på solidariteten. Det handlar i det stora om skatteparadis och stora bolag som bollar sina vinster mellan länderna. Men det handlar också om det som uppfattas som mindre, om människor som fiffel till sig saker på ett orättfärdigt sätt.

Skattefusk beräknas i nu rätt ålderdomliga beskrivningar kosta oss 133 miljarder. I den utredning som Lars-Erik Lövdén lade fram förra veckan om bidragsfusk handlar det om miljardbelopp och om direkta ligor som på ett skamlöst sätt skor sig på det gemensamma och faktiskt stjälar pengar från behövande, bland andra funktionshindrade.

Herr talman! Den socialdemokratiskt ledda regeringen lade i april 2016 fram ett program – tio åtgärder för att motverka skatteflykt, skatteundandragande och penningtvätt. Det var ett viktigt dokument.

I dag debatterar vi ett betänkande som behandlar propositionen *Uppgifter på individnivå i arbetsgivardeklarationen*. Det är riksdagsprosa. Vad det handlar om är att arbetsgivare ska lämna månadsvis information till Skatteverket om varje anställd, om ersättningar för arbete och skatteavdrag, och att andra myndigheter – exempelvis Försäkringskassan – ska kunna ha tillgång till uppgifter för att minska fusk när det gäller uttag av bidrag samtidigt som man arbetar och självfallet för att arbetsgivare ska göra rätt för sig. Detta ger en betydande möjlighet att kontrollera och slå ned på fusk.

Av remissvar framgår det att Almega, Svenska Taxiförbundet, Sveriges Möbeltransportörers Förbund, Frisörföretagarna, Sveriges Tvätteriförbund och Sveriges Åkeriföretag tycker att detta blir en bra ordning. De vill ha bort den osunda konkurrensen. De vill också ha bort utnyttjandet av dem som vi kallar papperslösa och som finns vid sidan av systemen. Där inför vi nu en bättre möjlighet att kontrollera.

Jag vill också påstå att den föreslagna lagstiftningen ger ett bidrag i kampen mot den hemiska terrorism som också har landat i vårt land.

Herr talman! Lite mer byråkrati är lite mer byråkrati. Jag hade gärna velat diskutera detta med Per Åsling, men jag har respekt för att han hade ett annat uppdrag. Men vi får diskutera detta i ett annat sammanhang.

Kostnaderna för det system som föreslås är i förhållande till vinsterna för samhället mycket små. Det är nämligen betydande samhällsvinster som görs. Att vi medverkar till att förhindra lönedumpning, fusk och illojal konkurrens som fräter på samhällets solidaritet är oerhört viktigt.

Herr talman! Detta är inte steget, men det är ett av många steg för att slå ut fusk och illojal konkurrens. En dag blir det vår, då vi möter rättfärdighetens klara och varma sol.

(Applåder)

Anf. 90 LOTTA FINSTORP (M) replik:

Herr talman! Jag tackar Peter Persson för hans ideologiska tal.

Jag har några frågor. Det finns en viss osäkerhetsfaktor i detta. Hur pass många extra administrativa pålagor kommer detta att ge för företagen? Det är ofta de mindre företagen, de som sköter sig och som månad ut och månad in gör det som de ska i arbetsgivardeklarationen och så vidare, som får pålagan.

Vi vill komma åt dem som fuskar och som inte är seriösa. Jag tycker att det är viktigt att man följer denna förändring i skatteförfarandelagen. Hur har regeringen tänkt att man ska göra det? Den kommer ju inte att införas skarpt, om man säger så, förrän 2018. De digitala systemen måste först komma på plats, och det kommer förhoppningsvis att underlätta för företagen.

Detta är min fråga: Hur kommer regeringen att följa förändringarna i skatteförfarandelagen utifrån de förmodat ökade administrativa pålagorna för de mindre företagen?

Anf. 91 PETER PERSSON (S) replik:

Herr talman! Jag har respekt för det du säger, Lotta Finstorp. När man ska täppa till möjligheter till fusk genom kontroller och administrativa åtgärder blir det naturligtvis alltid en ekonomisk eller praktisk pålaga. Utredningen visar att den totala administrativa kostnaden bedöms öka med

66,6 miljoner. Ställ detta mot den förväntade offentligfinansiella effekten på 2 miljarder kronor i intäkter till samhället genom att vi förhindrar skatteundandragande! Då är det sammantaget en betydande vinst.

Jag är övertygad om att regeringen och det verk som har ansvar för verksamheten i sin uppföljning av pågående verksamhet ser till att ringa i klockan om det är något som inte fungerar och om det är något som behöver justeras. Så gör vi med all pågående lagstiftning. Jag har förtroende för Skatteverket.

Anf. 92 LOTTA FINSTORP (M) replik:

Herr talman! Jag tycker nog att vi i den här kammaren är ganska dåliga på att som tillägg i olika lagstiftningar eller, som i det här fallet, i en förändring i en lag ha ett utvärderingsdatum eller liknande. Nu finns inte det med i förslaget, men man kan hoppas att myndigheterna själva utvärderar efter kanske två år.

Vi har en reservation från Kristdemokraterna och Moderaterna angående att det ska vara synligt hur arbetsgivaravgiften ser ut, vilken nivå den ligger på och så vidare. Den yrkar ni avslag på. Min fråga är: Varför gör ni det?

Peter Persson nämnde en intressant koppling som jag hajade till inför och som jag gärna skulle vilja ha utvecklad. Det handlar om hur månadsavgifter kan förhindra terrorism.

Anf. 93 PETER PERSSON (S) replik:

Herr talman! Ursäkta att jag började svara alltför snabbt! Jag är ju också bördig från Skåne och hastig i talet emellanåt.

Svaret på frågan är: Genom att det finns ett ansvar för personalliggare och genom systemet med månadsbetalningar kan myndigheter göra en kontroll i skilda verksamheter för att se vilka som vistas på platsen. Vi vet tyvärr att det har funnits människor som har arbetat vid sidan av ekonomin, direkt svart, och förvärvat resurser som sedan har omvandlats. Det är väl bekant att det är på det sättet.

Att förhindra att människor illegalt vistas och verkar i vårt land är ett angeläget politiskt uppdrag. Vi ska ha kontroll på dem som finns på olika arbetsplatser, att man gör rätt för sig och att det är sjysta villkor. Det är viktigt. Det är i de mörka världarna vid sidan av samhället som det byggs upp alternativa och ibland förfärande tankar.

När det gäller motionen från Moderaterna och Kristdemokraterna om att vi ska synliggöra socialförsäkringsavgifter är detta redan allmännytt. Envar kan ta del av information om hur stora dessa avgifter är, och dessutom varierar de och justeras emellanåt. Om vi ska ha så små administrativa bördor som möjligt ska vi inte lägga på ytterligare ett lager. Det är vår ståndpunkt.

Anf. 94 OLLE FELTEN (SD):

Herr talman! Skatteutskottets betänkande om avgifter på individnivå i arbetsgivardeklarationen är en viktig del i arbetet med att undanröja möjligheter att fuska med redovisningarna till Skatteverket och därmed undandra sig skatt och olika avgifter. Det är också ett led i arbetet med att skapa konkurrensneutralitet och få bort oseriösa aktörer från marknaden. Detta är ett arbete som ligger väl i linje med sverigedemokratisk politik.

För att man ska förstå det problem som föranleder denna lagändring behöver man känna till lite om hur hanteringen av rapportering av löneuppgifter och skatteuppgifter till Skatteverket går till i dag. När arbetsgivare betalar ut lön till sina anställda uppstår också en skyldighet att betala den anställdes preliminära källskatt och lagstadgade sociala avgifter till Skatteverket.

Innan skatter och avgifter betalas in ska man som arbetsgivare också rapportera hur mycket bruttolön, avdragen skatt och sociala avgifter som arbetsgivaren sammanlagt har hanterat varje månad. En rad andra ersättningar och uppgifter kan också förekomma. I rapporteringen finns inga data kopplade till enskilda löntagare. Först i januari året efter löneutbetalningarna upprättar arbetsgivaren en kontrolluppgift som sammanfattar varje anställds uppgifter om bruttolön, förmåner och andra ersättningar samt avdragen skatt. Med dessa uppgifter som grund kan Skatteverket räkna ut det belopp som ska betalas i form av sociala avgifter.

Uppgifterna kan lämnas på pappersblankett eller genom registrering i en e-tjänst på Skatteverkets hemsida. De kan också tas fram med hjälp av en fil i ett lönesystem, som skickas in till Skatteverket. Varje löntagare ska också få en kopia av de uppgifter som är direkt kopplade till personen i fråga och som skickas in till Skatteverket. Detta är dagens arbetsgång.

Herr talman! Sättet att lämna sammanräknade uppgifter varje månad och personliga kontrolluppgifter i januari nästkommande år har visat sig skapa möjligheter till fusk med uppgiftslämnande och inbetalning av skatter och avgifter. Den enskilde arbetstagaren kan inte kontrollera om arbetsgivaren har rapporterat in korrekta löneuppgifter och avdragen skatt till Skatteverket förrän i januari året efter. Skatteverket kan inte kontrollera den samlade inrapporteringen gentemot de enskildas nettolöner och inte heller kontrollräkna redovisade arbetsgivaravgifter. I detta uppstår ett vakuum som kan utnyttjas för avgiftsfusk.

Denna brist kommer att i huvudsak avhjälpas i och med att reglerna ändras, vilket är det viktiga med detta lagförslag. Det innebär givetvis inte att alla tänkbara bedrägerier med lön, skatt och arbetsgivaravgifter eller särskild löneskatt undanröjs. Men det täpper till flera stora hål i lagstiftningen, vilket sannolikt kommer att innebära att det blir väsentligt mycket svårare att fuska på detta område. Det tycker vi är bra.

En annan aspekt på problemet är att den ökade risken att upptäckas om man försöker fuska med skatter och avgifter innebär att arbetsgivare som är ärliga och sjysta får en bättre konkurrenssituation gentemot dem som fuskar och därigenom skaffat sig lägre kostnader. Vi välkomnar därför denna ändring, som vi tror gagnar såväl Sverige som helhet som Sveriges företagare väl.

Herr talman! Delar av Alliansen har hakat upp sig på att arbetsgivaravgifterna inte nämns i propositionens text om vad som ska redovisas individuellt på arbetsgivardeklarationerna. Vi delar denna kritik i sak, men vi anser att detta problem kan lösas direkt av arbetsgivarna, utan lagstiftning. Systemet är riggat så att det blir enkelt för arbetsgivare som lämnar uppgifterna att även skriva ut storleken på arbetsgivaravgiften på den blankett som sänds till de enskilda löntagarna.

Vi menar att det inte behövs någon lagstiftning för att lösa just denna detalj. Det är bara att sätta igång och redovisa de aktuella uppgifterna på arbetsgivardeklarationerna eller, om man så vill, på lönebeskeden.

Jag tycker att den frågan landar hos arbetsmarknadens parter och de enskilda arbetsgivarna. Många lönesystem som finns på marknaden har i dag redan denna möjlighet. I stället för att stifta en lag om att man måste redovisa arbetsgivaravgiften på till exempel lönebeskeden skulle jag uppmana arbetsgivare att sätta igång och göra det. Jag har själv gjort det under nästan alla de dryga 25 år jag varit arbetsgivare. Det märkliga är att inte alla gör det redan i dag. Det är nämligen ganska enkelt och kostar nästan ingenting.

Vi delar alltså Moderaternas och Kristdemokraternas åsikt om att det finns ett behov av att ytterligare öka transparensen avseende till exempel arbetsgivaravgifter men också vad gäller övriga delar av de olika avgifter och kostnader som kopplas till olika former av anställningar.

Det är angeläget att vi bygger en stark kultur av transparens i skattesystemet, med syftet att alla ska kunna förstå vilken skatt man betalar och vad dessa medel används till. Det är ett viktigt mål, som åtminstone delvis finns uttalat i regeringens budgetdokument.

Ur det perspektivet skulle man mycket väl kunna lagstifta om att arbetsgivarens kostnader för sociala avgifter, särskild löneskatt, pensionsavsättningar, tjänstepension, kostnadsersättningar och andra likartade uppgifter ska redovisas i ett sammanhang på ett standardiserat sätt. Det skulle vi gärna stödja. Det blir dock en större fråga än att enbart skriva ut arbetsgivaravgifterna på lönebeskeden eller i arbetsgivardeklarationerna.

Här har tyvärr Moderaterna och Kristdemokraterna tappat bort många uppgifter som borde finnas med på ett sådant område om man tar alltihop på en gång.

Herr talman! Vi tycker att ansatsen i regeringens proposition i grunden är bra. Förslaget är dock inte en heltäckande lösning på problemet. Det kommer till exempel att även fortsättningsvis bli nödvändigt för vissa arbetsgivare att i en del fall lämna in vissa uppgifter i en årlig kontrolluppgift.

Vi har dock valt att stödja det liggande förslaget, om än med viss tvekan, av just detta skäl. Det blir tveklöst bättre än med nuvarande system, men det skulle kunna göras ännu vassare. Regeringen borde därför föreslå ett enhetligt system som täcker allt uppgiftslämnande till Skatteverket avseende lön, ersättningar, pension etcetera som är skatte- och avgiftsgrundande, så att man helt kan rationalisera bort de årliga kontrolluppgifterna.

En viktig grund för vårt ställningstagande är att det i förslaget ryms en bra möjlighet att komma åt en stor del av de bedrägerimöjligheter som finns inbyggda i det nuvarande systemet. Ur det perspektivet vill vi inte bidra till att fördröja frågan.

Herr talman! Vi kommer att noga följa införandet av den nya rutinen för att se om förväntningarna på effekterna blir infriade. Vi kommer också med stor sannolikhet att återkomma med ett kompletterande förslag till en mer genomtänkt helhetslösning, som på ett bättre sätt tar sig an den samlade rapporteringsproblematiken.

Med det yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Anf. 95 RASMUS LING (MP):

Herr talman! Kampen mot den svarta ekonomin är en av de avgörande frågorna för att vi ska stärka tryggheten, utjämna uppväxtvillkoren och bryta den segregation som finns i Sverige.

Den proposition som vi tar ställning till i dag går ut på just det. Den innebär också att seriösa företag gynnas på bekostnad av oseriösa, vilket är mer än väsentligt. Vi stärker den vita ekonomin och tar krafttag mot den svarta ekonomin.

Alltför många växer i dag upp i utsatta områden där det finns en otrygghet. Man bor alltför trångt, arbetslösheten är alltför utbredd, det finns för få positiva förebilder, och skolan kan inte på ett tillräckligt sätt kompensera för dessa saker.

Över tid har vi fått se en ökande ojämlikhet mellan olika skolor, och vi har sett att polisen har presterat sämre. Lärare och poliser är några av samhällets verkliga hjältar, som gör sitt yttersta för att förbättra samhället varje dag. Det politiska ansvaret ligger i att ge rätt förutsättningar, att besluta om rätt verktyg och lagar, att anslå tillräckliga medel och att helt enkelt styra samhället i en sund riktning.

Den som växer upp i Kroksbäck, Bergsjön eller Vivalla ska ha samma möjlighet att bli den som man vill vara som vuxen, och att ta till vara den potential som man har, som den som växer upp i Vaxholm, Lomma eller Kungsbacka. Detta kräver politisk handlingskraft på alla nivåer. I närområdet kan det handla om att fysiskt bygga på ett hållbart sätt – om att bygga bort barriärer och ge plats för lekplatser åt barn, för mötesplatser och för levande miljöer. Det gäller att på riktigt satsa och investera i områden som har eftersatta behov.

På nationell nivå handlar det om att slå undan benen för den organiserade brottsligheten. Det är avgörande för att vi ska kunna vända utvecklingen. Detta är en brottslighet som tar sig många olika uttryck. Samma människor som säljer vapen, narkotika, illegal alkohol, cigaretter och svarta lägenhetskontrakt säljer också utsatta människor.

Förslaget som vi tar ställning till i dag går ut på att arbetsgivare åläggs att inrapportera arbetsgivaravgifter till Skatteverket månadsvis i stället för, som i dag, årsvis. Det kan tyckas som att det jag nyss talade om inte hänger ihop med detta, men det gör det faktiskt.

Det här gör att myndigheterna snabbt kan upptäcka om fusk eller fel begås. Det är en viktig pusselbit i jakten på den svarta ekonomin. Detta är någonting som försvårar för oseriösa företag att ha en annan arbetskraft, till en annan lön, än den som man har i verkligheten.

Det har tidigare gjorts reformer i personalliggarssystemet som också har bidragit till att förbättra situationen. Det gjorde också den förra borgerliga regeringen, vilket man ska ha kredd för.

Herr talman! Jag blev faktiskt lite förvånad, och en aning besviken, över att Liberalerna och Centerpartiet önskar att avslå detta förslag. Det visar att man inte tar frågan om den svarta ekonomin, med allt vad den för med sig, på tillräckligt allvar.

Det finns en konsensus mellan partierna i riksdagen om att stärka polisen och att anslå mer pengar till den. Det är bra – det behövs – men enbart mer pengar kan inte lösa situationen. Fler myndigheter behöver samverka, och de måste också få bättre förutsättningar för att tillsammans kunna bedriva sitt arbete i jakten på den svarta brottsligheten.

Detta förslag är ingenting unikt för Sverige. I propositionen kan man läsa om vad som gäller i Danmark och Norge, som har snarlika system. Det visar också att detta behövs.

Det är viktigt att vi kan samarbeta i den här typen av frågor, inte minst mellan de nordiska länderna, då både oseriösa företag och kriminella lätt rör sig över våra gränser.

Den offentligfinansiella effekten av förslaget beräknas av regeringen till 2 miljarder om året. Det är en mer försiktig beräkning än de 2,9 miljarder som tidigare beräknats i utredningen.

Jag tycker att det är viktigt att understryka att detta är ett större problem än att varje skattekrona inte kommer in. Det är visserligen viktigt, men denna differens – varje krona i skattebortfall – innebär en olaglig fördel för de företag som inte sköter sig jämfört med dem som faktiskt gör det.

Vi borde vara överens här inne om att det ska vara precis tvärtom: Det är de som inte sköter sig som ska straffas.

Slutligen, herr talman, noterade jag att två partier – Moderaterna och Kristdemokraterna – i sina anföranden sa att de är oroliga för den ökade administrativa bördan. Jag tycker att det är lite märkligt att de då har en motion som går ut på att öka just denna börda genom ett förslag om att ytterligare uppgifter måste gå till arbetstagarna.

I dag finns det ingenting som hindrar någon arbetsgivare från att redovisa detta, men om vi här inne skulle bestämma det ökar vi den börda som Moderaterna och Kristdemokraterna säger att de inte vill öka.

Herr talman! Jag yrkar bifall till propositionens och utskottets förslag och avslag på den motion som har väckts.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 13.)

§ 9 Riksrevisionens rapport om att hantera ett komplicerat skattesystem

Skatteutskottets betänkande 2016/17:SkU27

Riksrevisionens rapport om att hantera ett komplicerat skattesystem (skr. 2016/17:81)

föredrogs.

Anf. 96 JÖRGEN HELLMAN (S):

Herr talman! I dag ska vi behandla Riksrevisionens rapport om att hantera ett komplicerat skattesystem.

Oppositionen är väl duktiga i opposition men var väl inte så duktiga i majoritet. Varför tycker jag det? Jo, denna revision handlar om sju år, fem år med borgerligt styre och två år med S-MP-regering. Utifrån denna revision på sju år har man lyckats få ihop ett tillkännagivande om att regeringen ska återkomma till riksdagen. Det tycker jag är ett bra oppositionsarbete. Det skapar en dramatik. Det dåliga i majoritetsarbetet, vet vi ju alla i denna kammare, är att i nutidshistorien har borgerliga regeringar tre gånger av tre efterlämnat katastrofer i statsbudgeten med stora underskott. Man lånade till och med till skattesänkningar.

Riksrevisionens rapport om att hantera ett komplicerat skattesystem

Vi har kämpat och steg för steg gått från underskott till överskott. Vi har också fått täcka upp med avsättningar för den borgerliga regeringens affär med Vattenfall. Skatterna har en naturlig roll i att få ordning och reda i statens finanser.

Vad menas, herr talman, med ett komplicerat skattesystem? Jo, skattesystemet kompliceras av olika särregler, undantag, avdrag och skatteavdrag.

Skattesystemet, som infördes i början av 90-talet och nu är 25 år gammalt, förenklade enormt. Sedan dess har i systemet lagts på särregler efter särregler. Vårt land behöver nu en ny skattereform för att göra skattesystemet mindre komplicerat.

Man kan också fråga sig varför vi har ett komplicerat skattesystem. Det är naturligtvis statens sätt att försöka skapa rättvisa skatter och begränsa möjligheten att flytta en inkomst till ett annat inkomstslag för att få minskad skatt. Ett annat skäl är naturligtvis, som Peter Persson tog upp, skatteflykt och skatteundandragande, som tyvärr nu också organiseras av finansvärlden och skattekonsulter. Vi har väl alla sett i medier om detta med Panama Leaks och Lux Leaks, där man utnyttjat skatteparadis för avancerade upplägg för skatteundandragande. Det är tyvärr kända personer i Sverige och banker som har varit med i detta. Detta är skälen till att ha ett komplicerat skattesystem.

Debatten måste naturligtvis ta upp båda delarna, regelförenklingar kontra kontrollbehoven.

Jag tycker att staten har lyckats när det gäller privatpersoners beskattning. Det är enkelt att deklarerat i dag med förfyllda uppgifter i deklarationen, och man kan använda digitala tjänster.

Man har inte kommit lika långt när det gäller företagsbeskattningen. Det beror på att den är mycket mer komplicerad. I Företagsskattekommiténs arbete visade det sig att något som passade en bransch innebar försämringar i en annan bransch, så det är mycket svårare att designa sådana system.

Herr talman! Den största delen av Riksrevisionens rapport handlar om Skatteverkets arbete. Regeringen följer Skatteverkets arbete i myndighetsdialogen och diskuterar en ökad användning av digitala tjänster för att göra det enklare för företagen att fullgöra sina skyldigheter som företag i vårt land. Det är som sagt oerhört viktigt att utveckla Skatteverkets digitala tjänster.

Riksrevisionens rapport omfattar perioden 2009–2015, fem år med borgerligt styre och två år med S-MP-styre. Under denna tid har det varit 203 skatteförändringar och 40 EU-harmoniseringar, vilka kan vara regelförenklingar, för det kan ju vara företag som jobbar över gränserna. På så sätt kan en EU-harmonisering för några bli en regelförenkling.

Under dessa år har det varit 27 regelförenklingar och 16 delvisa förändringar. I princip har 20 procent av alla skatteförändringar varit förändringar. Efter att ha gått igenom år för år kan jag konstatera att 2015, med en centerregering, var andelen regelförenklingar 25 procent, och år 2012, med borgerligt styre, var andelen regelförenklingar 10 procent.

Att ett konkurrenskraftigt och dynamiskt näringsliv är grunden för jobben i Sverige kan väl många partier här i kammaren skriva under på. Då

måste det vara goda villkor för företag i hela landet att arbeta, och regelverken måste vara utformade på ett rimligt sätt. Här är de administrativa systemen centrala.

Vi delar Riksrevisionens bedömning att arbetet med förenklingar, till exempel att ge bättre information, hitta smidigare sätt att lämna uppgifter och att förändra svårtolkade regler, upprätthåller förtroendet för skattesystemet.

Vi socialdemokrater utgår från att regeringen strävar efter att utforma regler som är lättare att tillämpa för företagen, och regeringen jobbar för detta gentemot Skatteverket.

Regeringen har tillsatt en utredare som ska se över mervärdesskattelagen. Dessutom pågår ett arbete med att utforma ändrade regler för ränteadragsbegränsningar utifrån Företagsskattekommitténs alternativa förslag.

Mot denna bakgrund ser vi det inte som nödvändigt att riksdagen tillkännager för regeringen behovet av ytterligare åtgärder för att öka takten i arbetet med regelförenklingar för företagen.

Påståendet att regeringen skulle välja höjda skatter framför sysselsättningseffekten saknar grund och är oseriöst. Facit denna mandatperiod är ju att 200 000 fler kan gå till jobbet. Ungdomsarbetslösheten är rekordlåg, den lägsta på 13 år. Sysselsättningen är den högsta i EU. Det är alltså en oseriös argumentation.

Vi kommer naturligtvis inte att slå oss till ro utan fortsätta att driva sysselsättningsfrågorna, trots den fina statistiken, för det är oerhört viktigt att få fler människor i sysselsättning för att få mer resurser till offentlig sektor och kunna göra det som Peter Persson beskrev som kärnan i offentlig sektor.

Avslutningsvis, herr talman, föreslår vi att riksdagen lägger skrivelsen till handlingarna. Vi avstyrker motionsförslaget och yrkar bifall till reservationen.

(Applåder)

Anf. 97 RASMUS LING (MP):

Herr talman! När jag träffar unga människor som är nyfikna på politik och vi pratar om hur det fungerar i riksdagen brukar jag säga att den som någon gång blir riksdagsledamot ska försöka hamna i skatteutskottet. Vi hanterar frågor på många olika områden, och det är ofta väldigt ideologiskt. Men det finns också en teknisk aspekt. Det är ofta komplicerade frågor, och det är detaljer som ska stämma och bli rätt.

Vårt skattesystem är inte helt okomplicerat. Tvärtom är det emellanåt både snårigt och komplext. Det finns en avvägning mellan det som är enkelt och lättöverskådligt och det som är optimalt och kan motverka betenden som vi inte vill se. Vår uppgift är att göra avvägningar, att hitta en balans mellan just det enkla och det optimala.

I teorin är det lätt att förespråka en enkel skattemodell. Senast vi gjorde en stor skattereform, i början av 90-talet, var det också en bärande tanke. Därefter har det gjorts hundratals avsteg från den, under lång tid och av olika regeringar. Det har införts undantag, avdrag och tillägg, och moms-satser har sänkts och höjts.

Detta har aldrig gjorts med tanken att försvåra. Tanken har alltid varit att förbättra. Ibland har det handlat om att styra beteenden. Ibland har man velat gynna framväxten av nya företag och jobb. Ibland har det gjorts av miljöskäl. Ibland har syftet varit att försvåra för grov organiserad brottslighet. Ibland har det handlat om att främja jämställdhet.

Herr talman! Skatteverkets ledning har under det senaste året varit i blåsväder, och Skatteverket har därför fått i uttalat uppdrag av regeringen att stärka sitt förtroende. Vikten av att Skatteverket åtnjuter stort förtroende kan inte nog understrykas. Det är en av våra mest centrala myndigheter då man tar in de skattepengar som vi har beslutat ska tas in för att bekosta välfärden.

Det ska också sägas att Skatteverket har varit i framkant när det gäller kundservice, inte minst digitalt. Och de som ringer in för att få råd och hjälp får generellt sett ett professionellt bemötande.

Eftersom regelverket är komplicerat är det ännu viktigare att Skatteverket fungerar på ett bra sätt.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservationen.
(Applåder)

Anf. 98 LOTTA FINSTORP (M):

Herr talman! Riksrevisionens rapport *Att hantera ett komplicerat skattesystem* är en svidande kritik mot regeringens alltför passiva regelförenklingsarbete. Regeringens svar med åtgärder med anledning av Riksrevisionens iakttagelser är förvånande tunt. Det är uppenbart att regeringens regelförenklingsarbete för företagande är lågprioriterat, eftersom de förändringar som föreslås ofta är av begränsad omfattning.

Jag yrkar därför bifall till utskottets förslag eftersom det är uppenbart att regeringens åtgärder hittills är otillräckliga för att möta rekommendationerna från Riksrevisionen. Utskottet föreslår därför att riksdagen riktar ett tillkännagivande till regeringen om att göra mer för att öka takten i regelförenklingsarbetet.

Arbetsmarknadspolitik och näringspolitik måste gå hand i hand. Det duger inte att tala sig varm för sysselsättningsfrågor och samtidigt låta företagen huka under administrativa bördor och tillväxthämmande skatter.

Eftersom små och medelstora företag skapar fyra av fem arbetstillfällena i Sverige måste politiken underlätta för dessa att växa och anställa. Men de förslag som regeringen har aviserat, till exempel 3:12-reglerna, blir kontraproduktiva för ett land som så väl behöver fler jobb.

År 2008 inrättade alliansregeringen Regelrådet. Det gjordes som ett led i arbetet med regelförenklingsarbete för företagen. En genomlysning av en sådan tredje part har visat sig vara en framgångsrik modell i både Sverige och andra länder.

Under alliansregeringens tid minskade också de administrativa kostnaderna för företagen med 7 miljarder kronor, och nära 600 förenklingsförslag genomfördes.

En av Regelrådets uppgifter är att yttra sig över kvaliteten på de konsekvensbeskrivningar som finns i regeringens propositioner och skrivelser och som innebär stor påverkan på företagen. Här finns ytterligare en problematik eftersom konsekvensanalyserna inte sällan är undermåliga.

Ett mer ambitiöst regelförenklingsarbete skulle underlätta för framför allt de små och medelstora företag som inte har samma resurser att hantera en komplicerad skatteadministration som stora företag.

Riksrevisionen är i sin skrivelse tydlig med att förenklingsarbetet sker i alltför låg takt.

Herr talman! Näringslivets regelnämnd gjorde i december 2016 en Skopundersökning om företagets syn på regelförbättringsarbetet. Den visar bland annat att företagets förtroende för regeringens regelarbete är mycket svagt.

Undersökningen visar också att om olika regelverk som berör företagets verksamhet skulle minska kostnader och risker väsentligt skulle nästan vartannat, 44 procent, av de tillfrågade företagen troligen öka försäljningen liksom antalet anställda.

Det långsamma regelförenklingsarbetet är en av många tillväxthämmande åtgärder i vårt avlånga land.

När jag träffar handläggare på Arbetsförmedlingen lyfter de alltid upp problemet med regelkrångel för både företag och arbetssökande.

Riksrevisionens rapport visar att andelen förslag med förenklings syfte är låg och att förenklingsförslagen ofta sker i begränsad omfattning. Dessutom underkänns ofta konsekvensutredningarna av Regelrådet.

Av rapporten framgår även att målkonflikter mellan olika målsättningar verkar hindrande i förenklingsarbetet. Vad denna målkonflikt består av kan endast regeringspartierna svara på.

Åtta av tio av Sveriges företagare säger att de underkänner regeringens arbete med regelförenkling. Var tredje menar att det bara senaste året har blivit krångligare på grund av statliga regler. 2 procent tycker att det har blivit enklare.

Herr talman! En avvägning mellan vilka regler som behövs och vilka som kan bli en börda för företagen måste alltid göras. Eftersom förslag som rör företagen kan komma från olika departement måste konsekvensanalysen göras tvärsektoriellt. Regeringen får mycket kritik för bristen på konsekvensanalyser. Man måste slå broar mellan departementen så att förslagen inte blir kontraproduktiva för företagen.

Näringslivets regelnämnd har många utmärkta förslag för ett bättre regelsystem. Ett av dessa är att regering och myndigheter löpande bör utvärdera effektiviteten i lagstiftningen och effekterna av hela regelkomplexet. Det handlar helt enkelt om att i efterhand utvärdera vilka effekter olika regler har haft. I dag sker ju detta mer eller mindre ad hoc.

Detta var uppe i den förra debatten också. När vi lägger fram ett lagförslag och fattar beslut borde vi kanske oftare tänka på att också ha en utvärderingsklausul i förslaget. Jag tänker till exempel på den för oss i skatteutskottet aktuella kassaregisterlagen och den översyn av denna som alliansen anser måste göras.

I tidningen *Entreprenör* läser jag en intervju med en företagare med 26 anställda. Han konstaterar att regelkrånglet fortsätter att öka trots regeringens löften om att det ska minska. Det gör att företagen tvingas lägga ännu mer resurser på administration i stället för på tillväxt och stärkt konkurrenskraft.

Han säger: Det är nästan omöjligt att hänga med i regelfloran. Det bara läggs på hela tiden. Dessutom är det regler som inte har med produktion eller effektivitet att göra men som ändå tar oerhört mycket tid och energi. Att läsa och engagera sig i alla nya och ändrade föreskrifter är en heltidsysselsättning med tanke på att de blivit så många, påpekar han.

I stället hyr företaget in konsulter som informerar om vad som behöver göras för att undvika sanktionsavgifter vid nästa inspektion. Detta företag vill alltså inte göra fel, och då måste det vara lätt att göra rätt.

Låt mig nämna några av de förslag och förändringar som ökar regelbördan.

Mängder av olika åtgärder för att få in fler på arbetsmarknaden gör det svårt för arbetsgivare att hålla reda på vad som finns och när det passar. Dessutom krånglar de ständiga regeländringarna av arbetsgivaravgifterna till det, säger många företagare.

Från och med 2017 införs regler om att svenska företag ska upprätta en årlig hållbarhetsrapport. De nya reglerna uppskattas omfatta omkring 2 000 företag. Om man i stället lagt sig på EU-direktivets nivå hade runt 100 företag omfattats. Det är regeringens ansvar att man lägger det på många fler företag och utökar reglerna ytterligare.

De årliga lönekartläggningarna, som alliansregeringen tog bort, är tillbaka. Nu krävs skriftliga redovisningar för företag med minst tio anställda.

Regeringen kommer förmodligen att lägga fram ett nytt förslag när det gäller 3:12-reglerna.

Vi får en komplicerad kemikalieskatt som företagare som hanterar vissa produkter måste sätta sig in i.

Herr talman! Fler svenska företag ska göra energikartläggning eftersom Sverige har valt en definition som gör det mer komplicerat för företag att avgöra om de omfattas av nya krav på att kartlägga energianvändningen.

Dessutom omfattas fler företag än vad EU-direktivet kräver, eftersom företagets storlek räknas på global nivå. Därför kan även små och medelstora företag som har ett stort moderbolag i annat land omfattas. Detta är ytterligare en pålaga vars bevekelsegrund ni som representerar regeringspartierna säkert känner till.

Herr talman! Det här var bara ett axplock av de nya eller föreslagna ändringar som kräver ökad administration hos företagen. Det finns naturligtvis en risk att innovativa människor väljer att avstå från att starta företag för att regelkrånglet har blivit ett hinder. Undersökningar gjorda av EY och Novus visar att attityden till företagande är alarmerande.

I en rapport från 2017 siktar Svenskt Näringsliv inte in sig på enskilda regler, utan man lägger ett förslag med tolv rekommendationer: För varje ny regel för företagen som kommer in ska en ut – alltså ett slags feng shui-modell. Detta låter väldigt intressant, och det är något som man borde titta vidare på.

Det finns mycket att säga om regelkrånglet för företagare, och detta möter man hela tiden när man är ute på studiebesök och när man i andra sammanhang träffar företagare. Eftersom Riksrevisionens rapport så tydligt visar att regeringen måste sätta fart på regelförenklingarna yrkar jag bifall till utskottets förslag.

(Applåder)

Anf. 99 JÖRGEN HELLMAN (S) replik:

Herr talman! Lotta Finstorp tar ofta upp att man ska utvärdera regeringens förslag. Om man utvärderar Lotta Finstorps tal kan man konstatera att hon sa att den tidigare regeringen gjorde 600 regelförenklingar. I Riksrevisionens rapport ser vi däremot att den borgerliga regeringen under sina år gjorde 19 regelförenklingar – inte 600 – beträffande den fråga vi nu debatterar.

Det är rätt uppenbart att regeringen arbetar med regelförenklingar, men oppositionen vill ha mer.

Jag tycker att dagens debatt verkligen är aktuell. En av nyhetsrubrikerna i dag var ”’Hjärnan’ i miljardkupp spårlöst försvunnen”. Man tror att det handlar om en film, men det gör det inte. Det handlar i stället om pengar som svenska pensionssparare har lagt i en PPM-fond. Regler och kontroll behövs såklart på alla sätt.

Ni gjorde noll regelförenklingar 2010 och kan inte påstå att ni drev frågan då. Ni säger dock att ni gör det nu. Jag vill veta vilka slags regelförenklingar ni driver nu jämfört när ni satt i regeringsställning. Vill Moderaterna att fler via bankerna ska kunna gömma pengar i skatteparadis?

Anf. 100 LOTTA FINSTORP (M) replik:

Herr talman! Den sista frågan var svår att förstå. Jag uppfattade inte riktigt vad som sas. Skulle Moderaterna vilja att bankerna ska kunna gömma pengar? Det handlar inte om det.

Vi har fått en rapport från Riksrevisionen där svidande kritik framförs till sittande regering. Någon gång måste ni här i kammaren förstå att ni inte längre sitter i opposition. Det är ni som har ansvar och som får kritik. Det som är mest alarmerande i Riksrevisionens rapport är regeringens svar. Detta borde vi debattera. Svaret säger ingenting.

Min oro gäller det som utskottet säger och som vi ställer oss bakom: Betydligt större tryck måste till i frågorna. Den stora frågan handlar om attityden gentemot företagande och varför ni prioriterar frågorna så lite. Detta är anmärkningsvärt.

Vi har stora utmaningar på arbetsmarknaden med många som har kommit till Sverige och som måste komma in på arbetsmarknaden och få sitt första arbete. Ni gör det svårare för företag att anställa.

Den attityd ni har i alla sammanhang är mycket oroande. Det handlar inte om att bankerna ska stoppa undan pengar, som Jörgen Hellman säger, utan om att fyra av fem jobb skapas i mindre företag, och det är dessa som får pålagorna.

Det ska självklart vara ordning och reda, vilket vi tog upp i en tidigare debatt. Vi införde till exempel personalliggare. För många ses detta säkert som en påлага, men många andra jublar över att de kom på plats. Det är klart att det måste vara ordning och reda. Men jag tog upp några exempel på gold-plating. Sverige och regeringen vill alltid ha betydligt hårdare krav på företag, vill att fler företag ska omfattas och vill ha fler förhindrande regler. Allt detta gör att jag blir bekymrad över regeringens företagspolitik.

(Applåder)

Anf. 101 JÖRGEN HELLMAN (S) replik:

Herr talman! Moderaterna har satt sig i hörnet när det gäller att göra regelförenklingar. Om man gör förenklingar öppnar man upp för skatteundandragande. Detta är baksidan av att man tar bort regler.

Var sätter ni gränsen för regelkrångel? Vilka åtgärder tycker ni är rimliga om man ska arbeta mot skattefusk och svartjobb? Hör personalliggare, oannonserade kontrollbesök och certifierade kassaregister till krångel? Hör ordning i taxibranschen med tömningscentraler och så vidare till detta?

När ni nu säger att ni inte står för den politik som ni stod för när ni var i regeringsmajoritet utan vill ha enklare regler undrar jag vilka saker ni då vill ta bort.

Anf. 102 LOTTA FINSTORP (M) replik:

Herr talman! Tack för frågan! Det Jörgen Hellman säger är otroligt viktigt.

Först vill jag kommentera det han sa om att regelförenklingar leder till svartjobb. Om man har inställningen att svartarbete direkt uppstår så fort man gör det enklare för företag ska man självklart inte göra någonting utan vara passiv. Då gäller det att sitta still i båten. Men det finns väl ingen som säger så.

Se på Svenskt Näringslivs förslag! När man gör en ny regel för företag ska man också se till att ta bort en annan. Det vore alldeles utmärkt.

Låt mig ta upp ett exempel som jag inte hann nämna i talarstolen tidigare. Det handlar om förslaget avseende ändringar i årsredovisningslagen. Det kommer att påverka fler företag än nödvändigt. Kravet på att upprätta rapport om betalningar till myndigheter omfattar nu ytterligare flera tusen företag. Det är definitionen av vad som menas med större företag som leder till detta. Sverige har vidgat definitionen och går längre än EU.

Regeringen har säkert en tanke med att göra en gold-plating på detta sätt. Det vore intressant att få höra om den tanken. Men så här är det nästan med allting. Just detta är vad som utgör skillnaden gentemot när Alliansen styrde. Vi ser det här i nästan alla nya regler; ni vill hela tiden vara bäst, bäst, bäst i klassen. Men då slår ni samtidigt undan benen för företagsamheten i Sverige.

(Applåder)

Anf. 103 DAVID LÅNG (SD):

Herr talman! Det har i kammaren i dag redan debatterats en del om företagets förutsättningar. Det gjordes både i den föregående debatten med skatteutskottet och i dagens allra första debatt, då man talade om regional tillväxtpolitik. Av den debatten framgick att Sverigedemokraterna prioriterar småföretagens villkor, vilket jag själv och många andra sverigedemokrater har påpekat tidigare från talarstolen.

Vi har under vår tid i riksdagen lagt fram ett antal förslag i syfte att gynna små och medelstora företags möjlighet att överleva och växa. Det handlar dock inte enbart om skattesatser och avgiftsnivåer utan också om företagets förutsättningar att agera inom sina respektive områden och bedriva sin verksamhet utan att alltför hårt tyngas av krångliga regler.

Skatteverket har en slogan – jag vet inte om den är officiell eller inofficiell – och den lyder ”Det ska vara lätt att göra rätt”. För små företag som saknar de större företagens administrativa kapacitet kan det ibland vara väldigt svårt och omständligt att göra rätt.

Riksrevisionen konstaterar i sin rapport *Att hantera ett komplicerat skattesystem – Arbetet med att förenkla för företagen* att det svenska skattesystemet i dag på många sätt är komplicerat. Riksrevisionen konstaterar också att regelförenklingsarbetet sker långsamt och att det bör prioriteras högre.

Många småföretagare, särskilt de som har några år på nacken, vittnar om att de under långa tider upplevt det som mycket betungande att hantera den administrativa bördan och att sätta sig in i krångliga regelverk. De bedöms i sin gärning av tjänstemän som ibland saknar erfarenhet av företagande och de svåra villkor som företagare ibland verkar under. Såväl företag som arbetstillfällen riskerar att upphöra att existera eller att aldrig någonsin bli till med anledning av detta.

Sverigedemokraterna har i beredningen av det här ärendet valt att stödja den motion där det förespråkas att regeringen ska följa Riksrevisionens rekommendation att intensifiera arbetet med regelförenklingar för företagen och återkomma till riksdagen med en utförlig redogörelse för dessa. Jag yrkar således bifall till förslaget i skatteutskottets betänkande.

Anf. 104 LARRY SÖDER (KD):

Herr talman! Det är en rätt intressant debatt. När jag förberedde mig för debatten funderade jag på om man kan vara emot regelförenklingar. Debatten har väl visat att man kan vara emot det lite grann, och det som har hänt under årens lopp visar väl på att vi inte är så duktiga på regelförenklingar som politiker.

Jörgen Hellman från Socialdemokraterna tycker att oppositionen är bra på att vara i opposition. Det är på något sätt en eloge som vi tackar för, men jag tror att vi har ett gemensamt ansvar att göra det så enkelt som möjligt för företag, alldeles oavsett om man sitter i regeringsställning eller om man sitter i opposition.

Jag tycker att både David Lång från Sverigedemokraterna och Lotta Finstorp från Moderaterna uttryckte det ganska bra: Det ska vara lätt att göra rätt. Så är det tyvärr inte i dag. Som företagare har man en snårskog att försöka ta sig igenom för att göra rätt. Jag satt i morse på ett seminarium om 3:12-reglerna och de nya förändringar som regeringen har skickat ut på remiss. Där kan man väl säga att förenklingarna lyser med sin frånvaro. Sedan kanske det finns förbättringar i detta, men några förenklingar finns det inte. Vi måste inse att det är oerhört många regler, lagar och förordningar som företagen ska förhålla sig till och att alla förenklingar som kan göras hjälper dem.

Jag är väldigt glad över att riksdagen förmodas ställa sig bakom det som utskottet anför om att ”regeringen bör vidta ytterligare åtgärder för att öka takten i regelförenklingsarbetet för företagen i enlighet med Riksrevisionens slutsatser och återkomma till riksdagen med en utförlig redogörelse för dessa” och tillkännage detta för regeringen. Vi är inte så duktiga på regelförenklingar i riksdagen. Vi behöver hjälpas åt, och jag tror att både regering och opposition behöver göra detta. Jag kan inte se att vi behöver ha olika uppfattningar kring detta, men denna debatt visar ju det.

Jag har också funderat på vad ett tillkännagivande egentligen betyder för vår regering. Hur mycket betyder ett tillkännagivande där riksdagen talar om vad man anser att regeringen bör göra? I vissa frågor kan vi konstatera att det inte betyder någonting alls. I en fråga om företrädaransvaret fick regeringen ett tillkännagivande i april 2015, som vi allihop vet om. Man kan konstatera att det inte har hänt någonting på det området i Regeringskansliet. Jag kan inte förstå att man helt enkelt kan negligera vad riksdagen säger på det sättet. Vi kan konstatera att det var likadant i bullerfrågan angående bostäder. Regeringen negligerade tillkännagivandet från riksdagen. När man under galgen var tvungen att göra någonting gjorde man det, men inte innan.

Då kan man ställa sig frågan: Om riksdagen nu talar om att man ska arbeta utefter vad Riksrevisionen säger, kan det bli en långbänk av det på Regeringskansliet? Ja, det är nog så det kan bli. Visst kan vi tycka att detta är något som man bör prioritera. Men det är väl en fråga man bör ställa till dem som är representanter för regeringen i dag: Är det prioriterat för regeringspartierna att ta åt sig det som står i rapporten och hantera det utefter vad riksdagen säger?

Eftersom Socialdemokraterna, Vänstern och Miljöpartiet endast föreslår att lägga skrivelsen till handlingarna är väl svaret nej. Det är inte prioriterat för regeringen i dag att göra regelförenklingar. Det blir en långbänk. Förhoppningsvis får vi nästa år efter valet en ny regering som ser nyttan av ett enklare skattesystem med hög legitimitet.

Legitimiteten för skattesystemet är en grund för att vi ska kunna upprätthålla den skattemoral som råder i Sverige. Jag vill påstå att vi har en ganska hög skattemoral i Sverige. Vi vill göra rätt för oss. Vi vill betala in den skatt som vi rättmätigt ska betala. Visst finns det en del som utnyttjar systemet, och vi ska hitta vägar för att klämma åt dem. Men regelförenklingar för den vanliga företagaren måste vi också våga göra.

Jag kan inte förstå att vi har olika åsikter i denna del. Jag tycker att alla skulle ha kunnat ha samma åsikt, och jag kan inte förstå att vi behöver ha ett tillkännagivande för att kunna uttrycka detta.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag och ser fram emot de regelförenklingar som kommer.

(Applåder)

Anf. 105 STAFFAN DANIELSSON (C):

Herr talman! Lotta Finstorp och Larry Söder har väldigt väl utvecklat Alliansens position i den här mycket viktiga frågan.

Sveriges välfärd beror i hög grad på ett starkt och konkurrenskraftigt näringsliv som klarar den växande internationella konkurrensen. Sverige har bland världens högsta skatter, och företagen har omfattande regelverk och byråkrati omkring sig. Centerpartiet anser som bekant att krafttag måste tas för att öka företagens – det gäller både små och stora – förutsättningar att utvecklas och växa. Riksdag, regering och myndigheter måste vända på alla stenar i det arbetet.

Riksrevisionens rapport handlar om en viktig sådan sten: regeringens och myndigheternas regelförenklingsarbete alternativt brist på sådant. Det är därför allvarligt när Riksrevisionen anser att detta sker i låg takt och att

de förändringar som föreslås ofta är av begränsad omfattning. Riksrevisionen uppmanar regeringen att intensifiera arbetet med att förenkla skatte-
reglerna för företagen.

Detta är klarspråk från Riksrevisionen som en ansvarsfull regering borde ta på stort allvar. Jag begriper inte varför inte regeringens skrivelse till riksdagen skulle kunna innebära att man ska ställa sig bakom Riksrevisionens yttrande. Då hade vi sluppit den delen av debatten. Men tyvärr gör inte regeringen så. Man är väldigt passiv, och reservationen är om möjligt ännu mer passiv.

I en anmärkningsvärd mening skriver regeringen i stället att regelverket inte ska "leda till onödigt stora administrativa kostnader för dem som tillämpar reglerna". Regeringen anser alltså och skriver i denna mycket anmärkningsvärda mening att regelverket visst kan leda till stora kostnader för företagen. Den enda begränsningen är att de inte ska vara "onödigt stora". Detta är fel ingång och visar på regeringens passivitet i dessa frågor.

Sveriges skattesystem upplevs av många som komplicerat. Tillväxtverket beräknar att administration av regler och skatter kostar företagen 80 miljoner kronor per år. Av den administration som företag genomför upplever man att administrationen av just skatter är det som är mest tidsödande. Det står också klart att man i länder som Norge och Finland lägger betydligt mindre tid på att administrera skatter än i Sverige. Det finns ett stort utrymme för förbättringar.

Det är just enkla och rättvisa regler som skapar legitimitet för ett skattesystem. Med enkla och lättförståeliga regler ökar incitamenten att göra rätt för sig. Det som Jörgen Hellman sa var helt fel. Jag begriper det inte. De allra flesta vill göra rätt för sig, men då behövs det regler som syftar till att skapa rättvisa spelregler och inte krångla till det i onödan.

Därför, herr talman, är det glädjande att utskottets majoritet ställer sig bakom alliansmotionen av Per Åsling med flera och uppmanar regeringen att "vidta ytterligare åtgärder för att öka takten i regelförenklingsarbetet ... och återkomma till riksdagen med en utförlig redogörelse för dessa".

Jag yrkar bifall till förslaget i utskottets betänkande.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 13.)

§ 10 Viktiga meddelanden till allmänheten via telefon

Försvarsutskottets betänkande 2016/17:FöU12

Viktiga meddelanden till allmänheten via telefon (prop. 2016/17:113)
föredrogs.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

(Beslut fattades under § 13.)

§ 11 Mot en EU-strategi för internationella kulturella förbindelser

Kulturutskottets utlåtande 2016/17:KrU11

Mot en EU-strategi för internationella kulturella förbindelser
(JOIN(2016)29 slutlig)
föredrogs.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 13.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.20 på förslag av förste vice talmannen att
ajournera sammanträdet till kl. 16.00, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 16.00.

§ 12 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 4 maj

UbU17 Skolväsendet – grundläggande om utbildningen

Punkt 1 (Allmänna frågor om skolans värdegrund)

1. utskottet
2. res. 1 (M, C, L, KD)

Votering:

140 för utskottet

121 för res. 1

44 avstod

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 21 MP, 18 V

För res. 1: 74 M, 18 C, 15 L, 14 KD

Avstod: 43 SD, 1 -

Frånvarande: 12 S, 10 M, 4 SD, 4 MP, 4 C, 3 V, 4 L, 2 KD, 1 -

Punkt 2 (Könsuppdelad undervisning)

1. utskottet

2. res. 3 (S, MP, V)

Votering:

165 för utskottet

139 för res. 3

1 avstod

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 74 M, 43 SD, 18 C, 15 L, 14 KD, 1 -

För res. 3: 101 S, 21 MP, 17 V

Avstod: 1 V

Frånvarande: 12 S, 10 M, 4 SD, 4 MP, 4 C, 3 V, 4 L, 2 KD, 1 -

Punkt 6 (Programmering i skolan)

1. utskottet

2. res. 6 (M, C, L, KD)

Votering:

183 för utskottet

121 för res. 6

45 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 42 SD, 21 MP, 18 V, 1 -

För res. 6: 73 M, 1 SD, 18 C, 15 L, 14 KD

Frånvarande: 12 S, 11 M, 4 SD, 4 MP, 4 C, 3 V, 4 L, 2 KD, 1 -

Punkt 7 (Samverkan med arbetsliv och föreningsliv)

1. utskottet

2. res. 7 (M)

3. res. 8 (SD)

Förberedande votering:

74 för res. 7

43 för res. 8

188 avstod

44 frånvarande

Kammaren biträdde res. 7.

Huvudvotering:

187 för utskottet

74 för res. 7

44 avstod

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 21 MP, 18 C, 18 V, 15 L, 14 KD

För res. 7: 74 M

Avstod: 43 SD, 1 -

Frånvarande: 12 S, 10 M, 4 SD, 4 MP, 4 C, 3 V, 4 L, 2 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

UbU18 Skolväsendet – lärare och elever

Punkt 2 (Minskad administration för lärare)

1. utskottet

2. res. 2 (M, C, L, KD)

Votering:

183 för utskottet

121 för res. 2

45 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 42 SD, 21 MP, 1 C, 17 V, 1 -

För res. 2: 74 M, 17 C, 1 V, 15 L, 14 KD

Frånvarande: 12 S, 10 M, 5 SD, 4 MP, 4 C, 3 V, 4 L, 2 KD, 1 -

Ulla Andersson (V) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Punkt 5 (Fortbildning)

1. utskottet

2. res. 6 (M)

3. res. 7 (C)

Förberedande votering:

75 för res. 6

18 för res. 7

212 avstod

44 frånvarande

Kammaren biträdde res. 6.

Ingela Nylund Watz (S) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:

210 för utskottet

74 för res. 6

20 avstod

45 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 1 M, 43 SD, 21 MP, 18 V, 14 L, 11 KD, 1 -

För res. 6: 73 M, 1 L

Avstod: 18 C, 2 KD

Frånvarande: 12 S, 10 M, 4 SD, 4 MP, 4 C, 3 V, 4 L, 3 KD, 1 -

Robert Halef, Magnus Oscarsson, Mikael Oscarsson, Tuve Skånberg, Caroline Szyber och Roland Utbult (alla KD) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Sofia Damm (KD) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats som frånvarande.

Punkt 9 (Elevers arbets- och skolmiljö)

1. utskottet

2. res. 13 (SD)

Votering:

141 för utskottet

44 för res. 13

119 avstod

45 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 21 MP, 1 C, 18 V

För res. 13: 43 SD, 1 -

Avstod: 74 M, 17 C, 14 L, 14 KD

Frånvarande: 12 S, 10 M, 4 SD, 4 MP, 4 C, 3 V, 5 L, 2 KD, 1 -

Helena Lindahl (C) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 12 (Idrott och fysisk aktivitet m.m.)

1. utskottet

2. res. 18 (KD)

Votering:

290 för utskottet

14 för res. 18

45 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 S, 74 M, 43 SD, 21 MP, 18 C, 18 V, 15 L, 1 -

För res. 18: 14 KD

Frånvarande: 13 S, 10 M, 4 SD, 4 MP, 4 C, 3 V, 4 L, 2 KD, 1 -

Punkt 14 (Elevers inflytande)

1. utskottet

2. res. 20 (M, C, L, KD)

3. res. 21 (V)

Förberedande votering:

121 för res. 20

19 för res. 21

165 avstod

44 frånvarande

Kammaren biträdde res. 20.

Runar Filper (SD) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat nej.

Huvudvotering:

166 för utskottet

120 för res. 20

18 avstod

45 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2016/17:108
10 maj

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 101 S, 43 SD, 21 MP, 1 -
För res. 20: 74 M, 18 C, 15 L, 13 KD
Avstod: 18 V
Frånvarande: 12 S, 10 M, 4 SD, 4 MP, 4 C, 3 V, 4 L, 3 KD, 1 -
Mikael Oscarsson (KD) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats som frånvarande.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

UbU19 Skolväsendet – övergripande skolfrågor

Punkt 2 (Undervisningstiden)

1. utskottet
2. res. 2 (M, C, L, KD)

Votering:
182 för utskottet
120 för res. 2
47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 43 SD, 20 MP, 17 V, 1 -
För res. 2: 74 M, 18 C, 14 L, 14 KD
Frånvarande: 12 S, 10 M, 4 SD, 5 MP, 4 C, 4 V, 5 L, 2 KD, 1 -
Lise Nordin (MP) och Daniel Sestrajcic (V) anmälde att de avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.
Camilla Mårtensen (L) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats som frånvarande.

Punkt 3 (Andra åtgärder för att förbättra kunskapsresultaten)

1. utskottet
2. res. 4 (SD)

Votering:
173 för utskottet
44 för res. 4
87 avstod
45 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 21 MP, 18 C, 18 V, 15 L
För res. 4: 43 SD, 1 -
Avstod: 73 M, 14 KD
Frånvarande: 12 S, 11 M, 4 SD, 4 MP, 4 C, 3 V, 4 L, 2 KD, 1 -

Punkt 6 (Ett aktivt skolval)

1. utskottet
2. res. 8 (M, C, L, KD)

Votering:

183 för utskottet
122 för res. 8
44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 42 SD, 21 MP, 18 V, 1 -
För res. 8: 74 M, 1 SD, 18 C, 15 L, 14 KD
Frånvarande: 12 S, 10 M, 4 SD, 4 MP, 4 C, 3 V, 4 L, 2 KD, 1 -

Punkt 11 (Skolinspektionens uppdrag)

1. utskottet
2. res. 16 (M)

Votering:

231 för utskottet
74 för res. 16
44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 43 SD, 21 MP, 18 C, 18 V, 15 L, 14 KD, 1 -
För res. 16: 74 M
Frånvarande: 12 S, 10 M, 4 SD, 4 MP, 4 C, 3 V, 4 L, 2 KD, 1 -

Punkt 14 (Översyn av regleringen om avgifter)

1. utskottet
2. res. 18 (V)

Votering:

287 för utskottet
18 för res. 18
44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 74 M, 43 SD, 21 MP, 18 C, 15 L, 14 KD, 1 -
För res. 18: 18 V
Frånvarande: 12 S, 10 M, 4 SD, 4 MP, 4 C, 3 V, 4 L, 2 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

UU16 Interparlamentariska unionen (IPU)

Kammaren biföll utskottets förslag.

UU17 Den parlamentariska församlingen för Unionen för Medelhavet (PA-UfM)

Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU7 Folkhälsofrågor

Punkt 1 (Nya folkhälsomål)

1. utskottet

2. res. 1 (SD, L)

Votering:

248 för utskottet

56 för res. 1

45 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 74 M, 21 MP, 18 C, 18 V, 2 L, 14 KD

För res. 1: 42 SD, 13 L, 1 -

Frånvarande: 12 S, 10 M, 5 SD, 4 MP, 4 C, 3 V, 4 L, 2 KD, 1 -

Robert Hannah och Camilla Mårtensen (båda L) anmälde att de avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Punkt 2 (Förebyggande strategi för bättre folkhälsa)

1. utskottet

2. res. 2 (M)

Votering:

231 för utskottet

74 för res. 2

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 43 SD, 21 MP, 18 C, 18 V, 15 L, 14 KD, 1 -

För res. 2: 74 M

Frånvarande: 12 S, 10 M, 4 SD, 4 MP, 4 C, 3 V, 4 L, 2 KD, 1 -

Punkt 4 (Astma och allergi)

1. utskottet

2. res. 3 (KD)

Votering:

291 för utskottet

14 för res. 3

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 74 M, 43 SD, 21 MP, 18 C, 18 V, 15 L, 1 -

För res. 3: 14 KD

Frånvarande: 12 S, 10 M, 4 SD, 4 MP, 4 C, 3 V, 4 L, 2 KD, 1 -

Punkt 6 (Jämlig hälsa)

1. utskottet

2. res. 5 (V)

Votering:

254 för utskottet

18 för res. 5

33 avstod

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 74 M, 43 SD, 21 MP, 14 KD, 1 -

För res. 5: 18 V

Avstod: 18 C, 15 L

Frånvarande: 12 S, 10 M, 4 SD, 4 MP, 4 C, 3 V, 4 L, 2 KD, 1 -

Punkt 9 (Sexualitet och reproduktiv hälsa)

1. utskottet

2. res. 9 (C)

Votering:

229 för utskottet

18 för res. 9

58 avstod

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 74 M, 21 MP, 18 V, 15 L

För res. 9: 18 C

Avstod: 43 SD, 14 KD, 1 -

Frånvarande: 12 S, 10 M, 4 SD, 4 MP, 4 C, 3 V, 4 L, 2 KD, 1 -

Punkt 12 (Självordsprevention)

1. utskottet

2. res. 10 (SD)

Votering:

229 för utskottet

43 för res. 10

32 avstod

45 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 74 M, 21 MP, 18 C, 1 V, 14 KD

För res. 10: 42 SD, 1 -

Avstod: 17 V, 15 L

Frånvarande: 12 S, 10 M, 5 SD, 4 MP, 4 C, 3 V, 4 L, 2 KD, 1 -

Rossana Dinamarca (V) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 13 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

NU16 Regional tillväxtpolitik

Punkt 1 (Vissa övergripande frågor om regional tillväxt)

1. utskottet
2. res. 1 (M, C, L, KD)
3. res. 2 (SD)

Förberedande votering:

124 för res. 1

44 för res. 2

137 avstod

44 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Emma Nohrén (MP) och Rossana Dinamarca (V) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:

140 för utskottet

121 för res. 1

43 avstod

45 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 21 MP, 18 V

För res. 1: 74 M, 18 C, 15 L, 14 KD

Avstod: 42 SD, 1 -

Frånvarande: 12 S, 10 M, 5 SD, 4 MP, 4 C, 3 V, 4 L, 2 KD, 1 -

Punkt 5 (Återföring av medel från vatten- och vindkraft)

1. utskottet
2. res. 9 (C)

Votering:

269 för utskottet

18 för res. 9

18 avstod

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 74 M, 43 SD, 21 MP, 15 L, 14 KD, 1 -

För res. 9: 18 C

Avstod: 18 V

Frånvarande: 12 S, 10 M, 4 SD, 4 MP, 4 C, 3 V, 4 L, 2 KD, 1 -

Punkt 8 (Regionala strukturfondsprojekt m.m.)

1. utskottet

2. res. 14 (M)

Votering:

199 för utskottet

74 för res. 14

32 avstod

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 43 SD, 21 MP, 18 V, 15 L, 1 -

För res. 14: 74 M

Avstod: 18 C, 14 KD

Frånvarande: 12 S, 10 M, 4 SD, 4 MP, 4 C, 3 V, 4 L, 2 KD, 1 -

Punkt 10 (En jämställd landsbygdsolitik)

1. utskottet

2. res. 18 (V)

Votering:

287 för utskottet

18 för res. 18

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 74 M, 43 SD, 21 MP, 18 C, 15 L, 14 KD, 1 -

För res. 18: 18 V

Frånvarande: 12 S, 10 M, 4 SD, 4 MP, 4 C, 3 V, 4 L, 2 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

NU17 Mineralpolitik

Punkt 1 (Mineralstrategin)

1. utskottet

2. res. 1 (M, C, L, KD)

Votering:

184 för utskottet

121 för res. 1

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 43 SD, 21 MP, 18 V, 1 -

För res. 1: 74 M, 18 C, 15 L, 14 KD

Frånvarande: 12 S, 10 M, 4 SD, 4 MP, 4 C, 3 V, 4 L, 2 KD, 1 -

Prot. 2016/17:108
10 maj

Punkt 2 (Mineral och miljö)

1. utskottet
2. res. 2 (M)

Votering:

156 för utskottet

74 för res. 2

75 avstod

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 21 MP, 18 C, 1 V, 15 L

För res. 2: 74 M

Avstod: 43 SD, 17 V, 14 KD, 1 -

Frånvarande: 12 S, 10 M, 4 SD, 4 MP, 4 C, 3 V, 4 L, 2 KD, 1 -

Håkan Svenneling (V) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 3 (Avgifter och ersättningar)

1. utskottet
2. res. 6 (M)
3. res. 7 (SD)

Förberedande votering:

74 för res. 6

44 för res. 7

186 avstod

45 frånvarande

Kammaren biträdde res. 6.

Huvudvotering:

172 för utskottet

74 för res. 6

58 avstod

45 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 20 MP, 18 C, 18 V, 15 L

För res. 6: 74 M

Avstod: 43 SD, 14 KD, 1 -

Frånvarande: 12 S, 10 M, 4 SD, 5 MP, 4 C, 3 V, 4 L, 2 KD, 1 -

Punkt 4 (Utvinning av fossila energitillgångar i Sverige)

1. utskottet
2. res. 9 (C)

Votering:

268 för utskottet

18 för res. 9

19 avstod

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 S, 74 M, 43 SD, 21 MP, 15 L, 14 KD, 1 -

För res. 9: 18 C

Avstod: 1 S, 18 V

Frånvarande: 12 S, 10 M, 4 SD, 4 MP, 4 C, 3 V, 4 L, 2 KD, 1 -

Punkt 5 (Gruvdrift och jämställdhet)

1. utskottet

2. res. 11 (V)

Votering:

285 för utskottet

18 för res. 11

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 73 M, 42 SD, 21 MP, 18 C, 15 L, 14 KD, 1 -

För res. 11: 18 V

Frånvarande: 12 S, 11 M, 5 SD, 4 MP, 4 C, 3 V, 4 L, 2 KD, 1 -

Sotiris Delis (M) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

SoU10 Hälsa- och sjukvårdsfrågor

Punkt 8 (Jämlik och jämställd vård)

1. utskottet

2. res. 12 (V)

Votering:

156 för utskottet

18 för res. 12

131 avstod

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 21 MP, 18 C, 15 L, 1 KD

För res. 12: 18 V

Avstod: 74 M, 43 SD, 13 KD, 1 -

Frånvarande: 12 S, 10 M, 4 SD, 4 MP, 4 C, 3 V, 4 L, 2 KD, 1 -

Lars-Axel Nordell (KD) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 14 (Behåll vårdvalet (fria etableringsrätten))

1. utskottet

2. res. 22 (M, C, L, KD)

Votering:

180 för utskottet

121 för res. 22

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2016/17:108
10 maj

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 99 S, 42 SD, 20 MP, 18 V, 1 -
För res. 22: 74 M, 18 C, 15 L, 14 KD
Frånvarande: 14 S, 10 M, 5 SD, 5 MP, 4 C, 3 V, 4 L, 2 KD, 1 -
Runar Filper (SD) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Punkt 15 (Utveckla vårdvalet i den specialiserade öppenvården)

1. utskottet
2. res. 23 (S, MP, V)

Votering:

166 för utskottet
139 för res. 23
44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 74 M, 43 SD, 1 MP, 18 C, 15 L, 14 KD, 1 -
För res. 23: 101 S, 20 MP, 18 V
Frånvarande: 12 S, 10 M, 4 SD, 4 MP, 4 C, 3 V, 4 L, 2 KD, 1 -
Karin Svensson Smith (MP) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Punkt 23 (E-hälsa)

1. utskottet
2. res. 30 (SD)

Votering:

169 för utskottet
44 för res. 30
92 avstod
44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 21 MP, 18 V, 15 L, 14 KD
För res. 30: 43 SD, 1 -
Avstod: 74 M, 18 C
Frånvarande: 12 S, 10 M, 4 SD, 4 MP, 4 C, 3 V, 4 L, 2 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU15 Ökad patientmedverkan vid psykiatrisk tvångsvård och rättspsykiatrisk vård

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU21 Uppgifter på individnivå i arbetsgivardeklarationen

Punkt 1 (Uppgifter på individnivå i arbetsgivardeklarationen)

1. utskottet

2. res. 1 (C, L)

Votering:

271 för utskottet

33 för res. 1

45 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 S, 74 M, 43 SD, 21 MP, 18 V, 14 KD, 1 -

För res. 1: 18 C, 15 L

Frånvarande: 13 S, 10 M, 4 SD, 4 MP, 4 C, 3 V, 4 L, 2 KD, 1 -

Punkt 2 (Tillkännagivande om att arbetsgivaravgiftens belopp ska redovisas för varje betalningsmottagare)

1. utskottet

2. res. 2 (M, KD)

Votering:

215 för utskottet

89 för res. 2

1 avstod

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 43 SD, 21 MP, 17 C, 18 V, 15 L

För res. 2: 74 M, 14 KD, 1 -

Avstod: 1 C

Frånvarande: 12 S, 10 M, 4 SD, 4 MP, 4 C, 3 V, 4 L, 2 KD, 1 -

SkU27 Riksrevisionens rapport om att hantera ett komplicerat skattesystem

1. utskottet

2. res. (S, MP, V)

Votering:

165 för utskottet

140 för res.

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 74 M, 43 SD, 18 C, 15 L, 14 KD, 1 -

För res.: 101 S, 21 MP, 18 V

Frånvarande: 12 S, 10 M, 4 SD, 4 MP, 4 C, 3 V, 4 L, 2 KD, 1 -

FöU12 Viktiga meddelanden till allmänheten via telefon

Kammaren biföll utskottets förslag.

KrU11 Mot en EU-strategi för internationella kulturella förbindelser

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2016/17:108
10 maj
-----

§ 14 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Skrivelse

2016/17:160 Riksrevisionens rapport om exportkontrollen av krigsmateriel

Motioner

med anledning av prop. 2016/17:171 En ny kommunallag
2016/17:3734 av Jonas Millard och Fredrik Eriksson (SD)
2016/17:3735 av Andreas Norlén m.fl. (M, C, L, KD)

med anledning av prop. 2016/17:180 En modern och rättssäker förvaltning
– ny förvaltningslag
2016/17:3737 av Fredrik Eriksson och Jonas Millard (SD)

med anledning av prop. 2016/17:181 Statligt ägda bolag i omvandling
2016/17:3739 av Lars Hjalmered m.fl. (M, C, L, KD)
2016/17:3740 av Birger Lahti m.fl. (V)

§ 15 Anmälan om interpellation

Följande interpellation hade framställts:

den 9 maj

2016/17:506 Kemvapenattacken mot civila i Syrien

av *Karin Enström* (M)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

§ 16 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 9 maj

2016/17:1364 Taiwans deltagande i WHO

av *Boriana Åberg* (M)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2016/17:1365 Kommunal information

av *Lotta Olsson* (M)

till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 9 maj

2016/17:1297 Svenskt stöd till arbete mot tortyr

av *Hans Linde* (V)

till statsrådet Isabella Lövin (MP)

2016/17:1293 Avsiktsförklaringen med Kuba

av *Birgitta Ohlsson* (L)

till statsrådet Isabella Lövin (MP)

2016/17:1292 Initiativet Cuba Decide

av *Birgitta Ohlsson* (L)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2016/17:1290 Samarbetet med Kuba

av *Birgitta Ohlsson* (L)

till statsrådet Isabella Lövin (MP)

2016/17:1291 Fängslade aktivister på Kuba

av *Birgitta Ohlsson* (L)

till statsrådet Isabella Lövin (MP)

den 10 maj

2016/17:1318 Regelförenklningar för företag

av *Sten Bergheden* (M)

till närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S)

2016/17:1319 Trösklar för att driva företag

av *Jörgen Warborn* (M)

till närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S)

§ 18 Kammaren åtskildes kl. 16.33.

Sammanträdet leddes

av talmannen från dess början till och med § 5 anf. 26 (delvis),

av förste vice talmannen därefter till och med § 6 anf. 66 (delvis),

av andre vice talmannen därefter till och med § 9 anf. 98 (delvis) och

av förste vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

LISA GUNNFORS

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Meddelande om aktuell debatt om klimatförändringar.....	1
§ 2 Ärenden för hänvisning till utskott	2
§ 3 Ärenden för bordläggning	2
§ 4 Regional tillväxtpolitik.....	2
Näringsutskottets betänkande 2016/17:NU16	2
Anf. 1 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M)	2
Anf. 2 JOHAN NISSINEN (SD).....	5
Anf. 3 PETER HELANDER (C).....	6
Anf. 4 HÅKAN SVENNELING (V)	9
Anf. 5 MARIA WEIMER (L)	12
Anf. 6 PENILLA GUNTHER (KD).....	14
Anf. 7 MATTIAS JONSSON (S).....	15
Anf. 8 JOHAN NISSINEN (SD) replik	18
Anf. 9 MATTIAS JONSSON (S) replik	18
Anf. 10 JOHAN NISSINEN (SD) replik	18
Anf. 11 MATTIAS JONSSON (S) replik	18
Anf. 12 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M) replik.....	18
Anf. 13 MATTIAS JONSSON (S) replik	19
Anf. 14 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M) replik.....	19
Anf. 15 MATTIAS JONSSON (S) replik	20
Anf. 16 HÅKAN SVENNELING (V) replik	20
Anf. 17 MATTIAS JONSSON (S) replik	21
Anf. 18 HÅKAN SVENNELING (V) replik	21
Anf. 19 MATTIAS JONSSON (S) replik	22
(Beslut fattades under § 13.)	22
§ 5 Mineralpolitik	22
Näringsutskottets betänkande 2016/17:NU17	22
Anf. 20 HANIF BALI (M).....	22
Anf. 21 JOSEF FRANSSON (SD).....	23
Anf. 22 HELENA LINDAHL (C).....	25
Anf. 23 BIRGER LAHTI (V)	27
Anf. 24 MARIA WEIMER (L)	29
Anf. 25 PENILLA GUNTHER (KD).....	30
Anf. 26 HANNA WESTERÉN (S)	31
Anf. 27 HANIF BALI (M) replik.....	33
Anf. 28 HANNA WESTERÉN (S) replik.....	34
Anf. 29 HANIF BALI (M) replik.....	34
Anf. 30 HANNA WESTERÉN (S) replik.....	35
Anf. 31 HELENA LINDAHL (C) replik	35
Anf. 32 HANNA WESTERÉN (S) replik.....	35
Anf. 33 HELENA LINDAHL (C) replik	36
Anf. 34 HANNA WESTERÉN (S) replik.....	36
Anf. 35 CARL SCHLYTER (MP).....	36
Anf. 36 HANIF BALI (M) replik.....	37
Anf. 37 CARL SCHLYTER (MP) replik.....	38

Anf. 38 HANIF BALI (M) replik	38
Anf. 39 CARL SCHLYTER (MP) replik	39
(Beslut fattades under § 13.)	39
§ 6 Hälsa- och sjukvårdsfrågor.....	39
Socialutskottets betänkande 2016/17:SoU10	39
Anf. 40 EMMA HENRIKSSON (KD)	39
Anf. 41 ANNA-LENA SÖRENSON (S).....	41
Anf. 42 EMMA HENRIKSSON (KD) replik.....	44
Anf. 43 ANNA-LENA SÖRENSON (S) replik	44
Anf. 44 EMMA HENRIKSSON (KD) replik.....	45
Anf. 45 FÖRSTE VICE TALMANNEN.....	45
Anf. 46 ANNA-LENA SÖRENSON (S) replik	46
Anf. 47 CECILIA WIDEGREN (M).....	46
Anf. 48 ANNA-LENA SÖRENSON (S) replik	48
Anf. 49 CECILIA WIDEGREN (M) replik	48
Anf. 50 ANNA-LENA SÖRENSON (S) replik	49
Anf. 51 CECILIA WIDEGREN (M) replik	49
Anf. 52 CARINA HERRSTEDT (SD).....	50
Anf. 53 CECILIA WIDEGREN (M) replik	52
Anf. 54 CARINA HERRSTEDT (SD) replik.....	52
Anf. 55 CECILIA WIDEGREN (M) replik	53
Anf. 56 CARINA HERRSTEDT (SD) replik.....	54
Anf. 57 ANNA-LENA SÖRENSON (S) replik	54
Anf. 58 CARINA HERRSTEDT (SD) replik.....	55
Anf. 59 ANNA-LENA SÖRENSON (S) replik	55
Anf. 60 CARINA HERRSTEDT (SD) replik.....	55
Anf. 61 JAN LINDHOLM (MP).....	56
Anf. 62 EMMA HENRIKSSON (KD) replik.....	59
Anf. 63 JAN LINDHOLM (MP) replik.....	59
Anf. 64 EMMA HENRIKSSON (KD) replik.....	60
Anf. 65 JAN LINDHOLM (MP) replik.....	60
Anf. 66 ANDERS W JONSSON (C)	61
Anf. 67 ANNA-LENA SÖRENSON (S) replik	63
Anf. 68 ANDERS W JONSSON (C) replik	64
Anf. 69 ANNA-LENA SÖRENSON (S) replik	64
Anf. 70 ANDERS W JONSSON (C) replik	65
Anf. 71 KARIN RÅGSJÖ (V).....	65
Anf. 72 ANDERS W JONSSON (C) replik	68
Anf. 73 KARIN RÅGSJÖ (V) replik	68
Anf. 74 ANDERS W JONSSON (C) replik	69
Anf. 75 KARIN RÅGSJÖ (V) replik	69
Anf. 76 BARBRO WESTERHOLM (L).....	70
Anf. 77 ANNA-LENA SÖRENSON (S) replik	72
Anf. 78 BARBRO WESTERHOLM (L) replik.....	72
Anf. 79 ANNA-LENA SÖRENSON (S) replik	73
Anf. 80 BARBRO WESTERHOLM (L) replik.....	73
Anf. 81 KARIN RÅGSJÖ (V) replik	73
Anf. 82 BARBRO WESTERHOLM (L) replik.....	74
Anf. 83 KARIN RÅGSJÖ (V) replik	74
Anf. 84 BARBRO WESTERHOLM (L) replik.....	75
(Beslut fattades under § 13.).....	75

§ 7 Ökad patientmedverkan vid psykiatrisk tvångsvård och rättspsykiatrisk vård	75
Socialutskottets betänkande 2016/17:SoU15	75
(Beslut fattades under § 13.)	75
§ 8 Uppgifter på individnivå i arbetsgivardeklarationen	76
Skatteutskottets betänkande 2016/17:SkU21	76
Anf. 85 PER ÅSLING (C)	76
Anf. 86 LOTTA FINSTORP (M).....	77
Anf. 87 CAMILLA MÅRTENSEN (L)	79
Anf. 88 LARRY SÖDER (KD).....	80
Anf. 89 PETER PERSSON (S)	81
Anf. 90 LOTTA FINSTORP (M) replik	82
Anf. 91 PETER PERSSON (S) replik.....	82
Anf. 92 LOTTA FINSTORP (M) replik	83
Anf. 93 PETER PERSSON (S) replik.....	83
Anf. 94 OLLE FELTEN (SD).....	83
Anf. 95 RASMUS LING (MP)	86
(Beslut fattades under § 13.)	87
§ 9 Riksrevisionens rapport om att hantera ett komplicerat skattesystem	87
Skatteutskottets betänkande 2016/17:SkU27	87
Anf. 96 JÖRGEN HELLMAN (S).....	87
Anf. 97 RASMUS LING (MP)	89
Anf. 98 LOTTA FINSTORP (M).....	90
Anf. 99 JÖRGEN HELLMAN (S) replik.....	93
Anf. 100 LOTTA FINSTORP (M) replik	93
Anf. 101 JÖRGEN HELLMAN (S) replik.....	94
Anf. 102 LOTTA FINSTORP (M) replik	94
Anf. 103 DAVID LÅNG (SD).....	94
Anf. 104 LARRY SÖDER (KD).....	95
Anf. 105 STAFFAN DANIELSSON (C).....	96
(Beslut fattades under § 13.)	97
§ 10 Viktiga meddelanden till allmänheten via telefon	97
Försvarsutskottets betänkande 2016/17:FöU12	97
(Beslut fattades under § 13.)	97
§ 11 Mot en EU-strategi för internationella kulturella förbindelser	98
Kulturutskottets utlåtande 2016/17:KrU11	98
(Beslut fattades under § 13.)	98
Ajournering.....	98
Återupptaget sammanträde.....	98
§ 12 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 4 maj	98
UbU17 Skolväsendet – grundläggande om utbildningen	98
UbU18 Skolväsendet – lärare och elever	100
UbU19 Skolväsendet – övergripande skolfrågor.....	102
UU16 Interparlamentariska unionen (IPU)	103
UU17 Den parlamentariska församlingen för Unionen för Medelhavet (PA-UfM)	103
SoU7 Folkhälsofrågor	104

§ 13 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde	106
NU16 Regional tillväxtpolitik	106
NU17 Mineralpolitik	107
SoU10 Hälsa- och sjukvårdsfrågor.....	109
SoU15 Ökad patientmedverkan vid psykiatrisk tvångsvård och rättspsykiatrisk vård	110
SkU21 Uppgifter på individnivå i arbetsgivardeklarationen	111
SkU27 Riksrevisionens rapport om att hantera ett komplicerat skattesystem.....	111
FöU12 Viktiga meddelanden till allmänheten via telefon	111
KrU11 Mot en EU-strategi för internationella kulturella förbindelser.....	111
§ 14 Bordläggning.....	112
§ 15 Anmälan om interpellation	112
§ 16 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	112
§ 17 Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	113
§ 18 Kammaren åtskildes kl. 16.33.....	113